

Badische Landesbibliothek Karlsruhe

Digitale Sammlung der Badischen Landesbibliothek Karlsruhe

Türkische Texte mit französischer Übersetzung - Cod. St. Märgen 1

[Straßburg?], [um 1720]

Grammaticae turcicae pars quarta

[urn:nbn:de:bsz:31-161021](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:bsz:31-161021)

ra, aut ع vocali destitutum, mutari $\rightarrow$ *Zemnam Affixorum tertie personæ in* *keřam*, ut *عبدہ* *âbdihî*, servi, vel servo ejus, *عبدہما* *âbdihimâ*, servi, vel servo eorum, vel earum duarum, *عبدہم* *âbdihim*, servi, vel servo eorum plurium, *عبدہن* *âbdihinne*, servi, vo earum plurium. Sic cum particulis *فیدہ* *fihî*, in eo, *الیہ* *ilejhi*, ad eum, *علیہ* *âlejhi*, super eo; cum Affixo autem primæ personæ dicitur *التی* *ilejje*, ad me, *علتی* *âlejje*, versus $\&$ contra me, propter rationes supradictas. Aliàs dicitur *لی* *li*, mihi, propter me.

Persis pariter nulla sunt Pronomina possessiva separata, sed vel ipsa primitiva postponunt nomini rei possessæ, constructione substantivi cum substantivo, ut *پدرمن* *pederî men*, pater meus, *مادر تو* *mâderî tû*, mater tua, *پسر او* *püserî o*, filius, puerulus ejus, *پدر ما* *pederî mâ*, pater noster, *پدر شما* *pederî şumâ*, pater vester, *پدر ایشان* *pederî işân*, pater illorum, $\&$ in Pl. *پسران من* *püserânî men*, filii, pueruli mei, *پسران تو* *püserânî tû*, pueruli tui, &c. Sic pro reciproco in omnibus personis postponunt tantum *خود* *chod*, ipse, ut *پسر خود* *püserî chod*, filius meus, tuus, suus, noster, vester, suus de pluribus, mein eigener Sohn / meus ipsius filius, &c. In quo eodem sensu usurpatur etiam *خویش* *chjş*, ipse, &c. Vel utuntur Affixis pro prima nempe persona *م* *em*, ut *پدرم* *pederem*, pater meus, pro secunda *ت* *et*, ut *پدرت* *pederet*, pater tuus, pro tertia *ش* *es*, ut *پدرش* *pederes*, pater ejus, *شاگردانش* *şâgirdânes*, discipuli ejus.

GRAMMATICÆ TURCICÆ

P A R S Q U A R T A

De Verbo.

PRO themate, seu radice Verbi statuemus Infinitivum, licet Imperativus constet omnium paucissimis literis, adeoque possint ab illo facilius formari tempora, &c. Sed malumus in hoc imitari Latinos, aut certè de radice non disputare. Quod enim Nostrates ponunt pro themate Arabicorum, nempe tertiam præteriti personam singularem, Arabes ipsi ac Turcæ tam in Lexicis, quàm Grammaticis ponunt Infinitivum, seu nomen verbale actionis, quod vocant *مصدر* *mestâr*, q. scaturiginem, unde oriuntur tempora Verbi, sicque dividunt capita conjugationum derivatarum, ac dicunt, v. g. *باب تعجيل* *bâbi tef-jîl*, *باب مفاعله* *bâbi müfâ-âle*, pro secunda & tertia conjugatione. Non nego tamen commodius poni pro radice Arabicorum dictam tertiam præteriti, nec ipse à methodo nostrorum in Arabicis discedam, sed Turcica ad normam Latinorum tractemus.

In Verbo considerari solent, genus, species, figura, modus, tempus, persona, numerus, & conjugatio.

C A P U T P R I M U M

De genere, specie & figura Verborum.

Verborum genera sunt apud Turcas Activum & Passivum; Neutrum enim significatione, & Neutro-passivum formâ nihil differunt ab Activis, formantque ex se pariter Passiva saltem in tertiis personis, ut in Latinis nonnunquam contingit. Sed ab uno Activo aut Neutro fiunt alia Activa secunda, seu transitiva in secundum, ut à *سومك* *sewmek*, amare, fit *سودر مک* *sewdürmek*, facere amare, i. e. facere, ut quis amet, quod etiam suum habet passivum, uti omnia alia Verba. Rursus fiunt Verba quædam cooperativa, seu mutuæ ac reciproçæ actionis, quæ aliàs sæpe voco *Reciprocata*, ut ab eodem *سومك* *sewmek*, amare, fit *سوشمك* *sewîsmek*, amare se mutuò, seu reciprocè, unum alterum. Item alia etiam quodammodo reciproca, sed quorum actio personam agentis non egreditur, ut ab *اوک* *ögmek*, laudare, fit *اوکنمک* *ögünmek*, laudare se, vel semet-

ipsum; & quia hujusmodi Verba Italis & Gallis dicuntur Reciproca, quæ nimirum *si*, vel *se* habent sibi semper adjuncta: nobis quoque liceat ea Reciproca Personalia, aut Deponentia vocare (habent enim terminationem quodammodo passivam) Et hæc duo Reciprocatum, & Reciprocum seu Deponens generant quoque passiva, & transitiva in secundum. Dicitur enim *سوشدلك* *sewisilmek*, amari mutuò, dari amorem mutuum, & *سوشد* *sewistürmek*, facere se amare mutuò, facere, ut se coament. Sic *اوگند* *ogündürmek*, facere, ut se quis laudet, aut jaçtet, *كیند* *geindürmek*, facere, ut quis se vestiãt, *سوشد* *sewistürmek*, &c. Præterea hæc omnia & singula, immò quotquot sunt in tota lingua Turcica Verba habent sua Negativa, ut *سوشد* *sewmemek*, non amare, *سوشد* *sewilmemek*, non amari, *سوشد* *sewdürmemek*, non facere amare, &c. Et tandem ab his Negativis fiunt verba potentialia Negativa seu Impossibilia (potentialia enim affirmativa non habent separata, ut Hungari) Sic à *سوشد* *sewmemek*, non amare, fit *سوشد* *sewememek*, non posse amare, & *سوشد* *sewilememek*, non posse amari, Doctiores tamen sæpe scribunt *سوشد* *sewimemek*, pro *sewememek*, non posse amare. Ex quibus potest confici hæc tabula.

Tabula verborum derivativorum Turcicorum.

1. Activum *سوشد* *sewmeek*, amare.
Cujus Negativum *سوشد* *sewmemek*, non amare; Impossibile *سوشد* *sewememek*, non posse amare.
2. Passivum *سوشد* *sewilmek*, amari.
Cujus Negativum *سوشد* *sewilmemek*, non amari; Impossibile *سوشد* *sewilememek*, non posse amari: unde etiam oritur Transitivum *سوشد* *sewildürmek*, facere amari, facere ut quis ametur.
3. Transitivum in secundum *سوشد* *sewdürmek*, facere amare, facere ut quis amet.
Cujus Negativum est *سوشد* *sewdürmemek*, non facere amare, Impossibile *سوشد* *sewdürememek*, non posse facere amare, non posse facere ut quis amet. Ex hoc etiam fit passivum *سوشد* *sewdürilmek*, effici, ut quis amet; & hoc pariter habet suum Negativum *سوشد* *sewdürilmemek*, non effici ut quis amet, & Impossibile, *سوشد* *sewdürilememek*, non posse fieri ut quis amet. Rara tamen sunt hujusmodi secundaria derivatorum derivativa.
4. Reciprocatum aut cooperativum *سوشد* *sewisimek*, amare se invicem, aut mutuò.
Cujus Negativum *سوشد* *sewisimemek*, Impossibile *سوشد* *sewisememek*, non posse mutuò se amare, & ab hoc fit passivum *سوشد* *sewisilmek*, amari mutuò, cum suo Negativo & Impossibili. Rursus fit Transitivum *سوشد* *sewistürmek*, facere se mutuò amare, seu ut se mutuò ament, & hoc habet suum Negativum *سوشد* *sewistürmemek*, ac Impossibile *سوشد* *sewistürememek*, & præterea Passivum *سوشد* *sewistürilmek*, cum suo pariter Negativo & Impossibili.
5. Reciprocum seu Deponens *سوشد* *sewinmek*, amare se ipsum.
Cujus Negativum *سوشد* *sewinmemek*, non amare se ipsum, Impossibile *سوشد* *sewinimemek*, non posse amare se ipsum, & ab hoc fit Passivum *سوشد* *sewindürmek*, facere amare se ipsum, seu ut quis se ipsum amet, à quo pariter alia derivativa ut in precedenti.

Non tamen hæc derivativa omnia à verbo quolibet derivantur; ut in hac tabella *سوشد* *sewinmek* admodum rarò sumitur in illa significatione, amare se, quin etiam potius significat gaudere, letari. Sic non dicitur *سوشد* *geismek*, vestire se invicem, in quo usum consule.

Quædam etiam Neutra, & alia Activa Passivum in *سوشد* *inmek* habentia, non faciunt illa reciproca personalia seu deponentia. Nam non dicitur, v. g. *سوشد* *gidilmek*; sed bene fit passivum impersonale *سوشد* *gidilmek*, iri, itur, ibatur, &c. ut in Latinis. Sic *سوشد* *itmek*, facere, non habet ferè nisi Transitivum *سوشد* *ittürmek*, jubere fieri, *سوشد* *fare*,

fare, & rariùs ايدشمك *idismek*, facere inter se *vel* invicem. Pro passivo, quo caret, dicitur اولنمق *olunmak*, fieri; & licet ايدنمك *idinmek* formam habeat Reciproci, est tamen potius Activum & significat *efficere, creare*; اولمق *olmak* quoque *esse*, ut verbum substantivum non habet præter negativa, nam اولنمق *olunmak*, ut dixi, significat *fieri*.

Quomodo autem formentur dicta Derivativa à suo Primitivo, post conjugationem Verborum edocebo.

Præter hæc Derivativa à Verbo Primario habent etiam nonnulla à Nomine derivata in لمك *lemek* Activo-neutra, aut لنمك *lenmek* Neutro-passiva, ut à كسجه *gige*, nox, كسجه *gigelemek*, pernoctare, ab ات *at*, equus, اتلنمق *atlanmak*, equitare, equum conscendere, ab ار *ar* *vel* اير *ir*, cantio, cantus, ارلمق *arlamak* *vel* ايرلمق *irlemek*, cantare. Sic à كومش *kümis*, argentum, كومشلمك *kümislemek*, deargentare, ab التون *altun*, aurum, التونلنمق *altunlamak*, quod & بالدزلق *ialdızlamak*, deaurare, à قورشن *kürşün*, plumbum, قورشنلنمق *kürşünlemek*, plumbare, à شبه *şübbe*, dubium, شبهلنمك *şubhellemek*, dubitare, suspicari, à موم *mum*, cera, موملنمق *mumlamak*, incerare, ab اير *ejer*, ephippium, ايرلنمق *ejerlemek*, ephippio ornare, insternere, q. ephippiare, à باش *baş*, caput, initium, باشلنمق *başlamak*, incipere, à مهر *mühür*, sigillum, مهرلنمق *mühürlemek*, sigillo munire, obsignare, à قوجق *kuçuk*, gremium, ulna, قوجقلنمق *kuçuklamak*, in gremio fovere, amplecti.

Inchoativa nostra latina reddunt aliquando per اولمق *olmak*, ut اخشام اوليور *achşam olyür*, advesperascit, sic اوليور *olyür*, incipit esse aut fieri, & maturescit, *si vâ faciendo, à maturando*, aut per propria à nomine derivata, ut ab اختيار *yçhtyjâr*, senex, اختيارلنمق *yçhtyjârlanmak*, senescere, à زنگين *zengin*, dives, زنگينلنمق *zenginlenmek*, ditescere. Aliàs circumscribunt ea per باشلنمق *başlamak* incipere, cum dativo Infinitivi, ut استمغه باشليور *ıssınmaga başlıyür*, *vel usit.* باشلدي *başladı*, calescit, seu calere cœpit, &c.

Frequentativa etiam circumscribunt per كلك *gelmek*, venire & solere, præposito verbi gerundio in ي *i* *vel* ا *a*, ut اولي كلك *oly vel ola gelmek* solere, solitum esse, consuescere; aliàs nonnunquam per præsentia in يورم *jürüm*, aut يوريورم *jürüyürüm*, ut يوريورم *urüyürüm*, pulso. Dicunt etiam واروب كلك *warüp gelmek*, frequentare, q. ire & venire.

Meditativa variè circumscribunt, v. g. قرنم لچدر *karnüm actür*, vel لچدي *karnüm ağıkty*, vel simpliciter لچ ايم *acim*, vel اشتهاوم واردر *ıstihâm wârdür*, aut, ut vulgus اشتهاوم واردر *ıstihâm wârdür*, esurio, q. venter meus est famelicus, appetitum habeo, &c. صوسدم *susadüm*, صوسرايم *susyzim*, sitio, وار *ujukum war*, dormituro, es schläffert mich / *Hö sonno*, i'ay sommeil, spácmi sie chee. Aliquando per futurum verbi, ut واردر *ısegegüm wârdür*, *vel usit.* ایشچكم كلك *ısegegüm geldy*, mincturio, *Gall.* i'ay enuie ou besoin de pisser. Aliàs sæpe id reddunt per استر *ıster*, *seu de verbo ad verbum*, cor meum cupit hoc aut illud facere, *Hö voglia*, *mi vien voglia di*. Gal. I'ay envie de. Pol. Chce mi sie / albo záchciało mi sie to a to czynić / *re.*

Adde multa auxiliaria, quibus utuntur ad supplenda aut formanda tempora, ut est præcipuè verbum substantivum, cujus infra conjugationem habebis, vel certè ad utendum nominibus actionum seu Infinitivis Arabicis, ut sunt ايتمك *itmek*, ايلك *ejlemek*, قلك *kylmak*, facere, præstare, & civiliùs ad Superiores loquendo in eadem tamen significatione, رعايت ايتمك ايلك قلك بيورمق *ry-âjet itmek, ejlemek, kylmak, bujurmak*, observare, honorare, q. honorationem præstare, sic تشريف بيورك *teşrif bujürün*, honorate, condecorate, nobilitate, beate, q. condecorationem præstare, quod sæpe etiam significat Visitate me, *si compiacia di, &c.* Horum autem passivum ut plurimum est اولنمق *olunmak*, قلىنمق *kylynmak*, بيورلنمق *bujurylmak*, fieri, aut si nomina sunt adjectiva, aut certè participia, quibus hæc verba adduntur, passivum erit اولمق *olmak*, ut حاضر ايتمك *hâzyr itmek*, parare seu paratum reddere, *Pass.* حاضر اولمق *hâzyr olmak*, parari, paratum esse & fieri. Et quidem sæpe tertia persona passivi usitatissimè ponitur loco cujusvis personæ activi, præsertim in libris & Literis, ut سوال اولنورسه *süâl olunurşa*, si quærat, si fiat interrogatio, *pro* si tu, vel, ut loquimur, Dominatio tua Illustrissima quærat aut interroget, &c.

Alia auxiliaria sunt اولاق *olmak*, esse, & fieri, quod addunt Participiis Arabicis, ut صادر اولاق *sādyr olmak*, q. esse procedentem, prodeuntem, i. e. prodire, emanare, idem quod صدور اولاق *sudūr bulmak*, q. facere emanationem, emanare, prodire. Sic ظاهر اولاق *zāhyr olmak*, ظهور ايتمك *zuhūr itmek*, prodire, patefieri, ostendi, بولاق *bulmak*, invenire, كلمك *gelmek*, venire, ut وجود بولاق *wügiüd bulmak*, q. existentiam invenire, & وجوده كلمك *wügiüde gelmek*, prodire in lucem, existere, q. ad existentiam venire. گۆسترمك *göstermek*, ostendere, commonstrare, ut التفات گۆسترمك *iltifat göstermek*, i. q. التفات ايتمك *iltifat etmek*, æstimare, q. facere aut ostendere æstimationem, far stima, mostrar stima, far dimostrazione distima. يگ *jemek*, comedere, vorare, ut غم يگ *ghem yemek*, mærorem comedere, pro pati. Sic طبانجه يگ *tabangia yemek*, alapam accipere, pati, & hoc tantum in similibus ictibus; alias dicitur چكك *cekmek*, pati. ايتيمك *icmek*, bibere, est etiam auxiliare in اند ايتيمك *and icmek*, jurare, q. juramentum bibere aut deglutire, ut è contra اند ويرمك *and wirmek*, adjurare, scongiurare, q. juramentum dare, offerre, h. e. sub juramento aliquem obligare ad aliquid. Rursum گۆرمك *görmek*, videre, pro præstare, agere ac recipere, ut رعایت گۆرمك *ry-âjet görmek*, recipere honorem, honore affici, q. esset passivum گۆسترمك *göstermek*. Sic ايلك *eilik görmek*, beneficium accipere; alias ايش گۆرمك *is görmek*, rem agere, tractare, & opus perficere. بلك *bilmek* autem, scire, pro posse, ويرمك *wirmek*, dare, porrigere, & يور يگ *jürimek*, incedere, quomodo auxiliatur significationi Verborum, explicabitur in Conjugationibus.

Verbis compositis carent Turcæ, nisi, quæ hucusque specificavimus, composita vocare velis, quod liberum tibi relinquo.

¶ Verbum Arabicis dicitur فعل *fi-l*, q. actio, partium orationis prima; volunt enim Nomina à Verbo derivari, & non è contra, ideoque ponunt pro radice omnium vocum tertiam personam singularem masculinam præteriti temporis, tanquam primam Verbi vocem, & in qua sola sunt literæ radicales. Radix autem dicitur اصل *asyl*, & literæ eam componentes dicuntur اصلية *aslyje*, radicales, quibus quæ adjiciuntur ad formationem aliorum verborum aut temporum, vocantur Serviles aut Accidentales.

Cum autem Radix seu tertia præteriti singularis masculina, paucioribus quàm tribus, ut in نصر *nasere*, adjuvit, مد *medde*, extendit, & pluribus quàm quatuor, ut in دحرج *daherje*, volvit, غرغر *gharghere*, fefellit, nequeat constare literis, primum vocatur ثلاثي *sülasi*, trilaterum; alterum رباعي *rubây*, quadrilaterum.

Ex illa autem radice Verbi unius trilateri pullulant rami, seu Verba derivativa certis literis characteristicis affecta, quæ in tres classes dividi possunt, quarum prima continet formata à radice adjectione unius, secunda duarum, tertia trium literarum; & has species Verborum derivativorum vocant Erpenius, Golius, Castellus aliique Conjugationes, ita ut Verbi trilateri simplicis omnique caractere destituti radix dicatur illis prima Conjugatio, quæ sequuntur secunda, tertia, &c. derivativorum, hoc ordine, 1. فعل *fe-âle*, 2. فعل *fe-âle*, 3. فاعل *fâ-âle*, 4. افعل *ef-âle*, 5. تفعل *tefa-âle*, 6. تفاعل *tefa-âle*, 7. انفعال *infe-âle*, 8. افعال *ifte-âle*, 9. افعال *if-âlle*, 10. استفعال *istef-âle*, 11. افعال *if-âlle*, 12. افعول *if-âw-âle*, 13. افعول *if-âwwele*.

Ex horum singulis possunt educi aut formari Passiva, unde Verbum genere & terminatione dividitur in Activum & Passivum, quamvis Verba dentur, quæ sub terminatione activa significationem habeant passivam, ut infra videbitur.

In prima ergo Conjugatione, seu primitiva specie, Verba significationem habent simplicem & activam, quam à prima sua origine possident, eamque transitivam, ut كتب *ketebe*, scripsit, vel intransitivam, ut حزن *hezine*, tristatus est; in reliquis verò intentam, seu auctam, vel alio modo mutatam; etsi & in plerisque earum primitivam significationem obtinere possint, maxime ea, quæ in prima Conjugatione sunt inusitata.

Secunda autem فعل *fe-âle*, & quarta افعل *ef-âle* ex absolutis formant transitiva, ut حزن *hezene*, & احزن *ahzene*, contristavit; ex transitivis transitiva in secundum, ut à ضرب *zerebe*, verberavit, ضرب *zerrebe*, & اضرب *azrebe*, verberare fecit, seu fecit ut verberetur. Respondentque hæc duo Transitive Turcicis supra explicatis, ut à دؤمك *dögmek*, verberare, دؤكدرمك *dögdürmek*, facere verberare.

Tertia

Tertia Conjugatio, seu species فاعل *fā-āle*, & plerumque sexta تفاعل *tefā-āle*, respondent species Turcicorum derivativorum, quæ Reciprocata vocamus, significantque cooperationem & mutuam actionem, ut لاعبوا *lā-ābū*, & تالعبوا *telā-ābū*, Turc. اويناشديلر *ojnāstiler*, colluserunt.

Quinta تفعل *tefe-āle*, septima انفعّل *infe-āle*, & octava افعل *iste-āle* formant absoluta & passiva: quinta quidem & septima à secunda, ut علمت *ālemtūhu we hüwe te-āleme*, docui eum, & ipse doctus fuit, seu didicit, كسرت الإناء فانكسر *kessertül ināe senkesere*, fregi vas & fractum est, id est, sivit se frangi nec restitit mex actioni; octava verò à prima, ut قصرت ذلك فاقصر *kasertü zālike fektasere*, abbreviavi hoc & abbreviatum est.

Nona افعل *if-āle*, & undecima افعل *if-āle* formant absoluta colorum cum intensione, mediocri quidem prior, vehementiori verò posterior ut اصفر *yferre*, valde flavus fuit, اصفار *yfarre*, multò flavissimus fuit: & deformatum verba, ut اضجّم *ysgemme*, & اضجّم *ysgiamme*, ore distorto fuit.

Decima استفعل *istef-āle* petitionem designat, ut استغفر *isteghfere*, veniam delicti petiit, & غفر *ghafere*, remisit, استطعم *istat-ēme*, cibum petiit, elurivit, & طعم *ta-ēme*, edit, gustavit, & hæc sæpe respondent nostris Meditativis.

Due ultima, quæ rarissima sunt, significationem intendunt, ut اخشوشن *ychšewš-ne*, valde asper fuit, & خشن *chšüne*, asper fuit, اعلوط *ylewata*, fortiter adhæsit, ab علط *ēlete*, adhæsit.

Non raro tamen conjugationes derivativæ, maximè quarta, quinta, octava, & decima aliter accipiuntur, quod usu discendum, & ex dictionariis: sicut & in quibus conjugationibus quodque verbum usitatum sit: non enim qualibet radix in qualibet conjugatione occurrit. Multa, ut apud Hebræos, in una solùm conjugatione usurpantur; multa in pluribus; nulla in omnibus.

Quadrilitera autem verba quatuor solùm agnoscunt conjugationes, quarum prima prima, secunda quinta, tertia septima, quarta nona trilaterorum respondet, suntque 1. فعلل *felele*, 2. تفعلل *tefelele*, 3. افعلل *ifelele*, 4. افعلل *ifelele*, ut درج *derbah*, inclinavit caput, ترهوك *terehweke*, superbivit, اهرجم *yhengeme*, tumultuatus fuit, اقشعر *yksere*, horripilavit.

Malim ego quoque cum Erpenio & nonnullis Arabum Grammaticis ad tertiam افعلل *ifelele* reducere افعسس *ifensse*, pectus egrediens habuit, اسلنقى *islenkâ*, pronus cubuit, quàm cum aliis eorum causâ particulares trilaterorum constituere conjugationes.

Verba Persis à genere sunt Transitiva seu Activa, ut دیدن *diden*, videre, vel Intransitiva seu neutra, ut مردن *mürden*, mori, vel Passiva, ut کردیدن *kerdiden*, fieri, شدن *suden*, fieri, esse, vel Communia id est Activa simul & Passiva, ut خستن *chasten*, vulnerare & vulnerari, آمدن *āmeden* vel آمودن *āmūden*, parare & parari, کشادن *kūsāden*, aperire & aperiiri, نمودن *nūmūden*, ostendere & apparere, آموختن *āmūchten*, docere & discere, آمیختن *āmīchten*, miscere & misceri, &c. Eodem tamen modo in utraque significatione conjugantur.

Derivativa habent multa & varia. Ab Imperativo fiunt multa Infinitivum facientia in یدن *iden* ejusdem significationis cum primitivis, ut ab آمیختن *āmīchten*, miscere, Imperat. آمیز *āmiz*, misce, fit آمیزیدن *āmiziden*, miscere. Sic ab آموختن *āmūchten*, discere vel docere, Imper. آموز *āmūz*, discere, آموزیدن *āmūziden*, discere vel docere, à گستن *gesten*, saltare, جه *geh*, salta, جهیدن *gehiden*, saltare, ab آمدن *āmeden*, venire, آي *āj*, veni, آیدن *ājiden*, venire, & alia, quæ adfert Ludovicus de Dieu in suis Rudimentis linguæ Turcicæ. Sed ego potiùs dicerem, Verba hæc & hujusmodi esse duplicis terminationis idem significantia; immò illa prima potiùs carere Imperativo, seu, ut vult *idem de Dieu*, Aoristo proprio, adeoque eum mutuari à Verbo secundæ terminationis, quod *de Dieu* vocat Derivativum. Sic etiam me docet سودي *Sūdi* exactissimus linguæ Persicæ Grammaticus & Commentator præcipuorum ejusdem Linguæ librorum, qui, v. g. abstractum آسایش *āsājis*, quies, seu ipsum quiescere, derivari vult & docet, non ab آسودن *āsūden*, quiescere, ut شمعي *šem-y* Commentarius & ipse librorum Persicorum; alique nonnulli, & præcitatus *de Dieu* docent, sed ab آسایدن *āsājiden*, quiescere,

fcere, Verbo secundæ terminationis minimè, ut patet, derivativo. Quod mihi magis confirmat exemplo داری *dārī*, habes, tenes, quod non à داشتن *dāsten*, habere, ut supradicti volunt, sed à داریدن *dārīden*, habere, derivari asserit.

Ab his autem Verbis, seu Infinitivis eorum in یدن *īden* desinentibus derivantur alia in آیدن *āīden* desinentia. Arque hæc, si ex intransitivis deriventur, sunt transitiva; si à transitivis, fiunt dupliciter transitiva, seu transitiva in secundum, nostris Turcicis transitivis respondentia, ut à تابیدن *tābīden*, splendere, تابانیدن *tābānīden*, facere splendere, à چریدن *čerīden*, pasci, چرانیدن *čerānīden*, pascere, à جنبیدن *gīūnbīden*, moveri, جنبانیدن *gīūnbānīden*, movere, ab افتیدن *ūftīden*, vel *ūftīden*, افتادن *ūftāden*, cadere, افتانیدن *ūftānīden*, facere cadere, prosternere, آموزیدن *āmūzīden*, discere, آموزانیدن *āmūzānīden*, docere, آیدن *āīden*, venire, آیانیدن *ājānīden*, facere venire. Sic à پوشیدن *pūšīden*, induere, پوشانیدن *pūšānīden*, facere induere, چشیدن *česīden*, gustare, چشانیدن *česānīden*, gustandum dare, quod diceret Turca طاتمک *tatmak*, gustare, طاتمرمک *tattūrmak*, gustandum dare.

Habent præterea, ut Turcæ, multa Verba auxiliaria actionibus servientia, ut Verbum substantivum بودن *būden*, esse, de quo infra, کردن *kerden*, facere, & civilius فرمودن *fermūden*, imperare, facere, آوردن *āwerden*, adferre, portare, ut etiam in Turcicis کتورمک *ketūrmek*, ut یاد آوردن *jād āwerden*, recordari, داشتن *dāsten*, habere, pro Turcico طاتمک *tatmak*, ut دوست داشتن *dost dāsten*, amare, seu pro amico habere, ut Turcis دوست طاتمک *dost tatmak*, Idem. ساختن *sāchten*, facere, ut روشن ساختن *rūšen sāchten*, illuminare, clarum aut luminosum reddere, خوردن *chorden*, edere, & pati, ut بازی خوردن *bāzī chorden*, fallere, غم خوردن *ghem chorden*, mœrore affici, تیمار خوردن *tīmār chorden*, curare, برهم خوردن *berhem chorden*, expavescere, سوگند خوردن *sewkend chorden*, jurare, حیف خوردن *həjf chorden*, indignari, injustitiam pati. Hinc & Participia سال خورده *sāl chorde*, q. qui multos devoravit annos, annosus, تاب خورده *tāb chorde*, dolore affectus. زدن *zeden*, verberare, pro Turc. چالمک *čialmak*, ut بانک زدن *bānk zeden*, vocem edere, clamare, جاروب زدن *gīārūb zeden*, verrere, حرف زدن *herf zeden*, loqui. بردن *bürden*, ferre, ut حسد بردن *hased bürden*, invidere, Gall. porter envie, envier, اعتقاد بردن *ətikād bürden*, fidem præstare, credere, فرمان بردن *fermān bürden*, obedire, q. ferre & exequi imperium. نمودن *nūmūden*, ostendere, ut التفات نمودن *iltifāt nūmūden*, æstimationem commonstrare, ut Turc. التفات کوسترمک *iltifāt gōstermek*.

Alia auxiliaria passionibus servientia sunt شدن *sūden*, fieri, respondens Turcico اولمک *olmak*, fieri & esse, quod Passivum format subjunctum participio præterito aut passivo cujusque verbi Activi, ut خوانده شدن *chānde vel chūnde sūden*, legi; aut nomini Adjectivo, ut شرمسار شدن *šermesār sūden*, pudescere, زمین بخش شد *zemīn bachš sūd*, terra divisa est, quasi facta est divisio, sic کردیدن *gerdīden*, fieri, ut پرکردیدند *pūr gerdīdend*, impleti sunt غمناک کردید *ghemnāk gerdīd*, contristatus est, seu factus est tristis, تا شناخته کرد *tā šināchte gerded*, ut agnosceretur. Item کشتن *gēsten*, fieri, ut نمودار کشتن *nūmūdār gēsten*, manifestari, مدهوش کشتن *medhūs gēsten*, percelli, پوشیده کشتن *pūšīde gēsten*, obtegi, obvelari, ناپدید کشتن *nāpodīd gēsten*, disparere. یافتن *jāften*, invenire, ut قرار یافتن *karār jāften*, consistentiam invenire, confirmari, stabiliri, statui, concludi, planè ut Turcicum قرار بولمک *karār bulmak*. Sic پرورش یافتن *perwerīs jāften*, educationem invenire, educari. قرار گرفتن *karār gīrīften*, capere, ut قرار گرفتن *karār gīrīften*, i. q. قرار یافتن *karār jāften*, aut Turc. قرار طاتمک *karār tatmak*, stabiliri, confirmari. آمدن *āmeden*, ut پدید آمدن *pedīd āmeden*, manifestari, موجود آمدن *be wūgīūd āmeden*, in lucem venire, prodire, ut Turc. وجوده کلمک *wūgīūde gēlmek*. دیدن *dīden*, videre, agnoscere, recipere, ut رعایت دیدن *ry-ājet dīden*, recipere honorem, honorari, unde participium, یحسان دیده *yhsān dīde*, beneficio affectus.

Composita habent quædam ex præpositionibus, quæ multis etiam verbis præponuntur solummodo ornatus gratiâ, ut در *der*, quæ uti significat *in*, eandem sæpe significationem verbo adfert, ut در آمدن *der āmeden*, & در شدن *der sūden*, intrare, در کردن *der kerden*, intrò impellere, در آوردن *der āwerden*, intrò portare, inferre, درخواستن *der chāsten*, postulare, velle, i. q. simplex خواستن *chāsten*, دریافتن *der jāften*, invenire, consequi,

qui, & intelligere, mente assequi, ut یافتن *iāsten*, invenire, consequi. Sic بر *ber* significans *supra* verbo sæpe dat talem significationem, ut بر آمدن *ber āmeden*, ascendere, بر کردن *ber kerden*, attollere, auferre, بر انگیزانیدن *ber engizāniden*, erigere, excitare. Interdum valet nostrum *re* in compositione, ut بر گردیدن *ber gerāiden*, reverti, sic بر گشتن *ber gēsten*, retrocedere, recedere, reverti. Interdum ornatūs gratiā præponitur, ut بر گردیدن *ber gūziden*, eligere, بر آسودن *ber āsūden*, quiescere, بر آشفتن *ber āšūften*, conturbari, indignari, بر انداختن *ber endāchten*, evellere, tollere, بر نشستن *ber nišesten*, confidere, & similia, quæ etiam sine بر *ber* idem ferè significant. باز *bāz* propriè significat *rursus, retro*, & in compositione vim etiam aversionis habere videtur, ut باز داشتن *bāz dāsten*, retrahere, cohibere, impedire, *q.* retro habere, باز گرفتن *bāz guristen*, celare, *q.* retro capere, باز استادن *bāz istāden*, cessare, abstinere, *q.* retro stare, باز آمدن *bāz āmeden*, reverti, rursus venire. Dicitur & سر آمدن *ser āmeden*, advenire, سر دادن *ser dāden*, relegare, وانمودن *wānūmūden*, declarare, ostendere, *ferè ut* نمودن *nūmūd-n*, واپس کردن *wābes kerden* & پس کردن *bes kerden*, satisfacere, solvere, quasi sufficiens facere.

CAPUT SECUNDUM

De modis, temporibus, personis, numeris & conjugationibus Verborum in genere.

Modos & Tempora Verborum Turcicorum exhibebo totidem, quot nos habemus in Grammaticis Latinis, nimirum Indicativum, Imperativum (in quo Permissivus) Optativum, Subjunctivum seu Conditionalem (cum quibus Potentialis coincidit) & Infinitivum. Tempora quoque Præsens, Præteritum, Imperfectum, Perfectum, Plusquam perfectum, & Futurum. Addam autem particulares loquendi modos, quibus Turcæ utuntur ad exprimendas actiones, quas per alios Modos exprimere solemus, & hoc fiet in Paradigmatate Verbi *سومک sewmek*, amare, quod in scorsivo Capite inferius exhibebimus, ubi etiam explicabitur formatio singulorum Temporum.

Numeri, ut in Nominibus, ita & in Verbis sunt tantum duo, Singularis, & Pluralis. Personæ autem tres, ut in Latinis, prima, secunda, tertia, abique ulla sexus aut generis distinctione.

Conjugationes statuo duas, licet modicè inter se differentes, Verborum nempe Infinitivum in *مک mek* habentium pro prima, eorum autem, quorum Infinitivus exit in *مک mak*, pro secunda; quarum discrepantia ex Paradigmatibus patebit. Nec præter has duas in *مک mek*, & *مک mak* datur alia Infinitivi terminatio.

Quoniam verò Verbum substantivum *اولمک olmak*, esse, seu Defectivum *ایم im*, sum, auxiliare est ad varia omnium Verborum tempora formanda, ante reliquorum Verborum conjugationes proponam ejus Paradigma tanquam anomali, sicut ob eandem ferè rationes faciam in aliis linguis Arabica & Persica.

¶ Arabes Modos & Tempora simul confundunt, & conjugationem in quinque tantum partes aut capita dividunt, in Tempus præteritum, quod vocant *ماضی māzī*; in Futurum *مضارع müzāry* dictum, quod tamen includit etiam tempus præsens ad distinctionem præsentis *حال hāl* vel حاضر *bāzır* dictum, & ut Futurum dicitur etiam مستقبل *müstakbil*; in Imperativum, in Infinitivum, & in Participium.

Præteritum respondet quidem nostro Præterito perfecto Indicativi modi, ut نصر *našere*, adjuvit; sed Verbum substantivum *کان kâne*, fuit, itemque particula *لو lew*, si, in, si, *ان izā*, cum ei præposita hanc significationem solent immutare.

کان kâne enim sic in Præterito positum importat significationem Præteriti plusquamperfecti Indicativi, ut *کان ضرب kâne zerebe*, verberaverat, *q.* dicas fuit verberavit; planè ut Poloni exprimunt suum Præteritum plusquam perfectum addito *był* / fuit, *był był* / verberaverat. Sic *کانوا قالوا kânū kālū*, dixerant, *مویلی byli* / *کان کد kâne ked emseke*, jam prehenderat, *Туз го быlъ* / *chwycil*.

لو lew, si, id vertit in Subjunctivi, vel Optativi, quod idem est, Præteritum imperfe-

Etiam cum Praesenti conjunctum, aut Plusquam perfectum cum Perfecto confusum, & quod sequitur praeteritum eodem tempore exprimendum est, habetque *J le* in capite praesixum, ut *لو علمت هذا لنصحتك lew âlimtû hâzâ le neschtûke*, si scirem hoc, monerem te, vel si scivissem hoc, monuissem te. Sed si secunda enuntiationis pars neganda est, usurpatur Futurum cum *لم lem* (quod id in Praeteritum vertit, ut post diceretur) nec *J le* ullum adsciscitur, ut *لو كنت فاهنا لم يميت اخي lew kunte hâhünâ, lem jemüt echy*. Si fuisses hic, non mortuus esset frater meus.

ان in, si, id vertit in Subjunctivi Futurum, cum aliud Praeteritum (aut hujus loco Futurum conversum) ei subjungitur: quo casu secundum vertendum est per Futurum Indicativi, ut *ان قلتم لي اقل لكم in kultüm li ekal leküm*, si dicatis mihi, dicam vobis, *ان ما قلتم لي لم اقل لكم in mâ kültüm li lem ekal leküm*, si non dicatis mihi, non dicam vobis; quod etiam significare potest, si dixistis mihi, dixi vobis. & si non dixistis mihi, non dixi vobis. Vel id vertit in Subjunctivi aut Indicativi Praesens, si aliud Praeteritum non subjungitur, ut *ان كنت ابن الله فقل in kuntebnellâhî fe kul*, si es filius Dei, dic, &c.

ان izâ, & *ان iz*, cum, id saepe vertit in Subjunctivi Futuro-Praeteritum in ro, ut *ان اكتبته ذلك احمدك izâ ketebte zâlike ahmedûke*, cum id scripseris, laudabo te.

Immutatur & in aliis casibus significatio hujus praeteriti, quae usus docebit & lectio aliarum Grammaticarum id ex professo tractantium.

Futurum, seu *المضارع el müzâry-ü* complectitur Indicativi nostri Praesens & Futurum; quomodo autem exponendum sit, contextus ut plurimum indicat. Restrigitur tamen non raro ad Futurum nostrum, praesixâ literâ *س se*, aut praesixâ voculâ *سوف sewfe*, vel hujus loco *سو sew*, *سي sej*, *سيف sef*, ut *سوف ينصر jansurü*, adjuvat, vel adjuvabit; at *سي ينصر sej ensurü*, & *سوف ينصر sewfe jansurü*, vel *سوف ينصر sew jansurü*, adjuvabit, tantum. Sic cum particula *ان len*, nequaquam Futurum quoque significat, ut *ان ينصر len jansure*, nequaquam adjuvabit; & ut plurimum etiam cum *لا lâ*, non, ut *لا يضرب lâ jezribü*, non verberabit. Sicuti cum *ما mâ*, non, frequentius Praesens, ut *ما اعلم mâ alemü*, non scio; cum *ليس lejse*, non, utrumque.

At praemisso *لم lem*, non, & *لما lemmâ*, nondum, Praeteriti notionem induit, ut *لم يضرب lem jezryb*, non verberavit, *لما يخرج lemmâ jechrûj*, nondum egressus est.

Preposito autem Praeterito Verbi substantivi *كان kâne*, exprimit Imperfectum Indicativi, ut *كان يجلس kâne jezlisü*, sedebat, nisi praecedat *لو lew*, si; tunc enim Optativi Praesentis seu Imperfecti loco venit, ut & quod ei respondet Futurum, cui Verbum substantivum *J* praesixum habens praepositur, ut *لو كنت تعرفه لكنت تحبده lew kunte tærfühü lekunte tæhybbühü*, si nosceres eum, amares eum.

Cum particula *ان en*, ut, & aliis idem significantibus, per Subjunctivum exponitur, ut *ان ارد ان اكتب uridü en tektûbe*, volo, ut scribas.

Imperativus respondet nostro Imperativo, sed usurpatur solum in praecipis affirmativis, deprecationibus, & hortationibus: nam praecipia negativa, deprecationes, & hortationes per Futurum preposito *لا lâ*, ne, concipiuntur, ut *لا تضرب lâ tazryb*, verbera, *لا تضرب lâ tazryb*, ne verbera.

Infinitivus, ut in Paradigmate traditur, non equipollet nostro, sed Hebraeorum absoluto: adjungitur enim solum Verbo suo significationis augendae gratiâ, & per Gerundium in do verti utcumque potest, ut *قتله قتلًا katelebu ketlen*, occidendo occidit eum. Est ergo hic Infinitivus *قتل ketlen* Accusativus nominis *قتل katlün*, quod merè est nomen actionis Verbi, aliorumque nominum instar declinabile, regit autem casum sui Verbi aequè ac si esset ipsum Verbum.

Participium nostro respondet, ut *ضارب zâribün*, verberans, *مضروب mezzrübün*, verberatus. At quia omissione temporis saepe fit Nomen, Futurum non raro pro eo usurpatur.

Numeri in tempore tres sunt, Singularis, Dualis, Pluralis.

In numero tres Personae, quarum primâ destituitur Dualis. In Persona autem duplex genus, Masculinum & Faemininum, quorum quodque suam habet terminationem, sed in Singulari & Plurali prima, in Duali secunda communis sunt generis.

Circa conjugationes verborum Arabicorum jam superius dixi juxta sensum Erpenii dari

dari tredecim verborum trilaterorum seu tres tantum in radice literas habentium, quatuor autem verborum quadrilaterorum, seu quatuor in radice literas habentium.

Primam trilateri conjugationem nudam & simplicem reliqua per omnia ferè sequuntur, paucis exceptis, de quibus suo loco.

Cum autem ratione vocalis secundæ radicalis prima etiam conjugatio sex modis variare possit futurum suum, ideo ex hac prima nostra conjugatione sex confecit Guadagnoli, cui non refragatur quidem, sed brevitati studentes in uno eodemque paradigmate primæ nostræ conjugationis malimus cum Erpenio rem totam compendio absolvere.

Perfæ sequuntur Arabes in divisione suorum modorum ac temporum, nempe in Præteritum, in Futurum, (quod non abs re Aoristum vocat *Lud. de Dieu*) in Imperativum, in Infinitivum, & in Participium. Supplentur autem reliqua tempora & modi per adjectionem particularum aut literarum capiti temporis intenti, ut in paradigmatis explicabimus.

Numerus duplex, Singularis & Pluralis; Duali enim omnino carent Perfæ.

Personæ tres, in quibus nulla sexus aut generis ratio.

Conjugationes possunt statui duæ. Cum enim Infinitivus verbi cujusque exeat in *دن* den, ut *دادن* dāden, dare, vel in *تن* ten, ut *داشتن* dāsten habere: quantumvis in formatione temporum admodum nihil differant: duo eorum dabimus paradigmata, præmissâ tamen, ut jam innuimus, conjugatione verbi substantivi *بودن* būden, esse, seu *ام* em, sum.

CAPUT TERTIUM

De conjugatione verbi substantivi *اولم* olmak, esse, & fieri, ejusque negativi *اولم* olmamak, non esse, non fieri.

Hoc verbum *اولم* olmak, quando significat fieri, werden / conjugatur regulariter; sed cum adhibetur substantive, & significat esse, sein / est anomalum, & sic conjugatur

Indicativi Præsens.

Sing. *ايم* im, *ام* em & *يم* im, rarius *يم* im, *م* em & *يم* im etiam *ؤم* um, *اين* vel *ين* in, sum; *سين* sin, es.

در vel rarius *دور* dūr, est.

Plur. *ايز* vel *از* vel *يز* vel *ز* iz, & rarius *وز* ūz, sumus.

سز vel rarius *سيز* siz, & *سيز* syn-yz, estis.

درلر dūrler, vel *در* dūr, sunt.

ايم im, & *ام* em, vel *يم* im, sum, ut & *ايز* vel *از* yz, sumus postponuntur absolute & disjunctim; conjunctim autem affiguntur *م* em vel *يم* im aut *ؤم* um, & quod rarius scribitur *يم* im, sum; sic *يز* yz vel rarius *ؤز* ūz, & *يز* iz, sumus, ut *كوزلم* gūzelem, vel *gūzelim*, vel rarius *gūzelüm*, pulcher sum, quod, si vis, etiam separatim dices *كوزل ايم* gūzel im, & sic in aliis personis *كوزلسن* vel *كوزل سين* gūzel syn, pulcher es, *كوزلدر* gūzel dūr, pulcher est, vel sine *در* dūr *كوزل* gūzel, pulcher est; *در* dūr, enim saepe supprimitur, ut non rarò in Latinis, & ferè semper in Polonicis, Hungaricis, & maxime Arabicis. In Plurali similiter *كوزلز* vel *ايز* gūzelyz, pulchri sumus, *كوزلسز* vel *كوزل سز* gūzel syz, pulchri estis, *كوزلدر* vel *كوزلدر* gūzeller, vel *كوزل* gūzel, pulchri sunt. Idem omnino habent Poloni, ut *piekny* / pulcher sum, *pieknyś* / pulcher es, *piekny* / pulcher est, *Plur. piekniszy* / pulchri sumus, *pieknicie* / pulchri estis, *piekni* / pulchri sunt; affixo nimirum pro prima persona singulari *m* / pro secunda *s* / pro prima plurali *syn* / pro secunda *ście* / & suppresso aut subintellecto in tertia persona verbo substantivo nempe *ieść* / est, & *są* / sunt.

Imperfectum, & Perfectum.

Sing. ایدم vel ادم *idüm*, & sæpe conjunctim دم vel variis دم *düm* vel *idüm*, eram, & fui. *Bylem*.

ایدک vel ادک *idün*, vel دک *dün*, eras, fuisti. *Bylés*.

ایدی vel ادی *idy*, vel دی *dy*, erat, fuit. *Byl*.

Plur. ایدک vel ادک *idük*, & دک *dük*, eramus, fuimus. *Bylisy*.

ایدکز vel ادکز *idün-üz*, vel دکز *dün-üz*, eratis, fuistis. *Byliscie*.

ایدیلر vel ادلر *idiler*, vel دیلر *diler*, erant, fuerunt. *Byli*: vel affixo لr *ler*, nomini præcedenti & manente in singulari ایدی, ut کوزلر ایدی *güzeller idy*, pulchri erant. *Pietni* / vel *pietnyimi byli*.

Interferunt nonnulli و *waw*, ante finem & scribunt ایدوم *idüm*, eram, ایدوک *idün*, eras, ایدوک *idük*, eramus, ایدوکز *idün-üz*, eratis.

Alterum Imperfectum, & Perfectum.

Sing. ایمش *imisem*, & contractè مشم *misem*, eram & fui. *Bylem*.

ایمشن *imisfyn*, vel مشسن *misfyn*, eras, fuisti. *Bylés*.

ایمشدر *imistür*, vel ایمش *imis* vel مش *mis*, erat, fuit. *Byl*.

Plur. ایمشز *imisfyz*, vel ایمشز *imisfyz*, eramus, fuimus. *Bylisy*.

ایمشنر *imisfyz*, vel مشسنر *misfyz*, eratis, fuistis. *Byliscie*.

ایمشلر *imisler dü*, vel ایمشلر *imisler*, & affixo nomini præcedenti لr *ler* ایمش *imis*, erant ut کوزلر ایمش *güzeller imis*, erant, fuerunt pulchri: *Pietni byli*. Sed sic etiam potest esse in significatione præsentis, pro pulchri sunt, sicuti in aliis sæpe venit perfectum pro præsentis, ut dicunt بدم *bidüm*, pro scivi, & scio.

Quemadmodum autem hoc præteritum formatur à Participio Verbi, quod hic est ایمش *imis*, qui fuit, & Præsentis ایم *im*, vel م *em*, q. dicas, lum qui fui: sic formari quidem posset Plusquamperfectum ab eodem Participio & ab Imperfecto ایدم *idüm*, vel دم *düm*, & dicere ایمش ایدم *imis idüm*, vel ایمشدم *imistüm*, fueram, *bylem byl* / uti passim Plusquam perfectum Verborum regularium formatur; sed hoc rarissimè Turcis usitatur. Mutuantur potius hoc tempus, uti sæpe & alia omnia, à regulari اولمک *olmak*, esse & fieri, & dicunt اولمک ایدم *olmis idüm*, fueram, vel factus fueram. Sic اولمک اولردم *olurdüm*, eram, fiebam, اولدم *oldüm*, fui, factus sum. Sic pro Futuro, quo caret Detentivum hoc ایم *im*, sum, dicunt

Futurum.

Sing. اولورم *olurüm*, ero & fiam. *Bede / stáne sis*.

اولورسن *olursyn*, eris, fies. *Bedzies / stánies sis*.

اولور *olur*, erit, fiet. *Bedzie / stáne sis*.

Plur. اولورز *olurüz*, erimus, fiemus. *Bedziemy / stániemy sis*.

اولورسز *olursyz*, eritis, fietis. *Bedzicie / stániecie sis*.

اولورلر *olurler*, erunt, fient. *Beda / stána sis*.

Vel, ut in Regularibus, dicent اولایم *olaim*, اولیسرم *olyserym*, اولاجیم *olajiam*, اولایم *olaim*, اولیسرم *olyserym*, اولاجیم *olajiam*, *ghym*, اولسم کرک *olsam gerek*, ero, fiam. Sic & à Regulari sumitur,

Imperativus.

Sing. اول *ol*, sis, esto, fias. *Badz / stan sis*.

اولسون *olsun*, vulgò اوسون *osun*, sit, fiat. *Niech bedzie / niech sis stáne*.

Plur. اولالم vel اولدم *olalum*, simus. *Badzmy*.

اولکم *olun* vel اولکنز *olun-üz*, este. *Badzcie*.

اولسونلر *olsunler*, *osunlar*, sint. *Niech beda*.

Optativi & Subjunctivi tempora omnia petunt etiam à Regulari اولمک *olmak*, ut

Optativi Præsens & Imperfectum.

Sing. اولایدم vel اولیدم *olaidüm*, essem & fuissem. *O bym / obym byl*. اولایدک *olaidün*,

olaidün-, اولایدی olaidy. Plur. اولایدک olaiduk, اولایدکنز olaidün-üz, اولایر ایدی olalar idy.

Imperfectum alterum respondens Italico in rei.

اولوردم olurdüm, essem, farei. byl bym. اولوردک olurdün-, &c. regulariter. Et, ut est in omnibus idem quod Imperfectum Indicativi, sic etiam dici potest ایدم idüm-, essem, farei, byl bym. ایدک idün-, esses, faresti, byl bys/ze. ut in Indicativi Imperfecto.

Perfectum.

اولم olmis olam, fuerim, vel factus fuerim, vel etiam ایمیش اولام imiş olam Idem, regulariter conjugantur.

Plusquam perfectum.

اولم اولایدم olmis olaidüm, fuisset, vel factus fuisset, regulariter.

Futurum.

اولم vel اولام olam, sim, اولاسن vel اولدسن olasın, sis, اول اول ol, vel اوله ola, sit. Plur. اولوز vel اولدوز olawuz, simus, اولاسز vel اولدسز olasız, sitis, اولالکر vel اولدکر olalar, sint.

Subjunctivi seu Conditionalis modi tempus Præsens & Futurum.

ایسم ifem, سم sem, si sim, ero, fuero, ieşlm / ایسک ifen-, si sis, ieşlis / ایسه ife, sit, ieşli teşt. Pl. ایسک ifek, simus, ایسکنز ifen-üz, sitis, ایسلر ifeler, sint.

Aut ab اولم olmak regulariter اولسم olsem, اولورسم olursem, si sim, vel fiam. Sic

Imperfectum & Plusquam perfectum.

اولسیدم pro اولسایدم olsaidüm, vel rariüs ایسیدم ifeidüm, aut, ut in libris antiquioribus, میسیدم myseidüm, si essem vel fuisset.

Perfectum.

اولمیش ایسم olmis ifem, & rariüs ایمیش ایسم imiş ifem, si fui vel fuerim.

Futurum præterito mixtum.

اولمیش اولورم olmis olurüm, & rariüs ایمیش اولورم imiş olurüm, fuero, vel factus fuero, omnia regulariter.

Infinitivus.

اولم olmak, esse & fieri.

Gerundium.

ایکن iken, کن ken, essendo, seu existendo. Wesend. Ital. Sendo, essendo. Gall. Estant. Pol. Bedac/ quod & اولورکن olurken, idem, regulariter, ut caetera ab اولم olmak, fieri, ut اولوب oliüp, اولیجک olygiak, cum fuerim, fueris, &c. اولمچ اولیجک olyngä, donec sit, dum est aut fuerit: اولمغہ olmagha, اولمچ اولیجک olyngä, ad vel propter existendum, per essere: اولان olan, existens, qui est, erat, fuit, &c. ایمیش imiş, اولمیش olmis, qui fuit vel fuerit: ایدک iduk, vel اولدک olduk, qui fuit, vel fuerit: اولور olur, qui fuerit: اولیجک olagiak, اولیسر olıser, اولمالی olmalı, futurus: اولالدن برو olaldan berü, à quo sum, es, est, sumus, fueram, fui, &c.

Negativum hujus est اولمامک olmamak, non esse, non fieri, & non posse esse aut fieri, & conjugatur regulariter. Sed substantivè positum habet eadem tempora, quæ affirmativum, præpositâ negatione دکل degül, hoc modo

Indic. Præs.

دکل degülem, vel degülüm, vel degülüm; Vulgus ferè dicit, deilem, deilüm, non sum, دکلسن

دگسڻ *degül sin*, non es, دگدر *degüldür*, vel sine در *dür*, دگل *degül*, non est. Plur. دگلز *degüliz*, non sumus, دگسز *degülsiz*, non estis, دگلردر *degüller dür*, non sunt. Unde post Adjectivum کوزل *güzel degül*, non est pulcher.

Imperfectum & Perfectum.

دگل ایدم *degülidüm*, vel دگدم *degüldüm*, non eram, و non fui, دگل ایدک *degül idün-*, non eras, &c. ut in affirmativo, præposito دگل *degül*.

Sic دگل ایشم *degülimişem*, Idem

Et in subjunctivo دگل ایسم *degül isem*, si non sim, vel fuero, دگل ایسیدم *degül iseidüm*, si non essem, vel fuisset, &c.

Reliqua tempora desumuntur à Regulari اوماق *olmamak*, non esse, non fieri, ut اولم *olmam*, non ero, non fiam, اولمسن *olmaz sin*, non eris, non fies, اولمز *olmaz*, non erit, non fiet & non potest esse aut fieri, اولمىز *olmazыз*, non erimus, اولمىسز *olmazsız*, non eritis, اولمىلز *olmazler*, non erunt, non fient. Sic Imper. اولمه *olma*, non sis, non fias, اولمىسون *olmasun*, non sit, non fiat, abfit, اولمىجالوم *olmajalum*, non simus, &c. &c. ut in بگق *bakmak*.

Sciendum autem hîc quòd verbum hoc anomalum substantivum ایم *im*, cum suo Imperfecto aliisque temporibus hinc derivatis & cum suo Negativo دگدم *degülem* دگدم *degülidüm*, &c. usurpatur tantum substantivè, quando est in regimine, hoc est quando utrinque est Nominativus, aut saltem aliquid aliud loco secundi nominativi, ut adverbium, præpositio aliqua, &c. ut اوده دگدر *ewde degüldür*, non est domi, non è in casa. Nam aliàs in tertia persona cum significatur possessio aut inexistencia aliqua, & deberemus dicere *Es ist/ es gibt/ vi è, c'è, il y a*, aut Polonicè in Negativo *nie maş / adhibetur Imperfonale وار *war*, vel وارد *war dür*, est, q. existens est, aut existit, adest, datur; v. g. جبده اچده وارد *gebümde akcia war dür*, adest pecunia in mea pera. *Es gibt Geld in meinem Sack. Vi sono denari nella mia scarsella. Il ya de l'argent dans ma poche.**

Rurfus hoc ipsum Imperfonale وار *war* adhibetur pro verbo nostro *habeo*, [nam verbum illi correspondens non habent Turcæ] quod etiam Latini sæpe circumscribunt per *est mihi, est tibi pro habeo, habes, &c.* Turcæ autem loco Dativi personæ ponunt Genitivum aut pronomen possessivum sic بنم اچدم وارد *benüm akciam war dür*, habeo pecuniam, q. pecunia mea adest, vel datur, quod Latine diceret, *est mihi pecunia.* سنک *senün-akcian-war*, habes pecuniam, وارد *anün-akciafi war dür*, vel simpliciter وار *akciafi war*, habet pecuniam. Sic in Plur. بزم اچدم وار *bizüm akciamüz war*, habemus pecuniam, سزك اچدك وار *sizün-akcian-ыз war*, habetis pecuniam, وار *anlarün-akciafi war*, vel اچدلى وار *akcialeri war*, habent pecuniam. Sic اغانك اچدسى وارمى *aghanün-akciafi warmi jokmi?* habent Dominus pecuniam, nec ne, an non habet? Quod etiam bene exprimitur suppresso pronomine وار اچدم *akciam war*, habeo pecuniam, اچدك وارمى *akcian-warmi*, habesne pecuniam? Hæc autem habet tempora.

Indic. præsens.

وارد *war dür*, & sine در *dür*, وار *war*, est, adest, و habeo, habes, &c. *Vi è, c'è, & bô, hai, hà.* Il y a, & i'ay, tu as, il a, &c.

Imperfect. & Perfect.

وار ایدی *war idy*, و وار ایش *war imiş*, erat, fuit, habebam, as, & habui, isti, &c.

Sequentia tempora mutuatur, à regulari اولمق *olmak*, ut اولمش *oldy* اولمش *olmiş*, fuit, habui, &c. اولمشدى *olmiş idy*, adfuerat, habueram, &c. اولور *olur*, erit, habeo, &c. Imper. اولسون *olusun*, sit, habeam, &c. Optativi & reliqua ferè tempora, ut in regulari اولمق *olmak*, hoc est tertia persona cujuslibet temporis præposito ut plurimum وار *war*.

In subjunctivo tamen bene dicitur وار ايسه *war ise*, si adsit, si habeam, as, &c. وار ايسيدى *war iseidy*, si adfuisset, adesset, si haberem vel habuisset, es, &c. Item وار ايکن *war iken*, cum haberem, es, &c. Ejus

Ejus verò Negativum in Præsenti habet *يوقدر* *joktür*, vel suppresso *در* *dür*, *يوق* *jok*, non est, non adest, & non habeo, careo, cares, &c. ut *اقيدم يوقدر* *akciam joktür*, non habeo pecuniam, *اقيدك يوقدر* *akcian-joktür*, non habes pecuniam, *اقيدسي يوق* *akciasijok*, non habet pecuniam. Plur. *اقيدم يوق* *akciamüz jok*, non habemus pecuniam, &c. In Imperf. *يوق ايدي* *jok idy*, vel usitat. liquefacto *ق* *kaf* in *غ* *ghain*, *يوقدي* *jogbydy*, non erat, non habebam, as, &c. In Subjunct. *يوق ايسه* *joghysé*, vel *يوقسه* *joghse*, si non adfit, si non habeam, as, &c. Gerund. *يوق ايكن* *jogh iken*, cum non esset, non vi essendo, vel cum non haberem, es, &c. non hauendo, ò mentre non haueo, haueni, &c. Cætera ut in negatiuo Verbi *اولق* *olmak* regulariter.

¶ Arabibus est quidem Verbum substantivum *كان* *kâne*, fuit, factus est, quod ut Concarvum *قال* *käle* conjungatur; Sed sciendum, quòd, quemadmodum apud Latinos sepe & eleganter supprimitur tertia præsentis Verbi substantivi est, vel sunt, ut Ignoti nulla cupido, subintelligitur est, immò etiam nonnunquam aliæ ejusdem personæ non exprimuntur, ut, Ego Dominus, subint. sum, Tu solus Dominus, subint. es: ita in Arabicis semper supprimitur, nec, nisi ad vitandam amphibologiam, aut aliter necesse sit, exprimunt unquam personas Verbi substantivi in eodem præsenti Indicativi, ac interdum etiam alibi, e. g. dicitur *انا الطريق والحق والحيوة* *enet-terjkuwel bekkuwel hajätü*, Ego sum via, veritas & vita, *انت ابني* *entebni*, tu es filius meus, *انت اعلم* *ente a'lemü*, tu es doctior, vel meliùs scis, *الله اكبر* *allahü ekberü*, Deus est maximus. *من هذا* *men hâzâ*, quis est ille? *من هذه* *men hâzihi*, quæ est illa, ista? *من هذان* *men hâzâni*, qui isti duo? *من انتم* *men entüm*, qui estis vos? *انا تراب ورماد* *ennâ türâbün we remâdün*, quia nos pulvis & cinis sumus; & sic passim in omnibus & singulis personis hujus Præsentis, alibi autem rariùs, nisi ad hoc tempus revocari aliquo modo possit. In reliquis exprimunt tempora verbi *كان* *kâne*, prout requirit sensus.

Par ratio est, cum significatur inexistètia aut possessio, seu dum ponitur pro nostro habeo (quo seu ipsi correspondente æquè carent Arabes ac Turcæ.) Suppressâ enim tertiâ personâ verbi substantivi adhibent præpositiones, quæ significationem complent, ut *اعندك خبر* *e'yn-deke chubzün*, estne panis apud te? *وارمي اتمك سنده* *warmi etmek sende*, estne panis apud te? Gall. Y a-il du pain chez vous? Quod etiam per habeo commodè reddi potest habesne panem? *وارمي اتمك* *etmegün-warmi*. Aliàs pro habeo optimè redditur per Dativum, ut in latinis, ut *لي* *li*, mihi est, i. e. habeo, *لك* *leke*, habes, *لها* *lehu*, habet, Dual. *لكما* *lekümâ*, habetis vos duo, *لهم* *lehümâ*, habent illi duo, Pl. *لنا* *linâ*, habemus, *لكم* *leküm*, habetis, *لهم* *lehüm*, habent, & in fem. *لك* *leki*, habes femina, *لها* *lehbâ*, habet, *لكن* *lekünne*, habetis, *لهن* *lehünne*, habent. Addito in aliis temporibus ipso verbo *كان* *kâne* regulariter conjugato.

In negatione idem fit, ut *لا* *lâ* vel *ما يوسف جاهل* *mâ iüsüfü bigiâhilin*, non est Josephus ignarus, quod etiam dici potest *ليس يوسف جاهل* *leise jüsüfü bigiâhilin*, Idem, *لا الله* *lâ ilâhe illâllâhu*, non est Deus præter verum Deum. Gall. Il n'y a qu'un Dieu. *لا احد فيها الا زيد* *lâ ahedün fi hâ illâ zejdün*, non est quisquam in ea, nisi Zejdus, *لا رجل في الدار* *lâ regiüle fiddâri*, non est vir quisquam in Domo, nemo est domi. Non v'è alcuno in casa.

Quoniam autem facta est mentio Verbi defectivi negativi *ليس* *leise*, unicum ejus præteritum tibi exhibeo. Præteritum dixi, licèt tunc sensus sit absolutus, & tempus etiam Præsens importet, quando prædicatum ejus afficitur particulâ *ب* *bi*, ut in exemplo supra-citato Est ergo Sing. *لست* *listü*, non fui, *لست* *liste*, non fuisti tu vir, *لست* *listi*, non fuisti, tu fem. *ليس* *leise*, non fuit vir, *ليست* *leiset*, non fuit fem. Dual. *لستما* *listümâ*, non fuistis vos duo, aut duæ, *ليستا* *leisetâ*, non fuerunt duo, *ليستا* *leisetâ*, non fuerunt duæ. Plur. *لنا* *listünâ*, non fuimus, *لستم* *listüm*, non fuistis viri, *لستن* *listünne*, non fuistis mulieres, *ليسوا* *lejsü*, non fuerunt illi, *ليسن* *lisne*, non fuerunt illæ.

Perfæ etiam verbum habent substantivum defectivum quo utuntur ad formationem temporum seu perlonarum estque

Sing.

Sing. *am* vel junctum nomini *em*, *sum*, *am* vel conjunctim *est*, *est*. Pl. *im* vel *im*, *sumus*, *id* vel conjunctim *end*, *sunt*.

Alia tempora format regulariter à verbo *büden*, esse, ut *büdem*, eram & fui, *büdi*, eras & fuisti, *büd*, erat vel fuit, *büdim*, eramus, fuimus, *büdid*, eratis, fuistis, *büdend*, erant vel fuerunt.

Futurum *büwem*, ero, *büwi*, eris, *büwed*, &c. aut usit. à *bäsiden*, *bäsem*, ero, & fini, *bäsi*, eris, sis, *bäsed*, erit, sit, &c. Omnium enim temporum personæ, etiam, ut vides, in hoc verbo, fiunt per affixa prædicta verbi substantivi defectivi, suppresso in tertia *ast* seu *est*, & in Futuro loco ejus posito *ed*. Imper. *bäs*, esto, sis, *bäsed*, &c. regulariter. Infinit. *büden* vel *bäsiden*, esse. Part. *bäsä*, existens.

Negativa autem verba cum non habeant Persæ, dicant hic necesse est *ne em*, non sum, *ne im*, non sumus, *ne id*, non estis, *ne end*, non sunt. Rarò autem supprimunt quicquam, ne tertiã quidem personam verbi substantivi, habentque verbum nostro *habeo* correspondens, nempe *dästen*, habere. Unde jam tandem veniamus ad Paradigmata verborum regularium.

CAPUT QUARTUM

De prima Conjugatione & de formatione singularum Temporum.

Prima Conjugatio Verborum Turcicorum est eorum, quæ Infinitivum habent in *mek*, ex quo Infinitivo tanquam themate effluunt cætera Verbi tempora & modi.

Paradigma primæ Conjugationis.

sewmek, amare.

Indicativi tempus præsens & futurum.

- Sing. *sewerim*, vel *sewerem*, vel communiter, *sewerüm*, amo.
sewersin, amas.
sewer, amat.
- Plur. *seweriz*, vel *sewerüz*, q. *seweryz*, amamus.
sewersiz & *sewersyn-üz*, *sewersün-üz*, amatis.
sewerler, amant.

Fit hoc præsens seu futurum ab Infinitivo mutato *mek*, in *erüm*. In nonnullis tamen legitur *ürüm*, ut à *bilmek*, scire, fit *bilürüm*, non *bilerum*, scio, vel sciam; *gelmek*, venire, facit *gelürüm*, venio, veniam. Sic omnia Derivativa, & alia multa simplicia, quæ usus docebit. In verbis autem habentibus ante *mek* vocalem nostram, mutant tantum *mek* in *rüm*, ut *beklemek*, expectare, & assistere, custodire, *beklerüm*, expecto, expectabo, *söjlemek*, loqui, *söjlerüm*, loquor, loquar.

Circa primam personam nota à multis Turcis poni pro regulari terminatione ultimæ *rem*, ut *sewerem*; malunt tamen alii pronuciari *rim*, *sewerim*, alii *rüm* cum *rüm*, & hæc ultima inter cæteras, in vulgari præfertim sermone, est semper in usu, *sewerüm*, sed sono accedente ad *y* Polonorum, quasi *sewerym*.

Cæterum *sewer* est propriè Participium Activum, *amans*, seu *qui amet*, unde in tertia persona supprimitur, ut solet, *dür*, quod tamen posset addi, & dici *sewerdür*, amat, q. est amans. Primæ autem & secundæ adduntur Affixa Verbi substantivi simpliciter.

Sed hic statim observa, hoc tempus usurpari propriè pro Futuro, etsi bene ac sæpe pro Præsenti, pec. indeterminato. Unde si ipsius Præsentis temporis actio realis, seu operatio in fieri designanda sit, dicunt *sewijürüm*, vel *sewejürüm*, amo, q. sum in actione

actione amandi, quod in hoc rarum est, sed dicitur *كليورم gelijürüm*, venio, *كليورسن gelijürsyn*, venis, *كليور gelijür*, venit, *viene*. *اوچيور ujijür*, dormit, *اوچيور okujür*, legit, mutando *مك mek*, vel *مق mak* in *يور jür*, aut etiam in aliquibus in *ejür*, *ajür*. Et quidem regulariter quæ habent tertiam Præsens seu modò dictum Participium in *er* vel *ar*, solet dici, legi, & sæpe scribi *سوييور sewejür*, amat, *بقييور bakajür*, aspicit. In aliis autem quæ habent *ür* vel *ur*, legitur, & scribitur *يور ijür*, ut à *كلور kelür*, veniet, *كليور gelijür*, venit, ab *الور alür*, accipiet, *اليور alyjür*, accipit, capit. Quæ autem ante *مك mek* vel *مق mak* habent vocalem, addunt tantum *يور jür*, ut à *سوييلك söjlemek*, loqui, *سوييليور sölejür*, loquitur. *پارلييور vel پارلييور parlanjür*, micat. *ليني éie*. Sed idem scribere solent multi Docti *يور jürür*, ut *كليورم gelijürür*, immò etiam *كليورجور gelijürjür*, quasi esset à Præsenti verbi *يوريمك jürimek*, incedere, & à Gerundio proprii verbi in *ي i*, vel *e*, vel *a* [Caramani dicunt loco *كليورم gelijür*, venit, *گليوير*] Sic autem tale Præsens conjugatur *كليورم gelijürüm*, *كليورجورم gelijürjürüm*, venio, *q*. *Ital.*, *stò*, *vado venendo*, *كليورسن gelijürsyn*, venis, *كليور gelijür*, venit. *كليورجور gelijürjür*, venimus, *كليورسن gelijürsyn*, venitis, *كليورلر gelijürler*, veniunt. *كليور gelijür* est vulgare, & communiter etiam in literis adhibetur, *كليورم gelijürüm*, & *كليورجورم gelijürjürüm*, pro Doctioribus, & meo iudicio regularius.

Præteritum Imperfectum.

- Sing.* *سوييور sewejür*, amabam, vel communiter *سويدüm sewerdüm*, amabam.
سوييور sewejür, amabas, vel *سويدك seweridük*, amabas.
سوييور sewejür, amabat, vel *سوييور sewejür*, amabat.
Plur. *سوييور sewejür*, amabamus, vel *سويدك seweridük*, amabamus.
سوييور sewejür, amabatis, vel *سويدك seweridük*, amabatis.
سوييور sewejür, amabant, vel *سوييور sewejür*, amabant.

Alterum Imperfectum.

- Sing.* *سوييور sewejür*, amabam (& aliquando amo.)
سوييور sewejür, amabas, vel *سوييور sewejür*, amabas.
سوييور sewejür, amabat, vel *سوييور sewejür*, amabat.
Plur. *سوييور sewejür*, amabamus.
سوييور sewejür, amabatis, vel *سوييور sewejür*, amabatis.
سوييور sewejür, amabant, vel *سوييور sewejür*, amabant.

Fiunt hæc Imperfecta à tertia persona Præsens, addito Imperfecto Verbi substantivi, & in primo quidem *سوييور sewejür*, vel contractè *سويدüm sewerdüm*, & in secundo *سوييور sewejür*, vel contractè *سويدك seweridük*, cui aliquando, in Literis præsertim, addunt *دور dür* in omnibus personis.

Huc etiam redit quod dixi de Præsenti; Dicitur enim *كليورم gelijürdüm*, veniebam, *كليورم gelijürdüm*, veniebas, *stavi venendo*, &c. quando ipsam actionem continuatam tunc instantè in fieri exprimere vis.

Atque à tertia pluralis, ubi dicitur *سوييور sewejür*, non verò *سوييور sewejür*, patet, quod antea dixi, illud *سوييور sewejür* verè esse Participium, quasi dicatur, erant amantes, seu qui amabant.

Præteritum perfectum primum.

- Sing.* *سويدüm sewerdüm*, amavi.
سويدك seweridük, amavisti.
سوييور sewejür, amavit.
Plur. *سويدك seweridük*, amavimus.
سويدك seweridük, amavistis.
سوييور sewejür, amaverunt.

Fit ab Infinitivo mutato *مك mek*, vel *مق mak* in *دوم düm*, quod post duras consonantes in Capite tertio primæ partis specificatas legitur *tüm*.

Præteritum perfectum secundum.

- Sing.* *سوييور sewejür*, amavi.

K

سوييور

- سوشسن *sewmis̄syn*, amâsti.
 سوشدر *sewmistür*, vel سوش *sewmis̄*, amavit.
 Plur. سوشيز *sewmis̄syz*, amavimus.
 سوشسز *sewmis̄syz*, amâstis.
 سوشلردر *sewmislerdür*, vel سوشلر *sewmisler*, amaverunt.

Fit à Præterito Participii, addito Præsentis Verbi auxiliaris substantivi *em*, vel *im*, &c. quasi diceretis سوش *sewmis̄ em*, sum qui amavi. Præteritum autem Participii formatur ab Infinitivo, mutato مك *mek*, vel مق *mak* in مش *mis̄*, cui, ut modò dixi, bene addi potest, *pec.* in scribendo در *dür* in singulis personis, ut سوشمندر *sewmisemdür*, amavi.

Præteritum plusquam perfectum.

- Sing. سوش ايدم *sewmis̄ idüm*, vel سوشدم *sewmisdüm*, amaveram.
 سوش ايدك *sewmis̄ idün-*, amaveras.
 سوش ايدى *sewmis̄ idy*, amaverat.
 Plur. سوش ايدك *sewmis̄ idük*, amaveramus.
 سوش ايدكز *sewmis̄ idün-üz*, amaveratis.
 سوشلر ايدى *sewmisler idy*, amaverant.

Formatur à Præterito Participii, & ab Imperfecto Verbi substantivi, unde etiam potest dici سوش ايشم *sewmis̄ imisem*, amaveram, سوش ايشسن *sewmis̄ imis̄syn*, amaveras, &c.

Dicitur præterea سوش ايدى *sewdüm idy*, amaveram, سوش ايدى *sewdün-idy*, amaveras, &c. Hoc est Perfectum per singulas personas conjugatum additâ tertiâ personâ Imperfecti Verbi substantivi; aut certè nonnunquam accommodando personas Verbi substantivi personis Verbi conjugandi, سوش ايدم *sewdüm idüm*, amaveram, سوش ايدك *sewdün-idün-*, amaveras, &c. Immo è contra dicitur etiam سوش ايدم *sewdy idüm*, amaveram, سوش ايدك *sewdy idün-*, amaveras, &c. conjugato Imperfecto Verbi substantivi, & præpositâ tertiâ Singulâ Præteriti perfecti Verbi conjugandi: sed hoc rariùs.

Futurum, ut Præsens.

- Sing. سورم *sewerüm*, amabo.
 سورسن *sewersin*, amabis.
 سور *sewer*, amabit.
 Plur. سوريز *sewersyz*, amabimus.
 سورسز *sewersyz*, amabitis.
 سورلر *sewerler*, amabunt.

Redditur tamen sæpe Futurum per Verbi substantivi Præsens, & Participii proprii Futurum, sic

- Sing. سوجك ايم vel سوجكم *sewegegim*, vel *sewegegem*, amabo, *q.* amaturus sum.
 سوجكسن *sewegek̄syn*, amabis, amaturus es.
 سوجكدر *sewegektür*, amabit, amaturus est.
 Plur. سوجكيز *sewegedüz*, amabimus, amaturi sumus.
 سوجكسز *sewegek̄syz*, amabitis, amaturi estis.
 سوجكلردر *sewegek̄lerdür*, amabunt, amaturi sunt.

Vel per alterum, quantumvis rariùs, Participii Futurum, sic

- Sing. سورم vel سورم *sewiserym*, vel *sewiserem*, amabo, amaturus sum.
 سورسن *sewiser̄syn*, amabis.
 سوردر *sewiser̄dür*, vel *usit.* سور *sewiser*, amabit.
 Plur. سوريز *sewiseriz*, amabimus.
 سورسز *sewiser̄syz*, amabitis.
 سورلر *sewiserler*, amabunt.

Vel سولم ايم *sewmeü im*, سولمسن *sewmeüsin*, &c. Idem, amabo, amaturus sum, &c.

Dicitur

Dicitur præterea & sæpe سوميم vel سوميم *seweim*, amabo, & rariùs سوميز *sewez*, ac سوم *sewelüm*, amabimus; nec in cæteris personis usitatur, immò hæ ipsæ primæ personæ videntur referri ad Imperativum.

Aliquando etiam venit pro Futuro Præfens Potentialis, seu Optrativi سوم *sewem*, amem, pro amabo, per omnes personas conjugatum.

Porrò redditur etiam Futurum per secundum Præfens Coniunctivi, addito كرك *gerek*, oportet, sic

Sing. سوميم كرك *sewsem gerek*, amabo, debeo amare, oportet amem.

سوميم كرك *sewsen gerek*, amabis.

سوميم كرك *sewse gerek*, amabit.

Pl. سوميم كرك *sewsek gerek*, amabimus.

سوميم كرك *sewsen-üz gerek*, amabitis.

سوميم كرك *sewseler gerek*, amabunt.

Dantur præterea in Indicativo frequentia, & rariùs in aliis modis alia Tempora mixta, nimirum formata ex Temporibus Verbi regularis اولم *olmak*, & participiis proprii verbi, ut à Perfecto اولدم *oldüm* vel اولشم *olmişem*, fui, seu factus sum, & participio præfentis, quod esse tertiam singularem præfentis Indicativi diximus, fit Præteritum, quod præteritum præfenti mixtum vocari potest, ut à سور *sewer*, amans, & amat, formatur سور اولدم *sewer oldüm*, q. factus sum amans, seu amavi, adamavi, quasi dicas, cum priùs non amarem, factus sum amans, cæpi amare, amorem concepi, aut saltem de me dici potest quòd amem. Sic autem conjugatur

Sing. سور اولدم *sewer oldüm*, amavi, seu adamavi.

سور اولدم *sewer oldün-*, amavisti.

سور اولدم *sewer oldy*, amavit.

Pl. سور اولدم *sewer olduk*, amavimus.

سور اولدم *sewer oldün-üz*, amavistis.

سور اولدم *sewer oldyler*, amaverunt.

Et quia præfens fermè idem est apud Turcas quod Futurum, sic etiam potest, licet rariùs, sumi pro Futuro, ut significet *amaturus factus est, seu amabit*.

Potest pariter ex Imperfecto اولوردم *olurdüm*, & participio verbi formari Imperfectum سور اولوردم *sewer olurdüm*, fiebam amans: sed vix in Indicativo usurpatur, bene autem in Optrativo, fierem amans, amarem, seu dici possem amare.

Rursus ex Participio præteriti & اولدم *oldüm*, fit præteritum duplex سوميش اولدم *sewmis oldüm*, factus sum amans, seu qui amavi, amavi vel amaveram, ferè ut Gall. j'ay eu aimé, quod sic conjugatur

Sing. سوميش اولدم *sewmis oldüm*, amavi vel amaveram, aut amavero.

سوميش اولدم *sewmis oldün-*, amaveras.

سوميش اولدم *sewmis oldy*, amaverat.

Pl. سوميش اولدم *sewmis olduk*, amaveramus.

سوميش اولدم *sewmis oldün-üz*, amaveratis.

سوميش اولدم *sewmis oldyler*, amaverant.

Porrò ex Futuro verbi substantivi اولورم *olurüm*, & participio præteriti proprii verbi fit Futurum præterito mixtum سوميش اولورم *sewmis olurüm*, q. fiam amans, seu qui amaverim, quod futuro nostro in *ro* utcunque respondet, ac sic conjugatur

Sing. سوميش اولورم *sewmis olurüm*, amavero, *hauerò amato*, j'auray aimé.

سوميش اولورم *sewmis olursyn*, amaveris.

سوميش اولورم *sewmis olur*, amaverit.

Pl. سوميش اولورم *sewmis olurüz*, amaverimus.

سوميش اولورم *sewmis olursyz*, amaveritis.

سوميش اولورم *sewmis olurlar*, amaverint.

Imperativus, & Permissivus.

Sing. سو *sew*, ama.

سوگون *sewsün*, amet.

Plur. سوگلم *sewelüm*, amemus.

سوگون-وئل سوگونلر *sewün-üz*, amate.

سوگونلر *sewsünler*, ament.

Formatur ab Infinitivo, sublato مك *mek* vel مق *mak*. In illis autem verbis, quæ ante مك *mek* vel مق *mak* habent vocalem nostram non expressam per ا و ي, additur finalis otiosa & *he*; omnes enim consonantes in fine Turcici vocabuli sunt *gemata* præter hanc finalem & *he* otiosam, quæ legitur ut *e* vel *a*, v. g. à سويلمك *söylemek*, loqui, fit سويله *söyle*, loquere: سويل enim legeretur *söyl*, quod ne fiat, additur illud ا ut legatur سويله *söyle*, unde in tertia persona, quæ fit ab ipsa hac secunda addito سون *sün*, potest jam scribi سويلسون *söylesün*, loquatur. Sic ab اوگمك *okumak* legere, vel invitare, fit اوگو *oku* lege, invita; اوگسون *okusun* vel اوگسون *okusun*, legat, invitet. Sed hoc potest etiam, immò solet scribi اوگومق *okumak*.

Prima autem pluralis, fit à modo dicta secunda singulari addito لم *elüm* vel الüm, quod *e*, vel *a*, sæpe expressè scribitur per o finale, ut in exemplo vides. Aut, si mavis, fit à tertia præsentis & futuri Optativi seu Potentialis Modi addito لم *lüm*. In verbis autem, quæ in secunda Imperativi terminantur vocali, ne duæ concurrant vocales, interferitur consonans ز ي, & sic loco *e* vel *a* ante *lüm* legitur *je* vel *ja*, v. g. à سويله *söyle*, loquere, fit Plurale سويلهلم *sewilelm* seu, ut potest etiam scribi, سويلهلم *söylelüm*, loquamur. Sic ab اولمك *awlamak*, venari, fit اوله *awla*, venare, اولهلم *awlajalüm* vel اولهلم *awlajalüm*, venemur; quod ubique observandum.

Additur sæpe Imperativo & præsertim secundæ singulari particula گل *gil* vel كیل *gil* in hac conjugatione, & غل *ghyl* aut غيل *ghyl* in secunda, ut سوگل *sew gil*, ama; بغل *baghl* & بغل *baghl*, aspice; sed hoc tantum in libris.

Frequentius autem, *pec.* in vulgari sermone, eidem secundæ singulari additur *a* sive per ا *elif*, sive per & *he* finale expressum, & dicitur سوو *sewa* vel سوا *sewa*, ama, amato, گه *gele* vel گهلا *giela*, veni, venito; بکه *baka*, aspice, vide, planè sicut Poloni suo Imperativo addunt *że* & dicunt, *miluyże* / amato, *przyidże* / venito, *patrzyże* / aspice, *videto*, &c.

Potentialis quoque seu Optativus sequens usurpatur nonnunquam pro Imperativo.

Optativo autem præponi solent particule كى *ki* ut, اوله كى *ola ki*, forte ut, fiat ut, & ad hoc ut, نه اوله *ne ola*, vel نه اوله كى *ne ola ki*, seu vul. نوله كى *nolaki* utinam, *q.* quid si... , aut in præteritis نه اوله كى *ne olajdy*, vel vul. نوله كى *nolajdy*, cui rarius addunt كى *ki* نه اوله كى *nolajdy ki*, quid si... , ò si... , بولاجكى *bolajki*, *bolajki* utinam, & frequentissimè Persicum كاشكى *kaški* vel كاشك *kaške*, aut corruptum كاشك *kaške*, utinam, الله ويرسون كى *allah wirsün ki*, & sine كى *ki* الله ويرسون *allah wirsün*, vel ويره *wire*, det, faxit Deus, utinam, & in præteritis الله ويريدى *allah wireidy*, utinam, *Voleffe Iddio che*, &c. Est ergo

Optativi præsens & Futurum.

Sing. سووم *sewem*, amem.

سووسون *sewesyn*, ames.

سوو *sewe*, amet.

Plur. سوووز *sewewuz*, amemus.

سووسوز *sewesyz*, ametis.

سوولر *seweler*, ament.

Fit à prima Plurali Imperativi mutato لم *lüm* in م *m*. Unde dicimus à سويلهلم *söylelüm*, loquamur, سويلهلم *söylejem*, loquar, سويلهلمسون *söylejesyn*, loquaris, &c. Sic اولهلم *awlajam*, vener, اولهلمسون *awlajajyn*, aut, ut scribi etiam potest, اولهلمسون *awlajajyn*, veneris, &c. Loco سوووز *sewewuz*, amemus, dicunt nonnulli سوووز *sewez*.

Præ-

Præfens & Imperfectum.

- Sing.* سو ایدم *vel* ایت. سویدم *seweidüm*, amarem, *amaſſi*.
 سویدک *seweidün-*, amares.
 سویدی *seweidy*, amaret.
Pl. سویدک *seweidük*, amaremus.
 سویدکن *seweidün-üz*, amaretis.
 سویدلر ایدی *seweler idy*, *vel* سویدلر *sewelerdy*, *rarius* سویدلر *seweidiler*,
 amarent.

Fit à tertia Præfentis præcedentis Optativi, addito ایدم *idüm*, aut contractè ایدم *idüm*.
 Cæterum sine ulla particula adjuncta potest etiam significare, *utinam amarem*, & *ſi*
amarem, & simpliciter, *ſi amarem* aut *amaviſſem*; nam ponitur etiam sæpe pro Plusquam-
 perfecto.

Imperfectum secundum, quod Italis in *rei*.

- Sing.* سویدم *sewerdüm*, amarem, *amerei*. سویدک *sewerdün-*, amares, *amereſti*. سویدی
sewerdy, amaret, *amerebbe*, &c.
 Est ipsum Imperfectum Indicativi.

Præteritum perfectum.

- Sing.* سویش اولام *sewmis olam*, amaverim, *q. ſim*, qui amaverim, *habbia amato*.
 سویش اولاسن *vel* سویش اولدسن *sewmis olasyn*, amaveris.
 سویش اول *vel* سویش اوله *sewmis ola*, amaverit,
Plur. سویش اولاوز *vel* سویش اولدوز *sewmis olawüz*, amaverimus.
 سویش اولاسنر *sewmis olasyn*, amaveritis.
 سویش اولالار *sewmis olalar*, amaverint.

Fit à Præterito Participii proprii Verbi, & à Præfenti *vel* Futuro Optativi Verbi sub-
 stantivi اولما *olmak*.

Plusquam perfectum.

- Sing.* سویش اولایدم *vel* سویش اولایدم *sewmis olaidüm*, amaviſſem, *haueſſi amato*.
 سویش اولایدک *sewmis olaidün-*, amaviſſes.
 سویش اولایدی *sewmis olaidy*, amaviſſet.
Plur. سویش اولایدک *sewmis olaidük*, amaviſſemus.
 سویش اولایدکن *sewmis olaidün-üz*, amaviſſetis.
 سویش اولالار ایدی *sewmis olalar idy*, & *rarius* سویش اولالار ایدی *sewmisler olaidy*, ama-
 viſſent.

Fit ab Imperfecto Optativi Verbi substantivi, & à Præterito Participii proprii.

Plusquam perfectum secundum, quod Italicè in *rei*, *h. e.* sine particulis illis adhi-
 betur, potest fieri similiter ab Imperfecto Indicativi Verbi اولما *olmak*, nempe اولوردم
olurdüm; & à Participio Præteriti proprio, sic سویش اولوردم *sewmis olurdüm*, *q. fierem*,
 aut factus essem ille, qui amaviſſem, *i. e.* amaviſſem, *haurei amato*, سویش اولوردم *sew-*
mis olurdün-, amaviſſes, &c. Sed sæpe utuntur Imperfecto loco Plusquamperfecti, &
 dicunt سویدم *sewerdüm*, pro amaviſſem, *haurei amato*. سویدک *sewerdün-*, amaviſſes, &c.

Futurum est idem cum primo Præfenti سویم *sewem*, amem, *ami*.

Subjunctivi seu Conditionalis modi tempus Præfens & Futurum.

- Sing.* سویر ایسم *eger sewer isem*, *vel* سویرسم *sewersem*, si amem, si amabo, amavero.
 سویرسن *sewersen-*, si ames, amabis, &c.
 سویرسه *sewersese*, si amet.
Plur. سویرسنک *eger sewersesk*, si amemus, amabimus, amaverimus.
 سویرسنکن *sewersen-üz*, si ametis.
 سویرلر سه *sewerler se*, si ament.

Formatur à tertia Præsenti Indicativi seu Participio in *er*, & Præsenti Subjunctivi Verbi substantivi *ایسم ifem*, vel contractè *سم*. Cum autem, ut antea dixi, tempora Optativi confundantur cum Subjunctivi temporibus, potest etiam dici, licet rarius *اگر سوم eger sewem*, si amem, non tamen è contra *بولایکی سورایسم bulaiķi sewer ifem*, utinam amem, vel *تاکه سورسم tāķi sewersem*, ut amem; sed debet dici *بولایکی سوم bulaiķi sewem*, *تاکه سوم tāķi sewem*.

Nota autem, quod demptâ particulâ *اگر eger*, significet nihilominus *سورسم sewersem*, si amem, æquè ac si expressum fuisset *اگر سوم eger sewersem*. Quod evenit in aliis omnibus hujus Subjunctivi seu Conditionalis Modi temporibus.

Non solum autem cum hac particula *اگر eger* adhibetur hic Modus, sed etiam quotiescunque Pronomen aliquod interrogativum, non interrogativè, sed quasi conditionaliter positum præcedit, Verbum esse debet in hoc Subjunctivo, ut *قمعیسی سورسه الور kanghyfi sewerse alur*, qui vel quicumque ex illis averterit, accipiet. Sic *نه سولرسک سولده ne sölrsen-sölde*, quicquid dicas, dic, &c. Quod de aliis temporibus etiam intellige.

Est & aliud Præsens idem ferè significans, sed quod non raro Imperfectum, aut etiam Plusquam perfectum importat, & est

Præsens & Imperfectum.

Sing. *سوسم sewsem*, si amem, et si amem, amarem, etiam amâssem.

سوسن sewsen-, ames, amares.

سوسه sewse, amet.

Plur. *سوسک sewsek*, amemus.

سوسن-üz sewsen-üz, ametis.

سوسلر sewseler, ament,

Fit ab Infinitivo mutato *مک mek*, vel *مک mak* in *سم sem*. Sic dicitur *سوسم sewsem gerek*, oportet amem, & amabo. *سوسه اولور sewse olür*, si amem, fiet, i. e. esse potest aut fieri, ut amet. *سوسه عجبدر sewse ägebtür*, mirum est, si amet. *اسکی eski dost düsmen olmaz olsada iavasmas*. Antiquus amicus non fiet inimicus, & si, vel etiam si fiat, non quadrat.

Imperfectum ac Plusquamperfectum.

Sing. *سوسه ایدم sewse idüm*, vel *سوسیدم sewse idüm*, si amarem, vel amavissem.

سوسیدن sewse idün-, si amares, vel amavisses.

سوسیدی sewse idy, si amaret, vel amavisset.

Plur. *سوسیدک sewse idük*, si amaremus, vel amavissemus.

سوسیدن-üz sewse idün-üz, si amaretis, vel amavissetis.

سوسلر ایدی sewseler idy, si amarent, vel amavissent.

Fit à tertia singulari Præsenti Subjunctivi & Imperfecto Indicativi Verbi substantivi *ایدم aut contracto idüm*, ut vides. Nota autem, quod in eadem significatione veniat sæpe Imperfectum Optativi *سوسیدم sewse idüm*, quod etiam potest significare, *se amarem*, vel *amavissem*.

Præteritum perfectum.

Sing. *سومش ایسم sewmiş ifem*, vel rarius *سومشسم sewmişsem*, si amaverim.

سومش ایسک sewmiş ifen-, si amaveris.

سومش ایسه sewmiş ife, si amaverit.

Plur. *سومش ایسک sewmiş ifek*, si amaverimus.

سومش ایسکن sewmiş ifen-üz, si amaveritis.

سومش ایسلر sewmiş ifeler, si amaverint.

Fit à Præsenti Subjunctivi Verbi substantivi *ایسم ifem*, & Participio præsentis temporis proprii Verbi.

Loco hujus dicitur etiam *سودی ایسم sewdy ifem*, si amaverim, *سودی ایسک sewdy ifen-*, si amaveris, &c. addito tertiæ personæ Perfecti Indicativi Præsenti Subjunctivi ver-

bi substantivi *ايسم ifem* per omnes personas conjugati, aut etiam per tertiam personam hujus Præsentis, nempe *ايسه*, & per Perfectum Indicativi conjugatum sic *ايسد سويدم sewidüm ife*, si amaverim, *ايسد سويدك sewidün-ife*, si amaveris, &c.

Potest etiam dici *سومش اولسم sewmis olsæm*, si amaverim, vel si amavero, *q.* si factus sim vel fiam amans, seu qui amaverim, *سومش اولسك sewmis olsan-*, si amaveris, &c. nimirum ab altero Præsenti *اولسم olsæm* loco *ايسم ifem*.

Plusquam perfectum.

Sing. *سومش اولسيدم sewmis olsaidüm*, & *اولايدم sewmis olaidüm*, si amavisssem.

سومش اولسيدك sewmis olsaidün-, si amavisses.

سومش اولسيدي sewmis olsaidy, si amavisset.

Pl. *سومش اولسيدك sewmis olsaidük*, si amavisssemus.

سومش اولسيدك sewmis olsaidün-üz, si amavissetis.

سومش اولسيدلر sewmis olsaidiler vel اولسدلر ايدى olselaridy, si amavissent.

Fit à Participio præteriti temporis proprii verbi & Imperfecto subjunctivi aut Optativi verbi substantivi. Invenitur etiam *سومش اولسيدم sewmysseidüm*, si amavisssem, & *سومش اولسيدم sewmyssem*, Idem, ut *پيغمبر ميسه peighamber mysse*, si fuisset, aut esset Propheta. *Tef.* Sed hoc rarum est.

Futurum subjunctivi præterito mixtum.

Sing. *سومش اولورسم sewmis olursæm*, si amavero, *se haurè amato*.

سومش اولورسك sewmis olursæn-, amaveris.

سومش اولورسه sewmis olursæ, amaverit.

Pl. *سومش اولورسك sewmis olursæk*, si amaverimus.

سومش اولورسك sewmis olursæn-üz, si amaveritis.

سومش اولورلرسه sewmis olurlarsæ, si amaverint.

Fit à Participio Præteriti temporis & Futuro Subjunctivi Verbi substantivi. Cæterum, si purum sit Futurum, utere Præsenti hujus Subjunctivi, & dic *سورسم sewersæm*, si amabo, si amem, ut supra habes conjugatum. Potest etiam optime dici *سوجك ايسم sewegek isem*, vel *سوجك اولورسم sewegek olursæm*, si amabo, aut si amaturus ero vel fueris, &c. à Participio Futuri & Præsenti vel Futuro Subjunctivi Verbi substantivi.

Futurum aliàs latinum in *ro* sæpe redditur per *سودكدن صكره sewdükten son-ra*, *q.* post amavisse, *doppo hauer amato*, apres avoir aimé, ubi, postquam amavero, amaveris, amaverit, amaverimus, amaveritis, amavesint, vel per alia Gerundia *سوب sewüb*, *سوتجك sewigæk*, *سودكده sewdükte*, postquam amavero, is, it, &c. de quibus infra.

Est & modus peculiaris unius temporis, personæ & numeri, seu potius sub una forma applicativus omnibus temporibus personis & numeris *سوينجه sewinje*, donec, vel usque dum amem, ames, &c. quod aliquando reddi potest per *interea dum amem, amarem, es, &c.* & per *amando*; unde ad Gerundium potius referatur, ut infra. Dicitur autem, saltem in vulgari sermone, etiam *سوينجهز sewinjez*, pro *سوينجه sewinje*. Sed hic Modus, seu hoc Gerundium in Verbis negativis aliam quodammodo significationem importat, ut infra in Paradigmatè Negativi Verbi videbis.

Infinitivus.

سومك sewmek, Amare.

Est ipsum thema Verbi.

Pro Præterito Infinitivi posset dici *سومش اولمك sewmis olmak*, amavisse, *q.* esse aut fieri eum, qui amavit, amaverat, vel amaverit, nempe ab Infinitivo Verbi substantivi *اولمك olmak*, & Participio Præteriti temporis proprii Verbi: Sed non usurpatur nisi materialiter aut nominaliter, & quidem rarissime. *سودك sewdük* etiam videtur significare amavisse, sed de hoc in Participiis agetur.

Sic pro Futuro potest adhiberi Futurum Participii cum eodem *اولمك olmak*, & dici *سوجك اولمك sewegek olmak*, amaturum esse, vel fieri.

Obser.

Observandum hîc, quod suprà innui, Infinitivum nominascere ac declinari, ut nomen & admittere affixa possessiva, etiam præpositiones, ferè ut in Italicis fieri contingit. Sic in Genitivo *sewmeğün-*, amandi, seu *tas* amare, *dell'amare*, Dat. *sewmeğ-*, amando, seu *tas* amare, & ad amandum, & amatum, *all'amare*, & ad amare. Accus. *sewmeği*, amare, *l'amare*. Abl. *sewmekten*, ab amando, *dall'amare*: In Plurali *sewmekler*, sed minus usitatum; pro quo sæpius utuntur Plurali alterius Infinitivi declinabilis, quod fit dempro *kef* finali, & supposito ejus loco finali *o be*, ut fiat *sewme*, amare, *l'amare*, in Genitivo *sewmenün-* *tas*, amare, *dell'amare*, *sewmeje*, *sewmei*, *sewmeden*. Pl. *sewmeler*, *sewmelerün-*, &c. regulariter. Item cum præpositione *sewmekte*, & *sewmede*, in amando, *nell'amare*, & inter amandum, seu dum amat, dum amaret, &c. *sewmekten son-ra*, post amare, seu post actum amoris, *doppo l'amare*, *sewmeğ ile*, cum amando, cum amem, es, et, &c. *aut* cum amarem, amaverim, is, &c. *con l'amare*, *con amare*, *per hauer amato*, &c. *sewmek iciün*, ad, vel propter amandum, *per amare*, *ad amare*, *sewmek üz-re*, juxta amare, cum pacto amandi, ad amandum, & ulque ad amandum, & similia.

Cum autem habent addita sibi affixa possessivorum, amittunt plerumque ultimam literam *kef* vel *kaf*, v. g. rarius dicunt *sewmeğüm*, potius dicunt *sewmem*, vel *benüm sewmem*, meum amare, *ilmio amare*, *sewmen-*, tuum amare, *sewmesi*, ejus amare, *sewmemiz*, nostrum amare, *sewmen-üz*, vestrum amare, *sewmeleri*, eorum & ejus amare, *illoro amare*, uti dicebamus in nomine *babal-ri*, eorum pater, & ejus patres. Quorum omnium adsunt exempla plurima, v. g. *her aghlamanün-gülmesi war dür*, quodlibet flere habet suum ridere, fletum sequitur risus, vel aliter, *gelmem mukerrer dür*, meum venire certum est, pro certum est me venturum. Sic *gitmeden ewwel*, antequam irem, ires, &c. iverim, ris, &c. pro omnibus temporibus & personis, *Ital. avanti di, d'ell'andare*, *Gall. devant*, avant que d'aller, ou d'estre allé, &c., quod tamen dici potest regulariter *gitmekten ewwel*. Pro quo etiam optimè dicitur, quando est utrumque verbum in eadem persona *gitmedin ani ejlemistür*, antequam iret, fecit, q. absque eo quod iret fecit. In hujus autem sensus phrasi si verbum sequens sit Negativum optimè dicitur. *gitmeinçe ejlemez*, non faciet antequam aut absque eo quod, vel nisi eat, non faciet, aut facere haud potest.

Scias præterea huic Infinitivo addi sæpe *in*, ad significandam causam sequentis affirmationis. Quod exemplo fiat clarius. Quando à principio periodi aut sensus ponis causam, sic, *quia hoc & hoc factum est, ideo id taliter & taliter fiet*: tunc illud *quia* cum Verbo optimè redditur Turcicè per Infinitivum in *ğin*, vel *ghyn*, ut *sewmeğün*, quia amavi, amavisti, amavit, amavimus, amavistis, amaverunt. Item quia amo, as, amabam, as, amaveram, as, &c. quod pariter reddi potest latinè per *cum amem, es, amaverim, is, &c.* Unde etiam sæpe usurpatur in eadem significatione *sewmeğ ile*, & *sewdüğüm egilden*, cum, eo quod amaverim, amem, &c. & similia, de quibus in sequentibus.

Gerundia.

Gerundium in *di* sæpe redditur per Infinitivum, ut *okumak zamanı degül*, non est tempus legendi: aliquando per Futurum Participii, ut *okujagiak zamanı degül*, q. non est tempus, quo legatur, seu legendi: aliquando per Genitivum ejusdem Infinitivi, ut *okumaghun-*, vel melius *okumaghun- fuidesi ne?* Quæ est utilitas legendi, seu lectionis: aliquando per Dativum Infinitivi, aut per præpositionem cum Infinitivo, juxta id, quod regunt Verba, ut *çekişmeğ sebebi oldy*, fuit causa contendendi, seu contentationis, q. ad contendendum, vel quod contenderetur; & in hoc quidem casu, quia *sebeb* cum Synonymis construitur plerumque cum Dativo, si ponatur pro secundo Nominativo Verbi substantivi. Nam aliàs dicimus *kawghanün-sebebi bu imiş*, causa conten-

contentionis aut rixæ hæc erat. Cæterùm cùm inter Verba Germani adhibent zu / Itali di, vel à, Galli de, vel a, plerumque redditur Turcicè per Dativum Infinitivi, ut يا زماغه *iazmagha baslady*. Incepit scribere. Et hat angefangen zu schreiben. Hæc comin-
ciato à scriuere. Il a commencè à, ou d'escrيره.

Gerundium in *do* aliquot modis redditur; primò, per Participium, quod est tertia persona Indicativi & Gerundium Verbi substantivi ايکن vel contractè کن *ken*, سوراينکن *seweraiken*, سوراينکن *seweriken*, سوراينکن *seweriken*, amando, & in actione continuata سوراينکن *sewejürken*. Et hoc semper potest aut debet reddi per *cùm*, vel *dum* amarem, amares, amaret, amaremus, amaretis, amarent. Nam si velis dicere, *dum amo, as, &c.* in Præsenti, sapius adhibetur Infinitivus cum præpositione او ده *de*, سوراينکن *sewmekte*.

Pro utroque autem sæpe venit سوب *vel* سوب *sewüp*, amando, quod fit ab Infinitivo, mutato مك *mek*, vel مك *mak* in وب *üb* seu *üp*, at in Verbis vocalem ante مك *mek*, vel مك *mak* habentibus in يوب *jüp*, ut سوبليوب *sölejüp*, loquendo. Hoc Gerundium autem, aut, si vis, Aoristum in وب *üp* Gerundio utriusque temporis Italico, nempe amando, & hauendo amato, Gallico pariter aimant, & ayant aimé, atque etiam illi Polonico in *by / milowawßy / umilowawßy* & tandem Participio præteriti temporis formæ passivæ Verborum Deponentium Latinorum respondet, v. g. يتشوب اوردم *ietisüp urdüm*, seu vulg. *wurdüm*. Affecutus cum percussi. Da ich ihn erdapt hab ich ihn geschlagen. Hauendolo arriuato, l'ho percosso. L'ayant atteint, ou attrappé, ie l'ay frappé. Dogo niwßy go vderzylem. Hoc ipsum Gerundium in وب *üb* seu *üp* etiam in aliis significationibus frequentissimè usurpatur, maximè in libris & Literis aliisque scripturis, & pro singulis quidem personis omnium temporum, sequente altero Verbo, quod conjunctione copulativâ latinè connecteretur in eadem periodo, v. g. واروب كلمك *warüp gelmek*, ire & venire, او قويدوب يزارم *okuiüp jazarüm*, lego & scribo, (quod tamen in Præsenti bene etiam dicitur sic او قور يزارم *okur jazarüm*, lego & scribo) Sic كوروب بلدم *görüp bildüm*, vidi & novi, scivi. Propriè tamen videtur Gerundium præteriti temporis, ut سودكده *sewdükte*, سودكده *sewdükten son-ra*, de quibus mox in Participio سودك *sewdül*.

Est & aliud Gerundium Præteriti temporis & Præterito-futuri, quod fit mutato مك *mek*, vel مك *mak* in بك *igek*, vel بك *igiak*, ut سوبك *sewigeek*, postquam amavi, amavisti, amavit, amavimus, amavistis, amaverunt, & postquam, cùm amavero, amaveris, amaverit, amaverimus, amaveritis, amaverint, Ital. Doppo di hauer amato. Gall. Apres avoir aimé.

Secundò & magis propriè Gerundium in *do* redditur per tertiam personam singularem Optativi præsentis addito رك *rek*, vel ر *rak*, ut سورهك *sewerek*, amando, بقرق *bakarak*, aspiciendo, ايرلايدرق *irlajarak*, cantando, significatque actionem continuatam, nec bene potest reddi per *dum*, vel *cùm* amarem, &c. sed tantùm per Gerundium in *do*, vel per Participium in *ns*, cantando *vel* cantans. Sic قالقرق دوشرك *kalkarak düserek*, Perf. افنان وخيزان *üftänü chyzän*, modò surgendo, modò cadendo, seu cadendo identidem ac surgendo, sæpeque hoc Gerundium geminatur ad intendendam significationem, ut fit etiam Italicè ايرلايدرق ايرلايدرق *irlajarak irlajarak*, continuo aut identidem cantando, *cantando cantando*. Et hoc iterum quodammodo intenditur per aliud Gerundium, quod terminatione coincidit cum tertia singulari Optativi سوه *sewe*, nec admodum in hujusmodi Gerundii significatione usurpatur nisi geminatum, v. g. كوله كوله بايلدم *güle güle baidüm*, ridendo ridendo deliquium subii, h. e. ad deliquium usque risi. Gallus diceret, Je me suis pasmé de rire, ou a force de rire. Sic dicunt اوتره اوتره اوصاندم *otura otura ofandüm*. Sedendo sedendo tædio affectus sum; Germ. Ich bin deß so vielen sitzens überdrüssig. Italus diceret: Mi è venuto à tedio, ò sono stufato di tanto sedere. Gall. Je suis las d'estre assis, Pol. Wprzyszylo mi się tak długo siedzieć / h. e. ex nimis diuturna sessione nauseam contraxi. Sic. واره واره *wara wara*, eundo eundo pervenit, q. tam diu ivit, ut tandem pervenerit, &c. Rursus چك چك *ceke ceke*, Perf. كشان بر كشان *kesän ber kesän*, trahendo trahendo, Gall. A force de tirer, ou de traîner. Sic دوكه دوكه *döge döge*, feriendo feriendo, q. continuis verberibus aut ictibus, Gall. A force de battre, à coups de baston.

Hoc autem Gerundium, seu quasi Supinum in *s e* non geminatum sæpe venit pro

L

Infi-

Infinitivo ante certa Verba, ut sunt *bilmek*, scire; *sed tunc significat* posse, *كورمك* *görmek*, videre; *sed tunc significat* attendere, applicare se, *وارمك* *warmak*, ire, *كلمك* *gelmek*, venire, *pro* solere, *يورمك* *jürmek*, incedere, procedere, pergere, *قومك* *komak*, relinquere, *يازمك* *jazmak*, scribere; *sed tunc infert* aliam significacionem, ut ex *exemplis patebit*. Sic dicitur *ایدله بلورمیسین* *ide bilürmisyñ*, potesne facere? *وقوبه* *okuja bilürüm*, legere possum. *Sed* in negatione non usurpatur, quia negativum adest impotentiam significans, quod vocamus *Impossibile*, & sic dicendum erit *ایدله* *okujamam*, non possum legere. Sic *دیده کوردی* *dije gördy*, attendit dicere, perrexit dicere. *Si pose à dire, attese à dire*. *Scal morvic*. *طوره* *dura wardy*, ivit, abiit, & constitit, substitit, *andò, e restò così*. *اوله یازدی* *öle jazdy*. Vix non mortuus est, parum abfuit, quin moreretur. *Er were bey nahe gestorben*. *Mancò poco, che non morisse, hà hauuto à morire*. Il pensa mourir, peu s'en fallut, qu'il ne mourust. *Mato nie umarl*. *انی اولدره یازدم* *ani öldüre jazdüm*. Vix illum non occidi, parum abfuit, quin illum occiderem. Cui toti phrasi sæpe etiam præponitur *از قالدی* *az kaldy*, parum abfuit, ut *از قالدی بنی اولدره یازدی* *az kaldy benî öldüre jazdy*, parum abfuit quin me occideret, seu vix me non interfecit. *Poco mancò di ammazzarmi*. Peu s'en fallut, qu'il ne me tuaft. *اوله کلمک* *öle gelmek*, solere esse, *کیدله* *gide jürür*, it, q. pergit eundo, *và caminando*. Verum in scribendo sæpissimè ponitur loco finalis *e*, vel *a*, *ی* *i* & *a*, ut *اولی کلدوکوی اوزره* *oly, vel usit. öle geldüğü üzre*, juxta id, quod consuetum est, *aut* fieri solet. Sic *ویری کلمشدر* *wiri*, seu *wire gelmishür*, solet dare, *ویریلی کان* *wirili*, seu *wirile gelen*, quod solet dari.

Cæterum in his ultimis dixerim potius esse abscissa à Gerundio in *وب* *üp*, quasi dicas *کیدوب یورر* *gidüp jürür*, eundo pergit, it; unde Præsens cuiusvis Verbi, ut supra dictum est. Sic *ویریلوب کلمش* *wirilüp gelmishür*, datum venit, q. datur & venit, *h. e.* dari solitum est. Sic etiam in nonnullis tollunt illud *p* finale Gerundii, uti dicunt *دیو* *dijü*, pro *دیوب* *dijüp*, dicendo, &c. Dicunt etiam *انی قونوب* *eni konü*, pro *انوب قونوب* *enüp konüp*, descendendo & consistendo, q. commodis itineribus & hospitibus, & generaliter commodè, utendo propria commoditate. Sic *اورته قودی* *örte kody*, est pro *اورتوب قودی* *örtüp kody*, q. textit id, & sic textum reliquit. *Lo copri, e se n'andò, lo lasciò così coperto*. Verbum *سویوب* *sewüb* est regulare & magis usitatum, sed ex frequenti usu fit, ut inveniatur pro eo *سوی* *sewü*, *سوی* *sewi*, & *سوه* *sewe*.

Reddunt præterea Gerundium in *do* per præpositiones postpositas Infinitivo, ut *سویمه گله* *sewme gile*, amando, cum amem, es, & amaverim, is, &c. *con amare, per amare*, *سویمه گله* *sewme gile*, in amando, *in amare, nell' amare*, dum amat, *mentre ama*. Item *سویمه گله* *sewinge*, amando, donec amem, ames, &c. interea dum amo, as, amabam, as, amavi, isti, &c. cum amem, es, amarem, es, &c. stante quod amem, es, &c. *amando, sin che ami, amassi, habbia amato, habbi amato, &c. mentre amo, amauo, hò amato, hai amato, &c. in quel mentre che amo, amauo, amai, amerò, amerai, &c. stante ch'io ami, amasti, amasti, &c.* Fitque hoc Gerundium *سویمه گله* *sewinge* ab Infinitivo, mutato *مک* *mek*, vel *مق* *mak* in *ینجه* *ingè*, & in Verbis vocalem ante *مک* *mek*, vel *مق* *mak* habentibus in *ینجه* *ingè*, ut *سویلمه گله* *söyleingè*, loquendo, &c. Sic dicitur *سن دونجه* *sen döninge sebr iderüm*, vel *سن دونجه* *sebr iderüm sen döninge*. Expectabo, patientiam habebo, donec redeas, *یری صویه وارجه یاخود تا صویه وارجه* *jeri suja waringe, vel tä suja waringe kazsunler*. Fodiant terram usquedum perveniatur ad aquam. Ubi nota etiam hunc loquendi modum *کاجیق اردنجه اولدیلمر* *kaçmak ardinge oldyler*, q. facti sunt post fugiendum, *i. e.* cogitarunt de fugiendo, fugam meditari sunt, *aut* in procinctu fuerunt fugiendi. *Tef.*

Gerundium autem in *dum* reddunt aut per Dativum Infinitivi aut per præpositionem aliquam additam Infinitivo, *سویمه گله* *sewme gile*, ad amandum, *سویمه گله* *sewme gile için*, *idem*, ad vel propter amandum, *ad amare, per amare*.

Supinum reddunt per eundem Dativum Infinitivi, ut *نماز قلغه کندی* *nemâz kylmaghagitty*, ivit oratum, preces suas absolurum, *واریاتمه* *war iatmagha*, i cubitum; quod bene etiam dicitur *واریات* *warjat* & *وارده یات* *war dajat* (*da*, pro *دخی* *decby*) vade & jace, *i. q.* vade cubitum.

Parti-

Participia Præsentis temporis, & aliquando aliorum temporum.

1. سور *sewer*, amans, qui amem, es, &c. vel qui amarem, es, &c. Sic بقر *bakar* aspiciens, &c.
2. سون *sewen*, quod etiam scribitur سوان *sewen*, amans, qui amo, amas, &c. qui amabam, amabas, &c. qui amavi, amavisti, amaveram, as, &c. amavero, is, &c. Sic بقرن *bakan*, aspiciens, &c.
3. سونجی *sewigi*, amans, qui amat, & amator. Sic بقری *bakygi*, aspiciens, aspektor.

Præteriti temporis.

1. سوش *sewmis*, qui amavi, isti, it, &c. qui amaveram, as, &c. Sic بقرش *bakmis*, intuitus, qui aspexit, &c.
2. سودک *sewdük*, q. amatus, seu quem, quam, quod amavi, isti, &c. amaveram, as, &c. immò & quem amo, as, amabam, as, &c. Sic بقرف *baktuk*, aspectus, quem aspexi, illi, &c.

Futuri temporis.

1. سوسر *sewiser*, amaturus, بقریس *bakyser*, aspecturus, sed hoc rariùs in ulum venit.
2. سوجک *sewegek*, amaturus, qui amabit, بقری *bakagiak* aspecturus, qui aspiciet, sed in significatione etiam passiva nonnunquam usurpatur pro amandus & amabilis, & nominaliter sumptum valet amaturum esse, unde admittit affixa, ut کلجکم *gelegegum*, q. meus futurus adventus, کلجککی بلوردم *gelegegün.y bilürdüm*, sciebam te esse venturum, نه اولاجین کیم دویه بلوردي *ne olağın kim duja bilürdy*. Quis poterat divinare quid esset futurum, کلجکی بللو دکل ایدي *gelegegi bellü degül idy*, non erat certum illum esse venturum, seu quod venturus esset. Item سوجکم آدم *sewegegüm adın*, homo quem amaturus sum, & similia, prout de præterito mox dicitur in سودک *sewdük*.
3. سوملو *sewemelü*, amaturus, & q. passivè amandus, dignus qui ametur, بقرلو *bakmalü*, aspecturus, & dignus qui aspiciatur. Sic dicitur اولدرملوایش *öldürmelü imis*, dignus erat qui occideretur, occidendus, & significare etiam potest, erat aut est eum occisurus.
4. Præter hæc tria, aut loco eorum invenitur etiam alia forma, سوسی *sewisi*, *sewesi* quæ tamen videtur obsoleta. Sic in *Tef.* lego کیدسی اولورسه *gidisi vel gidesi olursa*, pro کیدجک اولورسه *gidegek olursa*, si iturus sit, منعت قلاسی دکل *mensi-ët kylasi degül*, non est profuturum, aut non est quidquam lucri facturum, البته اولاسی در *elbette olasıdır*, omnino futurum est اولورسکز *mutâbe-ët kylasi olursan-üz*, si obsecuturi sitis, si obsequamini, &c.

Quomodo autem hæc omnia Participia formentur facile est animadvertere. De سور *sewer*, dictum est in Præsentis Indicativi, cujus est tertia persona. سون *sewen* fit ab Infinitivo mutato مک *mek* vel مق *mak* in ن *en* vel ان *an*. سونجی *sewigi*, ab eodem Infinitivo mutato مک *mek* vel مق *mak* in ی *gi*. De سوش *sewmis*, jam dictum est in formatione secundi Perfecti Indicativi. سودک *sewdük*, coincidit cum prima pluralis primi Perfecti Indicativi. سوسر *sewiser* fit mutato مک *mek* vel مق *mak* in سر *ser* vel یسر *iser*. سوجک *sewegek* à tertia præsentis Operativi addito جک *gek* vel جک *giak*, sed suppresso ut plurimum finali *he*, ut سوجک *sewegek*. سوملو *sewemelü* ab Infinitivo, cui detractum sit ک *kef*, aut mutato ک *kef* finali in لو *lü*, q. habens amare, *chè hà da amare*.

Participium ergo سور *sewer*, amans, aut qui amem, es, &c. extra conjugationem verborum rariùs venit in significationem Participii nisi ante Verbum Substantivum, cujus omnibus & singulis personis omnium temporum præponi potest æquè ac سوش *sewmis*, amans, seu qui amavit, amaverit, amaverat, amavisset, &c. & quemadmodum Præteritum in multis verbis usurpatur pro Præsentis nostro: sic etiam hoc Participium aliquando

significat qui amat, amet, &c. Sic ترکیچ او قور آدم وارمی *türkçe okur adem varmı*? Estne aliquis qui legat Turcicè?

سوں *sewen* autem amans, significat qui amat, amabat, amavit per omnia tempora, modos, personas & numeros juxta exigentiam verbi sequentis. Uti enim Participia omnia sunt Adjectiva, præponuntur substantivis, & verbo, quod ultimum in commate aut periodo locum sibi semper assumit, ut *بنی او قودان خواجه کلبور* *beni okudan choğia gelijür*, Magister, qui me docet, venit. Sic *سوسنی سونی* *sew seni seweni*, ama te amantem, seu cum qui te amat.

سوئیچی *sewiği*, amans, aut magis propriè amator; sed regit plerumque casum verbi sui, nisi ponatur omnino substantivè: *صلحی سوئیچی* *sulhy sewiği*, amans pacem, aut amator pacis.

De *سومش* *sewmis*, qui amavit, vel amaverit, ac amet, jam dictum est, uti de *سویسر* *sewiser*, quæ rariùs, nec nisi in libris in usum veniunt. Porrò etiam dictum est de *سوملو* *sewmeļu* paulò superiùs.

سودک *sewdük*, amatus, videtur passivum; sed originaliter componitur à *سودی کی* *sewdy ki*, quasi is, ea, id, quem, quam, quod amavit: *کی* enim postponi vult immediate nomini aut verbo, ad quod refertur, & quidem rariùs per se sic immutatum venit in usum. Usitatur tamen interdum in libris, immò etiam in vulgari sermone, ut in *تف* *یل شدتندن نه اود قالمش سوینمدک نه قرن چلمک قالمش اخترلدق نه چادر نه الجوق قلمش قیمدق* *jel şiddetinden ne od kalmis söjünmedük, ne kazan çölmek kalmis ahtarımaduk, ne ciadyr ne algiuk kalmis kopmaduk, ne dawar kalmis örkmmedük*, ex ventu vehementia nec ignis remansit inextinctus, seu qui non extinctus sit, neque ahenum aut olla, quæ non inversa sit, neque tentorium aut mapalia quæ non sint everfa, & evulsa, nec pecus aut jumentum mansit, quod non perterritum aut fugax factum fuerit. Sic *ایشدلدک* *ışıldık*, *یزبان* *isidilmedük bir zebân*, linguâ nunquam auditâ, quæ nunquam audita est, in lingua mai più sentita. Sic *گوزلر کورمدک صنعتلر* *gözler görmedük san-ätler*. Artes oculis nunquam visæ, quas oculus non vidit.

Venit ergo sæpius, immò sæpissime, in usum cum præpositionibus sibi adjunctis, & cum affixis possessivorum Pronominum, cum quibus declinatur, atque ita *سودکم* *sewdügüm* significat is, seu id, quem, quod ego amo, amabam, amavi, amaveram, &c. per omnes Modos & Tempora, præter Futurum, pro quo superius *سوجک* *sewceğek*; immò etiam aliquando pro Futuro potest poni. Ita igitur *سودک* *sewdügün*, is, ea, id quem, quam, quod amas, amabas, &c. *سودکی* *sewdüği*, quem amat, &c. *سودکمز* *sewdügümüz*, quem amamus, *سودکمز* *sewdügünüz*, quem amatis, *سودکلری* *sewdükleri*, quem amant, & quos amat, vel amant, &c. Exempla sint hæc *دو کدوک آدم کیمدر* *döğdügün-âdem kim dür*. Quis est ille homo, quem verberasti, vel verberas? &c. *باباک صاندوغي* *baban-sattughy atleri gördüm*. Vidi equos, quos pater tuus vendidit, vendiderat, &c. Sic dicitur etiam cum obliquis Relativi. *قوندوغم شهر* *kondughum şehr*. Urbs, in qua pernoctavi aut constiti. *La Città, d Terra, nella quale ho alloggiato*, *بوکون واراجنر* *bu gün warağiaghümüz köj dün kalktughümüz şehr kaddür*. Tantum est, seu tantò distat pagus, ad quem hodie ituri sumus, quanto Urbs, à qua heri discessimus, *Gall. Ily a autant d'icy au Village ou nous irons aujour d'huy, que de la Ville d'ou nous partimes hier*. Item *گوردگم دکل* *gördügüm degül*, non est is, quem vidi, & nunquam vidi illum, seu non est quem unquam viderim. Sic *استانبوله* *istambola wardughum joktür*. Nunquam ivi Constantinopolim, *بوریه گدوکی* *bu araje*, vel *بویره* *bu jere* (scribitur aliàs *بورایه* *bu araje*) nunquam hic fuit, aut huc venit. *گلدوگنه شهیه یوقدر* *geldügüne şühhe joktür*. Non est dubium eum venisse. *صحتتدر* *öldüği sehıhtür*. Verum est eum mortuum esse. Atque eadem est hic ratio de Præterito, quæ de illo Infinitivo supra explicata est pro Futuro sic, *گلمسی مقرردر* *gelmesi mukerrardür*, certum est eum venturum.

Cum præpositionibus autem sint hæc exempla, *سودکدن* *sewdükten son-ra*, postquam amavi, amavissimè, amavero, is, it, &c. in omnibus personis & numeris, ut *Ital. Doppo bauer amato*. Adduntur tamen Affixa, cum determinatur persona, *گلدوگدن* *geldügünden son-ra*, post adventum meum, postquam veni, venissimè, *گلدوگندن* *geldügünden son-ra*, post adventum meum, postquam veni, venissimè, *گلدوگندن* *geldügünden son-ra*.

صکره

صور غنزدن صکره *geldüginden son-ra*, post adventum ejus, postquam is venisset, &c. صور غنزدن صکره *fordughumüzden son-ra*, pro quo Tartari dicunt صور غنزدن صکره *forghanümüzden son-ra*, postquam quæsierimus. Sic مقدم اول کلدوگندن *geldüginden ewwel*, vel *mukaddem*, antequam ipse venisset, veniret, &c. quod etiam rectè exprimitur per کلزدن اول *gelmezden ewwel*, & کلمدین *gelmedin*, ut suprâ dictum est, & کلمدن *gelmeden*, antequam veniret, &c. Sic اول کون کلمدین کلدوگندن *ol gün gelmedin*, & *gelmeden*, antequam illa dies veniat, سن قبودن هنوز چقدن بله سن *kapudan benüz cikmadan bilefin*. Adhuc antequam exeas, scito. Rursus سودوکی اوزره *sewdügi üzre*, prout amat, amavit, amabat, &c. Sic سودوکنه کوره *sewdügine gore*, Idem, سودوکی کبی *sewdügi gibi*, Idem, سودوکلین *sewdüklein*, Idem, سودوکلین *sewdügünlein*, Idem, prout amat, amavit, &c. & ubi primùm amavit, &c. سودوگندن غبیری ماعدا *sewdüginden għajry*, vel *mā-ēdā*, præterquam quòd amabat, amavit, &c. بیوردوغینلین *bujuryldughynlein*, uti fuerat imperatum. Tef. قلدقیرینلین *kylduklerinlein*, prout fecerant. Tef. Item سودوکنه *sewdükte*, cum vel postquam amavissim, es, amavero, is, &c. *Nell'hauer amato*, ò *doppo hauer amato*, ferè idem valet, quod superius سودوگندن صکره *sewdükten son-ra*. Adhibetur pariter cum Affixis, ut سودوگنده *sewdügünde*, postquam amavi, &c. سودوگنده *sewduginde*, postquam amavit. سودوگنده *sewdükce*, Idem; sed habet præterea aliam significationem, & reddi potest per Gerundium in *do*, amando, & sæpe importat, *quantum amo, as*, aut *quantumvis amem, es, amaverim, is, &c.* Item *quoties amo, as, amaui, isti, &c.* Porro quòd *magis*, aut *semper magis*, *magis magisque amat, amavit, &c.* *Quantunque ami, ò habbia amato, ogni volta che amo, amando, quanto più amo, ami, amai, amasti, &c.* Dicitur etiam وارنچه آزار *wardükçe azar*, semper magis magisque deterioratur, ingravescit, quòd ulterius pergit, eò magis corrumpitur, vitiatur. *A lungo andare, quanto più và inanzi, tanto più peggiora.* Rursus دیدوگن کبی *didügün-gibi*, prout dicis, dixisti, dixeras, &c. Sed کلدوگن کبی *geldügün-gibi*, non solum significat *prout venisti, come sei venuto*, sed etiam *statim atque, vel ubi primùm venisti, veneras, aut veneris*, & hoc dicitur etiam کلدوگن بیرله *geldügün-bir ile*, & کلدوگن بیرله *geldügi bir ile*, statim atque venit; quod & nonnulli کلدوگن بیرله *gelwirdügi bir ile*, Idem. Item سودوگندن اوتیری *sewdüginden ötürü*, & سودوگن خاظر چگون *sewdügi çaxtır çğun*, & سودوگن سببیلله *sewdügi sebebiile*, & سودوگن سببیلله *sewmeğin*, propterea quòd, eò quòd amet, amaret, amaverit, amavisset, q. propter illius amavisse, &c. *Per hauer egli amato, perche egli amava, amò, haueua amato.* Dicitur præterea بلدوگن قدر *bildügün kadar*, quantum scio, scivi, &c. قاد اولدوغم قدر *kadyr oldughum kadar*, quantum possum, potui, &c. بلدوگن مقدری *bildügün-myktarı*, quantum, seu prout scis, scivisti, &c. بلدوگن اوزره *bildügün-üz üzre*, prout, juxta id quod scitis, scivisti. کلدوگن تقدیرجه *geldügi tektırge*, & تقدیرده *tektırde*, casu quo veniat, venerit, &c. stante quòd, dato quòd veniat, venerit, &c. *Im Fall er komme / oder kommen seye.* کلدوگن زمان *geldügi zaman*, vel زمانده *zemande*, vel محالده *mehalde*, & کلدوگن حالده *geldügi hâlde*, quando, cum venerit, quando venit, veniet, & stante quòd, casu quo veniat, venerit, &c. &c.

Porro habent Turcæ modum specialem dicendi سولدن *sewelden*, cui sæpe addunt برو *berü*, vel بری *beri*: سولدن بری *sewelden berü* exinde, à quo, ex quo amo, amas, &c. amavi, amavisti, &c. in omni persona & numero. *Da che amo, ami, ama, hò amato, hai amato, &c.* کلدن بری یازمدم *geleden beri jazmadım*, à quo veni non scripsi, non hò scritto, da che sono venuto. Respondendo circumscriptivè ad quæstionem *quàm pridem?* ubi dicimus v. g. tres sunt menses à quo vel cum venimus, hoc dicunt وار کی اوچ *bir aj geçty ben üç ay var biz geledü*, Sono scorsi tre mesi, da che siamo arriuvati. Il y a trois mois que nous sommes arrivez. سولدن بری یازمغه باشلیله *sewelden beri jazmagha baslajalı*, mensis effluxit, à quo Turcicè scribere incepti, & sic in omnibus personis tam سولهو *sewelü* quàm سولدن برو *sewelden berü* immota manent, addito pronomine personæ, ubi opus est.

Hac igitur conjugatione probè perceptâ nihil restat difficultatis, nisi in Negativis; nam secunda Conjugatio verborum in ماک *mak* non differt ab hac prima, nisi in prolatione vocalium, quarum quæ in prima leguntur per *e*, in secunda efferuntur per *a* clarum, ut quod

in prima erat *severüm* سورم, amo, in secunda effertur *bakarum* بقرم, aspicio, *يازرم* *iazarüm* يازرم, scribo, ab *يازمت* *iazmak*, scribere; in primis autem personis præteritorum, & in iis quæ abinde formantur scribitur *kaf*, ubi in prima erat *k* *kaf*, ut *يازردق* *iazarduk*, scribebamus, *بقردق* *bakarduk*, aspiciebamus, *بقدق* *baktuk*, aspeximus, *بقادق* *bakaiduk*, aspiceremus, &c. *يازردقه* *iazdukte*, postquam scripsi, &c. Dabimus tamen & hujus secundæ Conjugationis paradigma cum adjectione aliarum linguarum, sed postquam Conjugationes Arabicas & Persicas duplici seorsivo capite absolverimus. Hic autem paradigma Conjugationis verbi Negativi habes, ne quicquam desit pro hac prima Conjugatione Turcica.

Paradigma verbi Negativi.

سوممك *sewmemek*, non amare,

quod nonnulli etiam aliquando scribunt *سومامك* *sewmemek*.

Indicativi Præsens & Futurum.

Sing. *سومزم* *sewmezem*, vel usit. *سومم* *sewmem*, non amo, non amabo.

سومزسن *sewmezsyn*, non amas, non amabis.

سومز *sewmez*, non amat, non amabit.

Plur. *سومزوز* *sewmezysz*, non amamus, non amabimus.

سومزسفن *sewmezszyn*, *سومزسكن* *sewmezszyn-ysz*, non amatis, non amabitis.

سومزلى *sewmezler*, non amant, non amabunt.

Fit, ut in affirmativis, ab Infinitivo sublata litera terminante *k* *kaf* vel *ق kaf*: aut potius mutato *مك* *memek* in *مز* *mez* *مق* *mamak* in *مز* *maz*, fit tertia persona, quæ merè est Participium *سومز* *sewmez*, non amans, *بقرم* *bakmaz*, non aspiciens, cui additur verbum substantivum *ايم* *im* vel *م* *em*, *يم* *im*, vel *ين* *in*, sum, سن *syn*, es, &c. Quod vides in omnibus personis observari, nisi quod in prima singulari sæpius contrahatur, & dicatur *سومم* *sewmem*, *بقرم* *bakmam*: pro *سومزم* *sewmezem* autem invenitur etiam *سومزين* *sewmezsin*, non amo, ut in Affirmativo *سورين* *sewerin* pro *سورم* *sewerem*, amo, *ق* sic in omnibus verbis.

Præsens autem indicans Actionem in fieri realem, est *سومجورم* *sewmejürüm*, non amo, *سومجورسن* *sewmejürszyn*, non amas, &c. juxta id quod diximus in primario Verbo *سوممك* *sewmemek*.

Imperfectum.

Sing. *سومز ايدم* *sewmez idüm*, vel usit. *سومزددم* *sewmezdzüm*, non amabam.

سومزدك *sewmezdzün*, non amabas.

سومزدي *sewmezdy*, non amabat.

Plur. *سومزدك* *sewmezdzük*, non amabamus.

سومزدكن *sewmezdzün-üz*, non amabatis.

سومزلىرى *sewmezdzlerdy*, non amabant.

Fit à tertia Præsentis addito *ايدم* *idüm*, vel contractè *دم* *düm*, regulariter, & pro *ايدم* *idüm* addendo *ايشم* *imisem*, ut *سومز ايشم* *sewmez imisem*, non amabam, planè hic & in cæteris, ut in Verbo affirmativo, prout etiam dici potest *سومجورددم* *sewmejürdzüm*, non amabam, &c.

Perfectum.

Sing. *سومدم* *sewmedüm*, non amavi.

سومدك *sewmedün*, non amavisti.

سومدي *sewmedy*, non amavit.

Plur. *سومدك* *sewmedük*, non amavimus.

سومدكن *sewmedün-üz*, non amavistis.

سومدىلى *sewmediler*, non amaverunt.

Fit, ut in aliis Verbis, mutato *مك* *mek*, vel *مق* *mak* Infinitivi in *دم* *düm*, ut & alte-

alterum Perfectum *سومش ايم* *fewmemis im*, vel contractè *سومشم* *fewmemisem*, non amavi, *سومشسن* *fewmemis'syn*, non amavisti, &c. regulariter.

Plusquam perfectum.

Sing. *سومش ايدم* *fewmemis idüm*, vel contractè *سومشدم* *fewmemistüm*, non amaveram.
سومش ايدك *fewmemis idün-*, non amaveras.

سومش ايدى *fewmemis idy*, non amaverat.

Plur. *سومش ايدك* *fewmemis idük*, non amaveramus.

سومش ايدكز *fewmemis idün-üz*, non amaveratis.

سومشلا ايدى *fewmemisler idy*, non amaverant.

Fit juxta regulam datam in primario Verbo.

Futurum.

سومم *fewmem*, ut Præfens, non amabo, &c.

Sic *سوميم* *fewmeim*, non amabo, *سوميمز* *fewmeiz*, non amabimus.

سوميم جگم *fewmejegim*, non amabo, non amaturus sum, *سوميم جگك* *fewmejegek*
syn, non amabis, &c. Sic *سوميم سرام* *fewmeiser im*, non amabo, *سوميم سرام كرك* *fewmeiser im gerek*, non amabo, oportet ut non amem, *سوميم سرام كرك* *fewmesen gerek*, non amabis, &c. ut in primario Verbo.

Imperativus.

Sing. *سوممه* *fewme*, non ama, noli amare.

سوممسون *fewmesün*, non amet.

Pl. *سوممجلتم* *fewmejelum*, non amemus.

سوممكز *fewmen-üz*, non amate.

سوممسونلر *fewmesünler*, non ament.

Optativi Præfens & Futurum.

Sing. *سوممجه* *fewmejem*, non amem.

سوممجه سن *fewmeje syn*, non ames.

سوممجه *fewmeje*, non amet.

Pl. *سوممجهوز* *fewmejewuz*, non amemus.

سوممجهوز سن *fewmejefyz*, non ametis.

سوممجهولر *fewmejeler*, non ament.

Præfens & Imperfectum.

Sing. *سوممجه ايدم* vel *سوممجه ايدم* *fewmejeidüm*, non amarem, non amassè.

سوممجه ايدك *fewmejeidün*, non amares.

سوممجه ايدى *fewmejeidy*, non amaret.

Pl. *سوممجه ايدك* *fewmejeidük*, non amaremus.

سوممجه ايدكز *fewmejeidün-üz*, non amaretis.

سوممجه اولر ايدى *fewmejeler idy*, non amarent.

Imperfectum Italicum in rei, est ipsum Imperfectum Indicativi *سوممجه اولر ايدم* *fewmezidüm*, non amarem, non amerei.

Perfectum.

سوممجه اولر ايدم *fewmemis olam*, non amaverim, *سوممجه اولر ايدم سن* *fewmemis olasyn*, non amaveris, &c.

Plusquamperfectum.

سوممجه اولر ايدم *fewmemis olaidüm*, non amassè, non haussè amato, *سوممجه اولر ايدك* *fewmemis olaidün-*, non amassès, &c.

Alterum in rei est idem cum Imperfecto *سوممجه اولر ايدم* *fewmezidüm*, non amavissè, non haurei amato, aut *سوممجه اولر ايدم* *fewmemis olurdüm*, Idem.

Subjun-

Subjunctivi seu Conditionalis Praesens & Futurum.

Sing. *sewmez isem*, vel *sewmezsem*, si non amem.

sewmezsen-, si non ames.

sewmezse, si non amet.

Plur. *sewmezsek*, si non amemus.

sewmezsen-üz, si non ametis.

sewmezlerse, si non ament.

Praesens & Imperfectum.

Sing. *sewmesem*, si, et si non amo, aut amarem.

sewmezsen-, si non amas.

sewmesse, si non amat.

Plur. *sewmesek*, si non amamus, et si non amaremus.

sewmesen-üz, si non amatis.

sewmeseler, si non amant.

Imperfectum & Plusquamperfectum.

sewmesidüm, si non amarem vel amâssem, *sewmesidün-*, si non amares, &c. regulariter.

Perfectum.

sewmemis isem, si non amaverim, *sewmemis isen-*, si non amaveris, &c. Item *sewmedi isem*, *sewmedi isen-*, idem; aut *sewmedüm ise*, *sewmedün-ise*, vel contractè *sewmedümse*, *sewmedün-se*, idem, si non amaverim, amaveris, &c. regulariter.

Plusquamperfectum.

sewmemis olsaidüm, vel *olaidüm*, si non amâssem, *sewmemis olsaidün-*, si non amâsset, &c. regulariter.

Futurum praeterito mixtum.

sewmemis olursem, si non amavero, *sewmemis olursen-*, non amaveris, &c.

Atque idem sentiendum de aliis temporibus hinc omissis, ut *sewmemis olurum*, pro Indicativo, non amavero, non haurè amato, *sewmemis olursyn*, non haurai amato, &c. Sic *sewmez olurum*, non amabo, q. fiam non amans, definam amare. *sewmez oldüm*, non amavi, seu potius defui amare, factus sum non amans, prout dicitur *bize gelmez oldün-*, factus es non veniens ad nos, h. e. cum prius nos interdum visitares aut accederes, id modò internisiisti, nec amplius ad nos venis: & est modus loquendi usitatissimus & valde expressivus.

Infinitivus.

sewmemek, non amare.

Gerundia & Participia.

sewmez ilen, non amando, cum non amarem, es, &c. *sewmezjüp*, non amando, cum non amaverim, is, amavisset, es, &c. *sewmezjigek*, cum vel postquam non amavi, amavero, is, &c. *sewmejerék*, & *sewmeje*, non amando, rarius usurpantur. *sewmemegile*, non amando, cum non amem, es, amarem, es, &c. col non amare, per non amare, mentre non amo, amaui, &c. *sewmedükten son-ra*, postquam non amavi, isti, amavero, is, &c. *doppo non hauer amato*, *sewmedükte*, Idem. *sewmedükce*, quantumvis non amaverim

rim, quotiescunque non amavi, quò magis non amo, as, avi, âsti, &c. *سومدوگي گي* *sewmedügi gibi*, prout non amat, &c. *سومينجه* *sewmeingē*, donec non amem, nisi amem, absque eo quod amem, &c. *Gall.* Sans aimer, sans qu'il aime, s'il n'aime, &c. ut *گتمينجه اولز* *gitmeingē olmaz*, non potest fieri quin eam, eas, &c.

سوممعه *sewmemegē*, ad non amandum, & pro *Supino* non amatum, à non amare, & ut sequens *سومك اچون* *sewmemek iciün*, ad vel propter non amandum, per non amare.

- سومز* *sewmez*, non amans, qui non amet.
- سومين* *sewmejen*, non amans, qui non amat, non amabat.
- سومينجي* *sewmeigi*, non amans, non amator, &c.
- سوممش* *sewmemis*, non amans, qui non amavit.
- سومدك* *sewmedük*, non amatus, & quem non amavi, isti, &c.
- سوميسر* *sewmeiser*, non amaturus.
- سوميجك* *sewmejegek*, Idem, & non amabilis.
- سومملو* *sewmemelü*, Idem.
- سوميلدن بري* *sewmejelden beri*, à quo non amo, as, &c.
- سوميلنو* *sewmejelü*, à quo non amo, as, &c.

Eodem modo respectivè conjugatur Negativum Potentiale, seu Impossible *سوممك* *sewememek*, non posse amare, *بگدمق* *bakamamak*, non posse aspicere, quæ per sepe in scriptura non differunt à simplici Negativo *سومك* & *بگمق*, quæ legi possunt *sewememek*, *bakamamak*, & *sewememek*, *bakamamak*: non raro tamen sic distinguuntur, ut posui; aut loco s. be ponunt *elif* sic *سوممك* *sewememek*, *بگدمق* *bakamamak*, ita modo Docti sapius scribunt *ي je*, ut *سوممك* *sewimemek*, quod tamen ut plurimum legunt *sewememek*, non posse amare, sicut *اوليمق* *olymamak*, & *ولامق* *olamamak*, non posse esse, aut fieri, *بوليمدي* *bulymady*, & *بولامدي* *bulamady*, non potuit invenire.

Præter ergo Indicativi, est *سومم* *sewemem*, non possum amare, Imperf. *سوممزدم* *sewememdüm*, non poteram amare, Perf. *سوممدم* *sewemedüm*, non potui amare, *سوممشم* *sewememishem*, non potui amare, Plurquamperf. *سوممشمش ايدم* *sewememish idüm*, non potueram amare. Et sic de aliis interposito *e*, vel *a* ante *m* Negativi, ut vides.

Jam verò ad Arabica transeamus.

CAPUT QUINTUM

De Conjugationibus Verborum Arabicorum.

HOC uno Capite complectar omnia, quæ ad omnes Conjugationes Verborum Arabicorum, formationemque temporum aut Modorum pertinent, ut deinceps liberius de Persicis idem faciam, & quod superest de Turcicis Verbis absolvam, ac tandem ad alias Orationis partes & Syntaxim pergendo, Grammaticâ completâ, Lexicon quoque tibi quamprimum possim tradere completum.

¶ Communis Conjugationum typus ab Arabibus traditur *فعل* *fe-âle*, & quod eum sequitur Verbum, nempe trilaterum nullam ex literis *و و ي* aut reduplicatam habens, dicitur *أفعال*, seu regulare, aut juxta illos *سالم* *sâlim* sanum, integrum, seu perfectum; quod autem ab eo typo discedit dicitur *أفعالون* Irregulare, seu Imperfectum. Quemadmodum autem rem grammaticam à Verbo exordiuntur, ita à tertia persona singulari masculina præteriti Conjugationem suam inchoant, tanquam à radice, qua cum sit trium literarum, prima dicitur *حرف الفاء* *harful fâi*, litera *ف* *fe*, secunda *حرف العين* *harful âjni*, litera *ع* *âjn*, tertia *حرف اللام* *harful lâm*, litera *ل* *lam* in omnibus Verbis trilateris; in quadrilateris autem, quorum typus est *فعلل* *fâ-lele*, quarta dicitur *حرف اللام الثاني* *ellâmüf-sâni*, secundum *ل* *lam*.

Tertia itaque persona præcedit in conjugatione secundam & secunda primam, quod non solum Hebræis, Chaldæis, Persisque est commune, sed etiam Hungaris, ut docet Albertus de Molnar in sua Grammatica Hungarica Hanoviae impressa, commodiusque forsitan conjugaretur Verbum Turcicum, immò & Polonicum. Cum enim in his omnibus Linguis tertia persona Verbi sit nuda omnique caractere destituta, reliquæ autem personæ

certis characteribus aucta, rationi magis consentaneum videtur, ut à faciliore ad difficilius, & à simplici ad compositum procedatur. Quòd tamen in Lingua Turcica secutus sum methodum Nostratum, rationem tibi dedi. In Arabica verò liceat servare modum conjugandi, non solum Arabibus, sed & ipsis Turcicis Magistris Arabicæ docentibus usitatum, alteroq; bisce pariter usitato ac prolato utcumque nobis faciliore Paradigmate نصر *nasera*, leu, ut illi proferunt, *nasera*, q. *nasara*, adjuvit, Conjugationem exhibere.

Primò itaque exhibent suis discipulis sequentia, tanquam in themate, tempora, modosque verbi, cum nominibus à verbo derivatis hoc modo

فَصَرَ يَنْصُرُ نَصْرًا فَهَوَانَصِرُ وَذَلِكَ مَنصُورٌ لَمَ يَنْصُرْ لَمَّا يَنْصُرُ مَا يَنْصُرُ
لَا يَنْصُرُ لَنْ يَنْصُرَ لَيَنْصُرَ لَا يَنْصُرُ أَنْصُرُ لَا تَنْصُرُ مَنْصُرٌ مَنصُرٌ
فَصَرَةٌ نَصْرَةٌ نَصْرِي نَصَارٌ أَنْصَرُ مَا أَنْصَرَهُ وَأَنْصُرِيهِ

Quæ sic recitant: *nasera*, *iansuru*, *nasien*, *schürve nâsyrün*, *wezâke mansürün*, *lem jensur*, *lemmâ iensur*, *mâ iansuru*, *lâ iensuru*, *len iensura*, *li iensur*, *lâ iensur*, *unsur*, *lâ tensur*, *manserün*, *minserün*, *nasreten*, *nyseten*, *nusajrün*, *nasrijün*, *nasjarün*, *anseru*, *mâ anserebu*, *wansyr bibi*. Quæ quid significant mox repetenda docent.

Postquam autem hæc memoriæ maudârint Discipuli, ad conjugationem inflexionemque singulorum promoventur hoc modo

Præteritum quod الماضي *elmâzy* dicitur

Plur.	Dual.	Sing. Fæm.	Plur.	Dual.	Sing. Masc.	
نَصْرَنَ	نَصْرَانَا	نَصْرَتِ	نَصْرُوا	نَصْرَانَا	نَصْرَ 3	
نَصْرَتَنَ	نَصْرَتَانَا	نَصْرَتِ	نَصْرْتُمُ	نَصْرْتَانَا	نَصْرَتِ 2	
			نَصْرَانَا	نَصْرَتِ	نَصْرَتِ 1	

Quod sic leges & interpretaberis.

نصر *nasera*, adjuvit vir, نصران *naserā*, adjuverunt duo viri, نصرُوا *naserū*, adjuverunt plures viri. نصرت *naseret*, adjuvit fæmina, نصرتان *naseretā*, adjuverunt duæ fæminæ, نصرن *naserne*, adjuverunt plures fæminæ.

نصرت *naserte*, adjuvisti vir, نصرتان *nasertümā*, adjuvisti duo viri, نصرتüm *nasertüm*, adjuvisti plures viri. نصرت *naserti*, adjuvisti tu fæmina, نصرتان *nasertümā*, adjuvisti vos duæ fæminæ, نصرتن *nasertünne*, adjuvisti vos plures fæminæ.

نصرت *nasertü*, adjuvi ego sive vir sive mulier, Duali caret, Plur. نصرتان *nasernā*, adjuvimus sive viri sive mulieres.

Huic autem Præterito Activo subjungunt statim Præteriti Passivi solas tertias personas نصِرَ *nusyra*, adjutus est, نصِرَا *nusyrā*, adjuti sunt duo, نصِرُوا *nusyrū*, adjuti sunt plures, sive quòd raro usurpetur Passivum nisi in tertiis personis, sive quia eadem est ratio aliarum additionum, ut in Activo, servatâ solummodo hæc positione vocalium in duabus primis radicalibus.

Futurum & Præsens المضارع *elmuzäry* dictum

Plur.	Dual.	Sing. Fæm.	Plur.	Dual.	Sing. Masc.	
يَنْصُرُونَ	يَنْصُرَانِ	يَنْصُرُ 3	يَنْصُرُونَ	يَنْصُرَانِ	يَنْصُرُ 3	
تَنْصُرُونَ	تَنْصُرَانِ	تَنْصُرِينَ 2	تَنْصُرُونَ	تَنْصُرَانِ	تَنْصُرُ 2	
				أَنْصُرُ	أَنْصُرُ 1	

Hoc est يَنْصُرُ *iansuru*, adjuvat vel adjuvabit ille, يَنْصُرَانِ *iansurāni*, adjuvant vel adjuvabunt illi duo, يَنْصُرُونَ *iansurüne*, adjuvant vel adjuvabunt illi plures. تَنْصُرُ *tansuru*, adjuvat vel adjuvabit illa, تَنْصُرَانِ *tansurāni*, adjuvant vel adjuvabunt illæ duæ, يَنْصُرْنَ *iansurne*, adjuvant vel adjuvabunt illæ plures.

تَنْصُرُ *tansuru*, adjuvas vel adjuvabis tu vir, تَنْصُرَانِي *tansurāni* adjuvatis vel adjuvabitis vos duo, تَنْصُرُونَ *tansurūne*, adjuvant vel adjuvabunt plures viri. تَنْصُرِينَ *tansurīne*, adjuvas vel adjuvabis tu *fæmina*, تَنْصُرَانِي *tansurāni*, adjuvatis vel adjuvabitis vos duæ, تَنْصُرْنَ *tansurne*, adjuvatis vel adjuvabitis vos plures *fæmina*.

أَنْصُرُ *ansuru*, adjuvo ego sive vir sive *fæmina*, نَنْصُرُ *nansuru*, adjuvabimus nos duo aut plures, دُوّاً أَوْ كَثْرَةً.

Et huic pariter subjungunt immediatè formam Passivi per tertias tantùm personas يُنْصَرُ *junsuru*, adjuvatur vel adjuvabitur, يُنْصَرَانِي *junsurāni*, adjuvantur vel adjuvabuntur duo, يُنْصَرُونَ *junsurūne*, adjuvantur vel adjuvabuntur plures.

Juxta ordinem seu divisionem superiùs à nobis factam sequi deberet Imperativus, sed quia ab illis rejicitur post alia Tempora aut Modos, insistamus eorum methodo, nostra postea modo nostro explicaturi.

Infinitivus الْمَصْدَرُ *elmasaru* dictus.

نَصْرًا *nasru*, in Accusativo, adverbialiter aut gerundialiter, adjuvando, aut adjutorie, quasi reali & seriâ adjutione. Est enim نَصْرٌ *nasru* in Recto Nomen verbale actionis significans adjutio, unde declinatur & habet in Duali نَصْرَانِي *nasrāni*, in Pl. نَصْرَاتٌ *nasratun*, ut in Paradigmate ponunt, sed cum significat victoria, vel etiam auxilium, habet in Plurali etiam أَنْصَارٌ *ansarun*.

Participium Activum الْفَاعِلُ *elfāʿil* dictum, h.e. agens.

نَاصِرٌ *nāsyrūn*, adjuvans vir, adjutor, نَاصِرَانِي *nāsyrāni*, adjuvantes, adjutores duo, نَاصِرُونَ *nāsyrūne*, adjutores plures; addunt tamen Participio alia Pluralia fracta, نَاصِرَاتٌ *nāsyrātun*, & نَاصِرَةٌ *nāsyratun*, & نَاصِرَةٌ *nāsyratun*. In *fæminino* autem نَاصِرَةٌ *nāsyratun*, adjuvans *fæm.* vel adjutrix, نَاصِرَاتَانِي *nāsyratāni*, adjutrices duæ, نَاصِرَاتٌ *nāsyrātun*, adjutrices plures, & plurale fractum نَاصِرَاتٌ *nāsyrātun*.

Participium Passivum الْمَفْعُولُ *elmeʿūl* dictum

مَنْصُورٌ *mansūrūn*, adjutus, مَنْصُورَانِي *mansūrāni*, adjuti duo, مَنْصُورُونَ *mansūrūne*, & مَنْصُورَةٌ *mansūrātun*, adjuti plures. *Fæm.* مَنْصُورَةٌ *mansūrātun*, adjuta, مَنْصُورَاتَانِي *mansūrātāni*, adjutæ duæ, مَنْصُورَاتٌ *mansūrātun*, & مَنْصُورَةٌ *mansūrātun*, adjutæ plures.

His absolutis recurrunt ad variationem Futuri, qua fit ob prepositas certas particulas, quarum alie gerunt ultimam sublato *z* an. mo, & c. alie habent eandem ultimam, h. e. ponunt in terminatione Accusativi in *- in e*, vel *a*, ut ex eorum Paradigmate percipies. Ex dictis autem particulis duæ *lem*, non, & لَمَّا *lemmā*, nondum, mutant significationem Futuri in significationem Præteriti, ut sub forma Futuri significet actionem præteritam, unde hoc tempus vocant جَدَّ *ghadd*, & cum *lem* quidem جَدَّ مَطْلَقٌ *ghaddi mutlek*, simplex, absoluta negatio, cum لَمَّا *lemmā*, nondum, جَدَّ مُسْتَعْرِفٌ *ghaddi müstaghraq*, q. negatio submerita.

Præteritum sub futuri terminatione جَدَّ الْمَاضِي *ghaddi māzī* dictum.

لَمْ يَنْصُرُوا	لَمْ يَنْصُرَا	لَمْ يَنْصُرَا	لَمْ يَنْصُرُوا	لَمْ يَنْصُرَا	لَمْ يَنْصُرُوا
لَمْ يَنْصُرُوا	لَمْ يَنْصُرَا	لَمْ يَنْصُرَا	لَمْ يَنْصُرُوا	لَمْ يَنْصُرَا	لَمْ يَنْصُرُوا

Quod sic leges ac interpretaberis:

لَمْ يَنْصُرُوا *lem jansuru*, non adjuvit vir, لَمْ يَنْصُرَا *lem jansurā*, non juverunt duo, لَمْ يَنْصُرُوا *lem jansurū*, non juverunt plures. لَمْ يَنْصُرَا *lem jansurā*, non adjuvit *fæmina*, لَمْ يَنْصُرُوا *lem jansurā*, non juverunt duæ, لَمْ يَنْصُرْنَ *lem jansurne*, non juverunt plures *fæmina*.

لم تنصرا *lem tensurā*, non juvisti duo, لم تنصروا *lem tensurū*, non juvisti plures viri. لم تنصرتي *lem tensurī*, non juvisti femina, لم تنصرتي *lem tensurā*, non juvisti duæ, لم تنصرن *lem tensurne*, non juvisti plures feminae.

لم انصرتي *lem ensur*, non juvi sive vir sive femina, لم انصرتي *lem nensur*, non juvimus duo, duæ, vel plures sive mares, sive femina.

Pro Passivo لم ينصرتي *lem junser*, non adiutus est, لم ينصرتي *lem junserā*, non adjuti estis duo, لم ينصرتي *lem junserū*, non adjuti estis plures.

Subdunt statim لم انصرتي *lemmā jensur*, nondum juvit, eodem planè modo, quo præcedens.

Tunc exhibent conjugatum ما ينصرتي *mā jensuru*, non adjuvat, ما ينصرتي *mā jensurāni*, non adjuvatis, &c. regulariter, ut primum Præsens seu Futurum, & hoc tempus vocant نفي الحال *nefjül hāl*, q. negatio Præsentis temporis, quod statim in Paradigmatæ sequitur لا ينصرتي *lā jensuru*, non juvabo, pro Futuro regulariter, ut prius, & vocatur نفي الاستقبال *nefjül istykbāl*, q. negatio Futuri temporis.

Sequitur deinde in eorum Paradigmatæ Tempus, quod vocant تأكيد نفي الاستقبال *teekidü nefjil istykbāl*, q. Confirmatio negationis futuri temporis, seu Futurum firmiter Negativum, quod fit præpositâ particulâ لن *len*, nequaquam, nunquam, sic

لَنْ يَنْصُرَنَّ	لَنْ تَنْصُرَا	لَنْ تَنْصُرِي	لَنْ يَنْصُرُوا	لَنْ يَنْصُرَا	لَنْ يَنْصُرِي
لَنْ تَنْصُرَنَّ	لَنْ تَنْصُرَا	لَنْ تَنْصُرِي	لَنْ تَنْصُرُوا	لَنْ تَنْصُرَا	لَنْ تَنْصُرِي

Id est لن ينصرتي *len iensura*, nequaquam adjuvabit vir, لن ينصرتي *len jensurā*, nequaquam juvabunt duo, لن ينصرتي *len jensurū*, nequaquam adjuvabunt plures viri, لن تنصرتي *len tensura*, nequaquam juvabit fem. لن تنصرتي *len tensurā*, nequaquam juvabunt duæ, لن تنصرتي *len jensurne*, nequaquam juvabunt plures feminae.

لن تنصرتي *len tensura*, nequaquam juvabis tu vir, لن تنصرتي *len tensurā*, nequaquam juvabitis vos duo, لن تنصرتي *len tensurū*, nequaquam juvabitis vos plures viri. لن تنصرتي *len tensurī*, nequaquam juvabis fem. لن تنصرتي *len tensurā*, minimè juvabitis vos duæ, لن تنصرتي *len tensurne*, nequaquam juvabitis plures feminae.

لن انصرتي *len ansura*, non juvabo, لن انصرتي *len nensura*, non juvabimus.

Forma autem Passivi est لن ينصرتي *len junsera*, nequaquam juvabitur, لن ينصرتي *len junserā*, nequaquam juvabuntur duo, لن ينصرتي *len junserū*, nequaquam juvabuntur plures.

Tunc primum Imperativum exhibent, sed in sola tertia persona, unde illum vocant Imperativum seu imperium absentis امر الغائب *emrül ghäib*, quod nihil est aliud, quam futurum genitum præfixo ل *li*. Sic لن ينصرتي *lijensur*, adjuvet vir, لن ينصرتي *lijensurā*, adjuvent duo, لن ينصرتي *lijensurū*, adjuvent plures viri. لن تنصرتي *litensur*, adjuvet femina, لن تنصرتي *litensurā*, adjuvent duæ, لن تنصرتي *lijensurne*, adjuvent plures feminae, & in Passivo لن ينصرتي *lijunser*, adjuvetur vir, لن ينصرتي *lijunserā*, adjuventur duo, لن ينصرتي *lijunserū*, adjuventur plures viri. لن تنصرتي *litunser*, adjuvetur femina, لن تنصرتي *litunserā*, adjuventur duæ, لن تنصرتي *lijunserne*, adjuventur plures feminae. Cui statim subjungunt Imperativum similem Negativum, seu potius Prohibitivum ipsis نهي الغائب *nehjül ghäib*, q. prohibitio absentis dictum: لا ينصرتي *lā jensur*, non adjuvet vir, لا ينصرتي *lā jensurā*, non adjuvent duo, لا ينصرتي *lā jensurū*, non adjuvent plures viri. لا تنصرتي *lā tensur*, non adjuvet femina, لا تنصرتي *lā tensurā*, non adjuvent duæ, لا ينصرتي *lā jensurne*, non adjuvent plures feminae. Cum forma Passivi لا ينصرتي *lā junser*, non adjuvetur vir, لا ينصرتي *lā junserā*, non adjuventur duo, لا ينصرتي *lā junserū*, non adjuventur plures viri. لا تنصرتي *lā tunser*, non adjuvetur femina, لا تنصرتي *lā tunserā*, non adjuventur duæ, لا تنصرتي *lā tunserū*, non adjuventur plures feminae.

Sequitur demum Imperativus secundæ personæ ipsis امر الحاضر *emrül häzyr* dictus, & propriè Imperativus dicendus

لَنْصُرْ

أَنْصُرُ أَنْصُرَا أَنْصُرِي أَنْصُرُوا أَنْصُرَا أَنْصُرِي

Hoc est أَنْصُرُ *unfur*, adjuva tu vir, أَنْصُرَا *unfurā*, adjuvate vos duo, أَنْصُرُوا *unfurū*, adjuvate vos plures viri. أَنْصُرِي *unfurī*, adjuva tu femina, أَنْصُرَا *unfurā*, adjuvate vos duæ, أَنْصُرْنَا *unfurne*, adjuvate vos plures femina, & pro Passivo أَنْصُرْ لِي *litunfer*, adjuvare, أَنْصُرْنَا لِي *litunferā*, adjuvamini duo, أَنْصُرُوا لِي *litunferū*, adjuvamini plures viri. أَنْصُرِي لِي *litunferī*, adjuvare femina, أَنْصُرْنَا لِي *litunferā*, adjuvamini duæ, أَنْصُرْنَا لِي *litunferne*, adjuvamini plures femina.

Negativus Imperativus, seu Modus prohibitivus Præsentis أَنْصُرْ لِي *lā tansur*, non adjuva, ne adjuves, أَنْصُرْنَا لِي *lā tansurā*, ne adjuvetis duo, أَنْصُرُوا لِي *lā tansurū*, ne adjuvetis plures viri, أَنْصُرِي لِي *lā tansurī*, ne adjuves tu femina, أَنْصُرْنَا لِي *lā tansurā*, ne adjuvetis duæ, أَنْصُرْنَا لِي *lā tansurna*, ne adjuvetis plures femina; cum forma Passivi, ut in precedenti. Post quæ formas enumerant Nominum à Verbo derivatorum, à quibus in secunda parte egimus: nimirum Formam nominis temporis & loci, & actionis seu Infinitivi الْمَصْدَرُ الْمِيمِيُّ *et mastarūl mimijū*, Turcis *mestari mimī* dicti مَنْصُرٌ *manferūn*, tempus & locus adjuvandi, & auxiliatio. Dual. مَنْصُرَانِ *manferāni*, Plur. مَنْصُرَاتٌ *manferātūn*, & مَنْصُرٌ *menāsyru*. Nominis instrumenti اسم الآلة *ismūl-āletī* dicti, مَنْصُرٌ *minferūn*, instrumentum, quo quis adjuvet, Dual. مَنْصُرَانِ *minferāni*, Plur. مَنْصُرَاتٌ *minferātūn*, & مَنْصُرٌ *menāsyru*. Nominis vicis اسم الصفة *ismūl merretī* dicti: نَصْرَةٌ *nesretūn*, unica adjutio, Dual. نَصْرَتَانِ *nesretāni*, duæ adjutiones, Plur. نَصْرَاتٌ *nesrātūn*, plures adjutiones. Nominis speciei اسم النوع *ismūn-naw* dicti, نَصْرَةٌ *nysretūn*, una species adjutionis, Dual. نَصْرَتَانِ *nysretāni*, Pl. نَصْرَاتٌ *nysrātūn*. Nominis diminutivi اسم التصغير *ismūt-tasghyri* dicti, نَصْرِيٌّ *nusferūn*, modica adjutio, Dual. نَصْرِيَّانِ *nusferāni*, Plur. نَصْرِيُونَ *nusferūne*, cum suo Feminino, نَصْرِيَّةٌ *nusferetūn*, نَصْرِيَّتَانِ *nusferetāni*, نَصْرِيَّاتٌ *nusferetātūn*. Nominis relativi & possessivi الاسم المنسوب *elismūl mensūbū* dicti, نَصْرِيٌّ *nasfirūn*, ad adjutionem pertinens, نَصْرِيَّانِ *nasfirāni*, نَصْرِيَّانَةٌ *nasfirāne*, cum suo Feminino, نَصْرِيَّةٌ *nasfirētūn*, نَصْرِيَّتَانِ *nasfirētāni*, نَصْرِيَّاتٌ *nasfirātūn*. Nominis actoris نَصْرَارٌ *nasfirūn*, adjutor, نَصْرَارَانِ *nasfirāni*, duo adjutores, نَصْرَارُونَ *nasfirūne* & نَصْرَارٌ *nusfirūn*, plures adjutores, cum suo regulari Feminino. Nominis Comparativi اسم التفضيل *ismūt-tafzyl* dicti, أَنْصُرُ *anferū*, magis adjuvans, Dual. أَنْصُرَانِ *anferāni*, Plur. أَنْصُرُونَ *anferūne*, & أَنْصُرِيٌّ *anāsyru*, & in Feminino نَصْرِيٌّ *nusfirā*, magis adjuvans femina, Dual. نَصْرِيَّانِ *nusfirāni*, Pl. نَصْرِيٌّ *nusfir*, &c.

Tandem Conjugationem suam concludunt duobus Modis, quos vocant أفعال التعجب *af'al at-ta'ajb* Admirativos, & sunt مَا أَنْصُرُهُ *mā anferehu*, & أَنْصُرْ بِي *ansfir bibi*, quæ sic conjugant, مَا أَنْصُرُهُ *mā anferehu*, mirum quàm bene adjuverit eum, seu quàm bene, vel ò quantum adjuvat eum! مَا أَنْصُرُهُمَا *mā anferehūmā*, quàm bene adjuvit eos duos! مَا أَنْصُرُهُمَا *mā anferehūmā*, quàm bene adjuvit eos plures! مَا أَنْصُرُهُمَا *mā anferehūmā*, quàm bene adjuvit eam! مَا أَنْصُرُهُمَا *mā anferehūmā*, quàm bene adjuvit eas duas! مَا أَنْصُرُهُنَّ *mā anferehūnne*, quàm bene adjuvit eas plures! مَا أَنْصُرُكَ *mā anfereki*, quàm bene adjuvit te virum! مَا أَنْصُرُكُمْ *mā anferekūmā*, quàm bene adjuvit vos duos! مَا أَنْصُرُكُمْ *mā anferekūmā*, quàm bene adjuvit vos plures viros! مَا أَنْصُرُكِ *mā anfereki*, quàm bene adjuvit te feminam! مَا أَنْصُرِيهِ *ansfir bibi*, quàm bene juvit illum! مَا أَنْصُرِيَهُمَا *ansfir bibūmā*, quàm bene juvit duos, مَا أَنْصُرِيَهُمْ *ansfir bihim*, &c. Quæ duo ultimi modi sunt particulares & usu non infrequentes, regulis autem communibus non comprehensi.

PATET autem Futurum tantummodo variari ob prefixas particulas, & sic non esse in Arabicis verbis nisi duo tempora Præteritum & Futurum, quod etiam præsentis servit. Quomodo autem nostra alia tempora reddi possint Arabicè, & superius jam aliquatenus explicatum est cap. 2. hujus quartæ partis, & ex paradigmatibus secundæ Conjugationis Turcicæ facile animadvertes.

Scias tamen tertiam präteriti in appreciationibus induere notionem Imperativi seu Optativi, ut *فرح الله غتك* *feregiallahü ghammeke*, detergat (proprie deterfit) Deus incerorem tuum. Hujusmodi autem appreciationes sunt ipsis Turcis doctioribus familiarissimæ, præsertim in literis, cum nominant principem virum aut in dignitate officiove constitutum aliquem, v. g. postquam nominarunt Principem ejusmodi Christianum, subdunt *ختمت عواقبه بالخير* *chutymet äwäkybuhu bil cheiri*, terminentur (proprie terminata est) extrema ejus felicitate, q. in bonum, vel *ختم الله عواقبه بالخير والرشاد* *chattmällahü äwäkybehu bil chajri wer-resäd*, terminet Deus extrema ejus felicitate & reductione ad viam rectam seu salutis, apprecantes scilicet ipsi conversionem ad Mahometanam religionem, quam solam rectam & salvificam esse ineptè, at constanter asseverant. Postquam suum Regem aut Imperatorem nominarunt, addunt, v. g. *خلدت خلافته الى يوم القيام* *chulidet chyläfetühu ilä iewmil-kyjäm*, Perenne reddatur ejus imperium ad diem usque resurrectionis; vel *انصاه وضاغف اقتداره* *e-äzzallähü te-älä ensärchu we zä-äfe yktidärehu*, illustres faciat Deus victorias ejus duplicetque aut multiplicet potentiam ejus, v. l. aliquid simile. Si Bassam nominaverint, dicent v. g. *علي باشا يستر الله ما يشا* *äli päšä iess. al-lähü mä jesä*, Ali Balsä, cui Deus concedat quicquid sibi optat. Si minoris conditionis Mahometanum, addunt *زيد قدره* *zide kadrühu*, augeatur ipsius honoris gradus, si paulò majoris, *زيد مجده* *zide megdühu*, augeatur ipsius gloria, si Iudicem *زيد فضله* *zide fazlühu*, augeatur ipsius doctrina & præstantia, si plures sint *زيدت فضائلهم* *zidet fazailühüm*, augeantur eorum scientiæ, &c. At post nomen Dei, æquivaleat Præsenti, & per illud vertitur, ut *الله جل وعلا* *allahü gelle we älä*, Deus, qui gloriosus & excelsus est (non fuit) & sic de aliis.

Hic autem nota imprimis, primam & ultimam radicalem perpetuè, ac sepe etiam secundam habere fetham, ut *نصر* *nasere*, adjuvit, *ضرب* *zerebe*, verberavit, *قد* *ka-äde*, sedit. Secunda tamen radicalis aliquando habet *kesram* ut *فرح* *feryha*, lætatus est, *علم* *älime*, scivit, rariùs autem *zammam* in significatione tantum intransitiva, ut *حسن* *hasüne*, bonus fuit. *قبح* *kebuhä*, turpis fuit. Quomodo autem formantur reliqua personæ, patet ex ipso Paradigmatè.

Major difficultas circa Futurum *المضارع* *el muzäryy* dictum. Formatur adscitis literis *اتين*, hoc est, *elif*, *te*, *je*, *nun* in principio, & *يونا* *jünä*, h. e. *je*, *waw*, *nun*, *elif* in fine, eodem ferè modo, quo apud Hebræos, servientibus. *ي* *elif* enim ex *اتين* format primam singularem, ut *ن* *nun* pluralem: *ت* *te* secundam ubique personam, & tertiam quoque fæmininam in Singulari & Duali: *ي* *je* tertiam masculinam, & fæmininam quoque in Plurali. In fine autem *ن* *nun* solum plurale fæmininum format, ut cum *و* *waw* masculinum; cum *ي* *elif* autem Duale, & cum *ي* *je* Singulare fæmininum secundæ personæ. Habeat autem litera hæc *اتين* perpetuè fethum, & prima radicalis *gezmmum*: at secunda radicalis in multis Verbis habet *zammum*, ut in dato Paradigmatè *يُنصّر* *jensuru*, adjuvabit, in aliis *كسrum*, ut *يَضْرِبُ* *jazribü jazrybu*, verberabit, in aliis fethum, ut *يَسْجَلُ* *säghelä*, laboravit, operam dedit, *يَسْجَلُ* *jäsgהלü*, operam dabit. Et horum quidem ultimorum tabulam diligenter collectam habebis appendicis loco in fine Grammaticæ, in qua, quæ non invenies, ea in Futuri secunda radicali *zammum* habere, pro comperto habebis.

Porrò ultima litera radicalis Futuri habet *zammum*, quod accedentibus literis *يونا* cadit, ut patet in Paradigmatè, pec. primi Futuri, quod, quia ferè sequitur inflexionem Nominum, dicitur *مرفوع* *mersü*, quali elevatum, seu positum in *رفع* *ref*, seu, ut Guadagn. in casu Raseo, & ut nos loquimur, in casu Recto, seu Nominativo. Talis autem terminatio variatur interdum Apocope, Antithesi, & Paragoge.

Apocope variatur Futurum, cum ei præponuntur particule *لم* *lem*, & *لما* *lemmä*, ut in Paradigmatè vidisti, atque eo casu Futurum illud ita gezmatum indicare notionem Präteriti jam percepisti. Gezmant autem idem Futurum, sed immutatâ Futuri temporis significatione, alie particule ideo *جازمة* *giäzimetüm* dictæ, quæ sunt *ل* *li* imperativum, & *لا* *lä* prohibitivum, ut vidisti in eorum Paradigmatè. Sic dicunt *لم يضرب* *lem jazryb*, non verberavit, *لما يدخل* *lemmä jadchul*, nondum ingressus est, *لا تذهب* *lä tezheb*, ne abeas, *ليكشف* *lijekšif*, detergat. Item *ان* *in* si, *ما* *mä*, id quod, quidquid *من* *men*,

fuṣṣānī, adjuvabunt omnino plures *fæmina*. *تَنْصُرْنَ* *tansurenne*, adjuvabis omnino *vir*, *تَنْصُرَانْ* *tansurānī*, adjuvabitis omnino duo, *تَنْصُرُونْ* *tansurunne*, adjuvabitis omnino plures *viri*, *تَنْصُرِنْ* *tansurinne*, adjuvabis omnino *mulier*, *تَنْصُرَانْ* *tansurānī*, adjuvabitis omnino duæ, *تَنْصُرَانْ* *tansurānī*, adjuvabitis omnino plures *fæmina*. *انْصُرْنَ* *ansurenne*, abjuvabo omnino, Pl. *انْصُرْنِ* *nansurenne*, adjuvabimus omnino.

Aut cum *ن* *gezmatō* sed in singulari solum ac Plurali masculino & communi, hoc modo.

يَنْصُرْ *iensuran*, adjuvabit omnino *vir*, *يَنْصُرُونْ* *iensurun*, adjuvabunt omnino *viri*, *تَنْصُرْ* *tansuren*, adjuvabit omnino *fæmina*. *تَنْصُرِنْ* *tansurin*, adjuvabis omnino tu *fæmina*. *انْصُرْ* *ansuren*, abjuvabo omnino, *انْصُرْنِ* *nansuren*, adjuvabimus nos omnino.

Illud *ن* nun Paragogicum vocatur grave, hoc *ن* leve.

Vides autem ut ante *ن* *zemma* tertia radicalis in *fetham* mutetur; itemque *و* & *ي* serviles in fine excidant, & in Plurali feminino *ل* *elif* inseratur, ne tria *ن* nun concurrant.

Adhibetur etiam hac utraque paragoge, cum Futurum rem futuram quodammodo petit, ut fit interrogando, imperando, vel optando, ut *هلْ تَنْصُرْ* *hel tansurenne*, & *هلْ تَنْصُرِنْ* *hel tansurin*, num adjuvabis? *لِيَنْصُرْ* *lijensurenne*, & *لِيَنْصُرِنْ* *lijensurin*, omnino adjuvet, *لَا تَنْصُرْ* *lā tansurenne*, & *لَا تَنْصُرِنْ* *lā tansurin*, omnino ne adjuves, *لَيْتَ يَنْصُرْ* *lejte iensurenne*, & *لَيْتَ يَنْصُرِنْ* *lejte iensurin*, utinam adjuvet, & cum præcedit juramentum, ut *وَاللّٰه يَنْصُرْ* *wallāhi iensurenne*, per Deum, juvabit.

IMPERATIVUS secunde persona (nam pro aliis adhibetur Futurum *gezmatum* prefixo *li*, ut habuisti in Paradigmate) formatur à Futuro *gezmatō* mutata prima litera servili in *ل*; ut ab *يَضْرِبْ* *iezryb*, verberabit, *اضْرِبْ* *zyryb*, verbera, ab *يَعْلَمُ* *ialem*, sciet, *اعْلَمْ* *yalem*, scito: sed cum secunda radicalis Futuri habet *ز* *zammam* tunc & illud *ل* *elif*, quod aliàs est *ل* *elif* unionis consimili vocali afficiendum est, ut fit *ل* *u*, ut in Paradigmate vidisti *انْصُرْ* *ansur*, juva. Et hic quoque Imperativus admittit illud *ن* nun confirmationis seu paragogium hoc modo

انْصُرْ *ansurenne*, adjuva omnino tu *vir*, *انْصُرَانْ* *ansurānī*, adjuvate omnino duo *viri*, *انْصُرُونْ* *ansurunne*, adjuvate plures *viri*. *انْصُرِنْ* *ansurinne*, adjuva *fæmina* *انْصُرَانْ* *ansurānī*, adjuvate duæ, *انْصُرَانْ* *ansurānī*, adjuvate plures *fæmina*.

Item *gezmatum* *ن* sic

انْصُرْ *ansuren*, adjuva tu *vir*, & *انْصُرِنْ* *ansurin*, adjuva tu *fæmina*, *انْصُرُونْ* *ansurun*, adjuvate.

Prohibitivus modus est ipsum Futurum *gezmatum* præposito *لَا*, ut in paradigmate.

INFINITIVUS, ut dictum est, nomen est actionis in Accusativo positum in Paradigmate *نَصْرًا* *nesren*, ut *ضَرَبَ ضَرْبًا* *zarbe zarben*, verberando verberavit, *فَهِمًا* *fehime fehem*, intelligendo intellexit. Hoc autem nomen verbale in verbis plusquam ternariis regulare est, atque in hac prima conjugatione trilaterorum frequentior quidem est forma hæc *نَصْرًا* *nesren*, seu in Recto *نَصْرٌ* *nesrūn*; multa tamen verba aliter habent Infinitivum seu verba-
le suum, ita ut ejus formæ inveniantur 33. nimirum *نَصْرٌ* *nesrūn*, *نِصْرٌ* *nysrūn*, *نُصْرٌ* *nusrūn*, *نَاصِرٌ* *nasārūn*, *نِصَارٌ* *nysārūn*, *نُصَارٌ* *nusārūn*, *نَاصِرَةٌ* *nasāretūn*, *نِصَارَةٌ* *nysāretūn*, *نُصَارَةٌ* *nusāretūn*, *نَاصِرَةٌ* *nasāretūn*, *نِصَارَةٌ* *nysāretūn*, *نُصَارَةٌ* *nusāretūn*. Quorum ultima quatuor *مَصَادِرٌ مِيمِيَّةٌ* *masādirū mimīje*, q. Infinitivi mimmati, reliqua *مَصَادِرٌ غَيْرٌ مِيمِيَّةٌ* *masādirū ghayrū mimīje*, Infinitivi non mimmati seu literā *م* *mim* carentes. Qualem autem quodque verbum sortiatur, in Lexico invenies.

PARTICIPII activi prima radicalis habet *fetham* in quo *elif* quiescit, *secunda kesiam*, *ultima zammam* nunnatam, ut in Nominibus, quorum more etiam femininum & numeros format, ut in Paradigmate, in quo etiam vides formam participii Passivi. Dantur autem & participia quaedam formæ *نصير nesyryn*, & *نصور nasurun*, quæ nunc Activa sunt, nunc Passiva, ut in Lexico comperies.

Verbi passivi tertias personas in superiori paradigmate habuisti, hic, sis, accipe integrum.

PARADIGMA PASSIVI

Præteritum.

Plur.	Dual.	Sing. Fœm.	Plur.	Dual.	Sing. Masc.
نَصِرْنَ	نَصِرْتَا	نَصِرْتِ	نَصِرُوا	نَصِرَا	نَصِرَ
نَصِرْتُنَّ	نَصِرْتَيْمَا	نَصِرْتِ	نَصِرْتُمْ	نَصِرْتَيْمَا	نَصِرْتِ
			نَصِرْنَا		نَصِرْتِ

Id est *نصر nusyra*, adjutus est, *نصرا nusyra*, adjuti sunt duo, *نصروا nusyru*, adjuti sunt plures. *نصرت nusyret*, adjuta est, *نصرتا nusyretā*, adjutæ sunt duæ, *نصرن nusyrne*, adjutæ sunt plures.

نصرت nusyrite, adjutus es, *نصرتما nusyrtumā*, adjuti estis duo, *نصرتم nusyrtum*, adjuti estis plures. *نصرتي nusyrti*, adjuta es, *نصرتيما nusyrtumā*, adjutæ estis duæ, *نصرتن nusyrtunne*, adjutæ estis plures.

نصرت nusyrtū, adjutus & adjuta sum, *نصرتنا nusyrtā*, adjuti & adjutæ sumus, sive duo, & sive plures.

Futurum.

Plur.	Dual.	Sing. Fœm.	Plur.	Dual.	Sing. Masc.
يُنَصِرْنَ	تُنَصِرَانِ	تُنَصِرُ	يُنَصِرُونَ	يُنَصِرَانِ	يُنَصِرُ
تُنَصِرْنَ	تُنَصِرَانِ	تُنَصِرِينَ	تُنَصِرُونَ	تُنَصِرَانِ	تُنَصِرُ
			تُنَصِرُونَ		تُنَصِرُ

Id est *ينصر junseru*, adjuvabitur vir, *ينصران junserāni*, adjuvabuntur duo, *ينصرون junserāne*, adjuvabuntur plures viri. *تنصر tunseru*, adjuvabitur fœmina, *تنصران tunserāni*, adjuvabuntur duæ, *تنصرن tunserne*, adjuvabuntur plures fœmine.

تنصر tunseru, adjuvaberis vir, *تنصران tunserāni*, adjuvabimini duo, *تنصرون tunserāne*, adjuvabimini plures viri. *تنصرين tunserine*, adjuvaberis fœmina, *تنصران tunserāni*, adjuvabimini duæ, *تنصرن tunserne*, adjuvabimini plures fœmine.

انصر unseru, abjuvabor, sive vir, sive fœmina. *ننصر nunseru*, adjuvabimur sive duo sive plures viri, aut fœmine.

Constans est hæc forma horum duorum temporum passivorum in trilateris, nec ea, ut vides, differunt ab Activis nisi solis vocalibus; Futurum autem variatur per particulas præpositas, ut activum respectivè.

Et hinc Imperativus passivus est ipsum Futurum præposito *li ġezmante*, ut *لينصر lijunser*, adjuvetur, *لننصر linunser*, adjuvemur.

Infinitivus hic in passivo nullus est, sed redditur per Infinitivum activum aut per Infinitivum verbi alicujus derivativi, ut conjugationis quintæ, septimæ, octavæ, &c.

Participium passivum est *منصور mansurun* superius declinatum.

De quadrilateris tam quatuor literas radicales, quàm derivativis totidem habentibus.

Hæc eodem ferè modo flectuntur, & in eo solùm à præcedenti regulari differunt, quòd penultima radicalis in Activi præterito perpetuò *fetham*, in Futuro verò *kesiam* habet. Serviles autem *اتين elif*, *te*, *je*, *nun*, tam in Activi, quàm in Passivo *zammā* afficiuntur,

ciuntur, ut دحرج *dehrege*, volvit, يدحرج *jüdehriğiü*, volvet, كشر *keffere*, fregit, فشر *jükeffirü*, franget. Pass. دحرج *dehrije*, volutus est, يدحرج *jüdehriğiü*, volvetur, فشر *jükeffirü*, exhilaratus est, فشر *jüferrabu*, exhilarabitur. Imperativus formatur à Futuro solâ abiectione servilium اتين *atın*, & ultima vocalis, ut دحرج *dehrije*, volve, كشر *keffere*, frange. Participium utrumque formatur à suo Futuro م *mim*, pro اتين *atın* posito, & nunnatâ vocali ultimâ, ut مدحرج *mudahriğiün*, volvens, مكشر *mukeffirün*, frangens, مدحرج *mudehriğiün*, volutus, فشر *muserrabuün*, exhilaratus. Infinitivos autem habent speciales, دحرج *dehrege*, scilicet دحراج *dyhriğiün*, & دحرجة *dahregetün*, نصر *nasere*, تنصير *tansyrün*, & interdum quoque تنصرة *tansyretün*, تنصار *tansärün*, نصار *nasärün*, vel نيسار *nysärün*, & نيسار *nysärün*. ناصر *näsere*, habet مناصرة *munäsere*, & interdum نصار *nysärün*, vel نيسار *nysärün*. انصر *ansere*, انصار *ansärün*, raro نصار *nasärün*, aut نصارة *nesäretün*.

انصر *ansere* + Conjugationis accedentibus اتين *atın* abicit 1 elif secundum regulam, (1 elif initiale formans Verba derivativa, characteristicâ temporis prefixâ, cum sua vocali abicitur) ut ينصر *junsyrü*, pro يانصر *juensyrü*, unde in Imperativo, ubi اتين *atın* recedunt, 1 elif cum sua vocali redit, ut انصر *ansyr*.

ناصر *näsere* tertiae Conjug. mutat 1 elif in و *waw* in Praterito Passivo, ut نوصير *nüsyre*, pro نأصير *nuusyre*, secundum regulam generalem (Litera اوي *elif, waw, je*, vocalibus destituta, post vocales heterogeneas, iis fiunt homogenea.)

Paradigma reliquorum derivativorum.

Inf.	Part.	Imp.	Fut.	Prat.	
تَنْصِرُ <i>tansesirün</i>	مُتَنْصِرُ <i>mutansesirün</i>	تَنْصِرْ <i>tansesir</i>	يَتَنْصِرُ <i>jitanesirü</i>	تَنْصِرَ <i>tansesere</i>	5.
تَنْصِرُ <i>tansesirün</i>	مُتَنْصِرُ <i>mutansesirün</i>	تَنْصِرْ <i>tansesir</i>	يَتَنْصِرُ <i>jitanesirü</i>	تَنْصِرَ <i>tansesere</i>	6.
انْصِرْ <i>innesirün</i>	مُنْصِرُ <i>munnesirün</i>	انْصِرْ <i>innesir</i>	يَنْصِرُ <i>janesirü</i>	انْصِرَ <i>innesere</i>	7.
انْصِرْ <i>innesirün</i>	مُنْصِرُ <i>munnesirün</i>	انْصِرْ <i>innesir</i>	يَنْصِرُ <i>janesirü</i>	انْصِرَ <i>innesere</i>	8.
انْصِرْ <i>innesirün</i>	مُنْصِرُ <i>munnesirün</i>	انْصِرْ <i>innesir</i>	يَنْصِرُ <i>janesirü</i>	انْصِرَ <i>innesere</i>	9.
انْصِرْ <i>innesirün</i>	مُنْصِرُ <i>munnesirün</i>	انْصِرْ <i>innesir</i>	يَنْصِرُ <i>janesirü</i>	انْصِرَ <i>innesere</i>	10.
انْصِرْ <i>innesirün</i>	مُنْصِرُ <i>munnesirün</i>	انْصِرْ <i>innesir</i>	يَنْصِرُ <i>janesirü</i>	انْصِرَ <i>innesere</i>	11.
انْصِرْ <i>innesirün</i>	مُنْصِرُ <i>munnesirün</i>	انْصِرْ <i>innesir</i>	يَنْصِرُ <i>janesirü</i>	انْصِرَ <i>innesere</i>	12.
انْصِرْ <i>innesirün</i>	مُنْصِرُ <i>munnesirün</i>	انْصِرْ <i>innesir</i>	يَنْصِرُ <i>janesirü</i>	انْصِرَ <i>innesere</i>	13.

Eadem est ratio Passivi مَدَّ müdde, extensus est, مَدَّدت müddite, extensus es, &c.
Sic in Futuro مَدَّ jümeddü, extendetur, &c.

Par quoque ratio derivatorum Verborum, quae sunt, 2. مَدَّد meddede, 3. مَدَّ mādde, 4. مَدَّ emedde, 5. مَدَّد temeddede, 6. مَدَّد temedde, 7. مَدَّد inmedde, 8. مَدَّد imtedde, 9. مَدَّد imdedde, 10. مَدَّد istemedde, &c. quarum ea, quae habent regulariter inflectuntur absque contractione, quia una litera duo sustinere non potest, reliquae admittunt contractionem. Quae pariter intellige de Verbis perfectis trilateris nona & undecima Conjugationis, & de quadrilateris quarta.

De Verbo hamzato, seu hemzato المَهْمُوزُ elmehmuzü dicto.

Verbum hamzatum dicitur, cujus radicalium aliqua est hemze, seu ʾ elif mobile, ut اَثَرَ esere, maluit, sibi elegit, &c. سَأَلَ seale, interrogavit, هِنَا henee, concoxit, flectiturque eodem modo, quo perfectum, ut اَثَرَ esere, Fut. يَأْتِرُ jeeferü, Infinit. اَثْرًا esren, seu اَثْرًا esün: nisi quod observanda sint regule generales literarum debiliū, & speciales ʾ elif, ut in Imper. اِثْرُ, pro اَثْرُ ʾisr. Est enim regula generalis, Litera ʾ elif, waw, je vocalibus destituta post vocales heterogeneas, iis sunt homogeneae. Unde cum ʾ elif imperativum ʾ zemmam habeat, mutatur hamza in و, ut اَوْمُلُ ūmül, pro اَثْمُلُ ūmül, spera, per eandem regulam. Sed اَخَذَ echeze, accepit, اَكَلَ ekele, comedit, اَمَرَ emere, præcepit, jussit, abjiciunt hamzam cum ʾ elif imperativo, habentq; اَخَذَ chuz, accipe, كُلْ kül, ede, & اَمْرٌ mür, jube; reperias tamen etiam, quanquam rarissime, اَوْكُلْ ūükül, ac اَوْمُرْ ūümür, & ab hoc cum copula و we, vel ف fe. Sic اَوْمُرْ weemür, فامْرٌ fecemür, excidente ʾ imperativo, & redeunte radicali.

Sic in Passivo اَثْرُ üsre regulariter, Fut. يُوَثِّرُ jüüserü, pro يَأْتِرُ jüüserü, juxta modum allatam regulam. Sic in derivativis Conjugationibus يُوَثِّرُ, pro يَأْتِرُ jüessirü, Futurum secunda, مُؤَثِّرٌ müessirün Participium ejus. Sic يُوَثِّرُ jüüsirü Futurum tertia, juxta regulam: ʾ elif in medio dictionis mobile per fetham post ʾ zemmam in و, post - kesram in ي mutatur. Idem ergo in aliis hamzatis in medio, vel sine observandum est, ut سَأَلَ pro سَأَلْ sāilün, interrogatus, سَأَلَ suile, pro سَأَلَ süile, interrogatus est, هِنَا hünie, pro هِنَا hünie, concoctus est. Ceterum hamzata ع ain conjugantur nonnunquam more quiescentium, de quibus mox agemus.

De Verbo quiescente, seu infirmo الْمُعْتَلُّ mu'tell dicto.

Verba quiescentia, seu infirma dicuntur ea, quae radicalem aliquam habent و vel ي, sive prima ea sit, ut وَعَدَ wa-ède, promisit, minatus est, يَسِرُ jesere, alea lufit; sive secunda, ut كَوَّلَ kawele, dixit, سِيرَ sejere, incessit, بَاعَ beja-è, vendidit; sive ultima, رَمَى remeje, jecit, غَزَى ghezewe, pugnavit.

Primae classis Verbum الْمُعْتَلُّ بِالْفَاءِ el mu'tellü bil-fai, seu quiescens ف fe, quod nempe primam radicalem habet و vel ي, dicitur proprie Arabibus الْمَتَالُ el-misalü, h. e. Simile, quia nimirum simile est & proximum Verbo perfecto, adeoque exiguum habet anomaliam, quae in eo potissimum consistit, quod prima radicalis و abjicitur in Futuro & Imperativo primae conjug. cum penultima ibi habet - kesram, ut وَعَدَ we-ède, promisit, جَاءَ je jädü, pro جَاءَ jew-jädü, promittet, جَاءَ jäd, pro جَاءَ iw-jäd, promitte, & in Infinitivo forma نصرته nysretün, ut جَاءَ jadetün, pro جَاءَ wy-detün, promissio: sic اَمَرَ wemyka, amavit, اَمَرَ jemyku, amabit, اَمَرَ myk, ama, اَمَرَ mykatün, amor, dilectio. Sic ورثَ werise, hæreditavit, يرثَ jerisü, hæreditabit. Sic etiam quae fetham Præteriti hic retinent propter ultimam gutturalem, ut اَفْعَى wesa-è, fregit, Fut. يَفْعَى jesa-ü, pro يَفْعَى jewsa-ü, franget. Sic يَزَعُ jeze-ü, cohibebit, يَجْعَى jegerü, jegerü, malè habet ungula, يَجْعَى jeteü, jetü, tardo passu procedit, يَجْعَى jereü, jera, repellit, tollit.

Ita يطأ *jateu*, subjiciet, يسع *jese-û*, amplius erit, يقع *jake-û*, accidet, cadet, يدع *jede-û*, finet, يهب *jehebû*, donabit, يضع *jeze-û*, collocabit, & in Imperat. طأ *tæc*, سع *sæc*, قع *kæc*, &c.

SECUNDA classis Verbum المعتل بالعين *el mur-tellü bil âjni*, infirmum, aut quiescens litera ع, seu pro secunda radicali و vel ي habens, dicitur proprie الاجوف *el-egwefü*, concavum, seu vacuum, eò quòd litera debilis in medio vel rejiciatur, vel certè careat vocali, pec. in Conjugationibus prima, quarta, septima, octava & decima, in quibus est maxima hujusmodi Verborum anomalia, ut قال *käle*, pro قول *kawele*, dixit, سار *säre*, pro سير *sejere*, incessit.

In prima ergo Conjugatione, Præt. قال *käle*, dixit, قلت *kulte*, dixisti, قلت *kultü*, dixi. In Futuro يقول *jakülü*, dicet, يقلن *jakulne*, dicent plures feminae, & تقلن *tekulne*, dicetis plures feminae. Imper. قل *kul*, dic vir, قولا *kulâ*, dicite duo & duæ, قولوا *külü*, dicite plures viri. قولي *külü*, dic femina, قلن *kulne*, dicite plures feminae. Infinitivus regularis قول *kawlün*, dictio, dicere. Part. Act. قائل *käilün*, dicens. Part. Pass. مقول *makülün*, dictus.

Sic Concavi ي Præteritum سار *säre*, incessit, سرت *sirte*, incessisti. Futur. يسير *jesirü*, incedet, يسرن *jesirne*, incedent plures feminae. Imper. سر *sir*, incede vir, سيري *siri*, incede fem. سيرا *sirâ*, incedite duo viri aut fem. سيروا *sirü*, incedite plures viri, سرن *sirne*, incedite plures feminae. Infinitivus سير *sejün*, incessio, incedere. Part. Act. ساير *säirün*, incedens, Part. Pass. مسير *mosirün*.

Et ex his allatis reliquas personas, numeros & genera facillè tibi formabis juxta antea allata Paradigmata, ut tertia præteriti singularis feminina fit à masculina addito ت, ut fit قالت *kälet*, dixit femina, unde etiam Dualis & Pluralis formantur regulariter, ut قال *kälâ*, dixerunt duo, قالوا *kälü*, dixerunt plures viri, sic قالتا *käletâ*, dixerunt duæ, قلن *kulne*, dixerunt plures feminae. Sic à secunda persona قلت *kulte*, dixisti vir, & قلت *kulti*, dixisti femina, قلتما *kultümâ*, dixistis duo & duæ, قلتن *kultünne*, dixistis plures viri, قلتن *kultünne*, dixistis plures feminae, قلت *kultu*, dixi, قلنا *kulnä*, diximus.

Passivum horum est قيل *kyle*, dictus est, قلت *kylte*, dictus es, &c. Futur. يقال *jakälü*, dicetur, يقلن *jakulne*, dicentur plures feminae. Sic سير *sire*, ambulatum est, aut factus est, سرت *sirte*, factus es, &c. Fut. يسار *jüsärü*, fiet, يسرن *nüserne*, fient plures mulieres.

Conjugantur ergo sic concava و, ut قال *käle*, quæ, uti نصر *nasare*, tres Præteriti radicales fetbatas, vel mediam zammata, & Futuri penultimam zammata habent, sed ea, quæ secundam Præteriti ketratam habent, ubi abjiciunt و, vocalis ipsius و rejicitur ad literam præcedentem, ut à خاف *chäfe*, pro خوف *chawife*, timuit, خفت *chyste*, timuisti, pro خوفت *chawifte*. In Futuro autem, si secunda radicalis habet fettham, tunc و Futuri vertitur in ا, ut ab eodem خاف *chäfe* fit Fut. يخاف *jachäfü*, timebit. Quod servatur quoque respectivè in Concavo ي, ut à هب *hebe*, pro هب *hebe*, veritus est, fit Fut. يهاب *jehäbü*, verebitur. At in Plurali feminino ob *gezma* litera sequentis, quiescens excidit (Litera enim اوى quiescentes, sequente *gezma*, excidit semper) diciturque يقلن *jakulne*, يسرن *jesirne*, يخفن *jachafne*, pro يقلن *jakülne*, &c. quod eadem de causa in Futuro *gezmate* accidit, ut لم يقل *lem jakül*, non dixit, لم يسر *lem jesir*, non incessit, لم يخف *lem jachaf*, non timuit, لم يهب *lem jeheb*, non veritus est.

Similis est ratio Conjugationum quarta, septima, octava & decima, ubi و ي moveri quoque nolunt; sed abjecta vocali suâ vel ad præcedentem rejecta quiescunt, expressa ante vocalem, abjecta ante *gezma*, hoc modo

Acti-

Activa.

Infinit.	Part.	Imper.	Fut.	Prat.	
أَقَالَهُ	مَقِيلٌ	أَقِلْ	يَقِيلُ	أَقَالَ	4.
ykäletün	mukylün	ekyl	ukylü	ekäle	
أَسَارُهُ	مُسِيرٌ	أَسِرْ	يُسِيرُ	أَسَارَ	4.
üsäretün	müsürün	esir	üsürü	esäre	
أَنْقَالُ	مَنْقَالٌ	أَنْقَلْ	يَنْقَالُ	أَنْقَالَ	7.
inkälün	munkälün	mkel	ienkälü	inkäle	
أَنْسَارُ	مَنْسَارٌ	أَنْسِرْ	يَنْسَارُ	أَنْسَارَ	7.
insjārün	münsärün	insir	iensärü	insäre	
أَقْتَالُ	مَقْتَالٌ	أَقْتَلْ	يَقْتَالُ	أَقْتَالَ	8.
yktälün	muktälün	yktel	iekträlü	yktäle	
أَسْتَبَارُ	مُسْتَبَارٌ	أَسْتِرْ	يَسْتَبَارُ	أَسْتَبَارَ	8.
istjārün	müstärün	ister	jestärü	istäre	
أَسْتَقَالَهُ	مُسْتَقِيلٌ	أَسْتَقِلْ	يَسْتَقِيلُ	أَسْتَقَالَ	10.
istykäletün	müstkylün	istekyl	jestekylü	istekäle	
أَسْتَسَارُهُ	مُسْتَسِيرٌ	أَسْتَسِرْ	يَسْتَسِيرُ	أَسْتَسَارَ	10.
istüsäretün	müstesürün	istesir	jestesürü	istesäre	

Ubi nota addi & infinitivo 4. & 10. Conjug. in compensationem abjecta media radicalis, sicque dici أقاله ykäletün, pro أقوال ykwalün, & استقاله istykäletün, pro استقوال istykwälün, quod fit etiam plerumque in hemzatis.

Passiva.

Part.	Fut.	Prat.	Part.	Fut.	Prat.	
مُسَارٌ	يُسَارُ	أُسِيرُ	مَقَالٌ	يُقَالُ	أَقِيلُ	4.
müsärün	üsürü	üsire	mukälün	ukälü	ukyle	
مَنْسَارٌ	يَنْسَارُ	أَنْسِيرُ	مَنْقَالٌ	يَنْقَالُ	أَنْقِيلُ	7.
münsärün	iensärü	iensire	munkälün	junkälü	unkyle	
مُسْتَبَارٌ	يُسْتَبَارُ	أُسْتَبِيرُ	مَقْتَالٌ	يُقْتَالُ	أَقْتِيلُ	8.
müstärün	jestärü	jestire	muktälün	juktälü	ukrile	
مُسْتَسَارٌ	يُسْتَسَارُ	أُسْتَسِيرُ	مُسْتَقَالٌ	يُسْتَقَالُ	أَسْتَقِيلُ	10.
müstesärün	jestesürü	jestesire	müstkälün	jüstekälü	ustukyle	

Reliquae Conjugationes regulariter inflectuntur, ut in Verbis Perfectis. Quin & Verba quaedam mediam و & ي habentia in primis illis Conjugationibus regulariter etiam inflecti reperies, ut عور & wire monoculus fuit, يعور & werü, monoculus est, vel erit, اعور & wir, monoculus esto, عاور & wirün, monoculus existens. Sic صاد sãde, seu صيد sejede, venatus est. يصيد & sjüdü, venabitur, اصيد usjüd, venare, صايد sãidün, venans. & sic quoque in 4. Conjug. اعور & were, اصيد asjede, in 7. اعور in-äwere, اصيد insajede, in 8. اعور & tewere, اصيد ystajede, & in 10. اعور istäwere, اصيد istasjede. Quaedam etiam in prima Conjugatione imperfecta esse, in quarta vero modo perfecta, modo imperfecta, ut اراح rãha, quievit, ارّاح erãha, & اروح erwãha, quietavit. Sic اعام ghãme, pro اعيم ghajeme, nubiloium fuit calum, اعام & ghame,

aghāme, و اغيم agkime, nubilosum habuit quis caelum. Porro Concava و in decima Conjugatione sepius conjugantur etiam perfectè, ut استجاب istejiabe, و استجوب istejiwebe, exaudivit, استصاب istešabe, و استصوب istešwebe, approbavit.

TERTIÆ classis imperfectum Verbum المعتل بالأم el mu-tellü bil-lām, infirmum ل, h. c. pro ultima radicali habens و vel ي dicitur propriè الناقص en-nākys, i. e. deficiens, seu defectivum, ut غزا ghazā, pro غزو ghazewe, pugnavit vir, غزوا ghazewā, pugnarunt duo, غزوا ghazew, pugnarunt plures viri. غزت ghazet, pugnavit femina, غزتا ghezeta, pugnarunt duæ, غزون ghazewne, pugnarunt plures femina: غزوت ghezewte, pugnaſti, &c. Futur. يغزو jaghzū, pugnabit. Imper. اغز ughzū, pugna. Infu. غزو ghazw, pugnare. Part. Act. غاز ghāzin, pro غازي ghāziün, pugnans. Part. Pass. مغزومaghzüwün, debellatus.

Sic رمى remā, jecit vir, رميا remejā, jecerunt duo, رموا remew, jecerunt plures, رميت remejte, jecisti vir, &c. Futur. يرمى jermi, jaciam. Imperat. ارم irmi. jace. Infu. رمي remjün, jacere. Part. Act. رام rāmin, pro رمي rāmiün, jaciens. Part. Pass. رمي mermjün, jactus.

Cum media radicalis habet ز zammā, non mutatur و radicale, ut سرو serüwe, potitus fuit, cum verò kesram possidet, convertitur ubique in ي, ut رضى rezyje, pro رضىwe, gratum habuit, رضيت rezyte, pro رضوت rezywte, gratum habuisti; at tunc etiam in tertia fam. sing. و dualis non excidit, ut سروت serüwet, و سروتا serüwetā, رضيت rezyjet, و رضيتا rezyjetā: secus in Pl. masc. ubi dicitur سروا serü, رضوا razü. De Futuro eadem ratio, ut in Concavo, sic dicitur يرضي jer-ā, pascet, يرضي jerzā, gratum habebit, يرضيان jerzajāni, gratum habebunt duo, يرضون jerzawne, gratum habebunt plures viri, يرضي terzā, gratum habebit fam. يرضيان terzajāni, gratum habebunt duæ, يرضين terzejne, gratum habebunt plures fam. &c.

Prepositis particulis gezmantibus, ultima radicalis non recipit gezmam, sed excidit, و nun regulariter abjicitur hoc modo: لم يغز lem jaghzu, non pugnavit, لم يغزوا jaghzüwā, لم يغزوا jaghzü; Fam. لم تغز lem taghzu, &c. & sic quoque لم يرم lem jermi, لم يرض lem jerzā; sed interdum, licet rarissime, manere ultimam reperies, dicitur لم يغز lem jaghzü, لم يرمى lem jermi, لم يرضي lem jerzā; cum autem particula nasbantes premittuntur, ultima regulariter recipit fetham: ut لن يغزو len jaghzüwe, nequaquam pugnavit, لن يرمى len jermije, nequaquam jacies; nisi penultima habeat fetham, dicitur enim لن يرضي len jerzā, nequaquam gratum habebit.

Passivi similis est ratio, غزيت ghuziet, oppugnatus est, غزيت ghuzite, oppugnatus es, &c. رمي rumije, jactus est, رميت rumijet, jacta est, رميت rumite, jactus es, &c. Futur. يغزي jughzā, oppugnabitur, يرمى jürmā, jacietur, &c.

Ita derivativa Conjugationes, ut 2. غزي ghazzā, ad pugnam misit, Futur. يغزي jughazzā, و in Pass. غزي ghuzzie, Fut. يغزي jughazzā. 3. غازي ghāzi, Fut. يغزي jughzi, in Pass. غزي ghūzije, يغزي jughāzā, و اغزي aghzā, Fut. يغزي jughzi, in Pass. اغزي ughzije, Fut. يغزي jughzā, 5. تغزي teghazzā, Fut. يتغزي jeteghazzā, in Pass. تغزي tughuzzije, Fut. يتغزي juteghazzā, 8. اغتزي yghtezā, Fut. يغتزي jaghtezā, in Pass. اغتزي ughtuzije, Fut. يغتزي jughtezā, 10. استغزي istaghzā, Fut. يستغزي jestaghzā, in Pass. استغزي üstughzije, Futur. يستغزي jüstaghzā. & sic omnino 2. رمي remmā, Fut. يرمى jürmā, 3. رمي rāmā, Fut. يرمى jürāmā, &c.

DANTUR præterea Verba dupliciter imperfecta, quæ nimirum duas radicales habent debiles و ي, ut شوي šewā, assavit, وشوي šewi, assabit, وقى wakā, custodivit, و يقى jaky, custodiet. Primum dicitur Arabibus اللقيف المقرون el-lefifül-makrünü, Involutum conjunctum; alterum dicitur اللقيف المفروق el-lefifül-mefruku, Involutum sejunctum. Hæc autem inflectuntur, ut precedentia Similia, Concava, و Defectiva respectu litterarum debilium, quas initio, medio, aut in fine sui habent, uti fusiùs hæc omnia habes declarata و explicata in Grammaticis Martellotti, Guadagnoli, Metoscitæ, Erpenii, Wasmuthi, &c. ex quibus ipse pleraque horum desumpsit.

CAPUT SEXTUM

De Conjugatione Verborum Persicorum.

EX duplici terminatione Infinitivi duplicem posse statui Conjugationem diximus supra *Cap. 2.* hujus partis quartæ. Prima ergo sit Verborum Infinitivum facientium in *دن den*. Secunda facientium eundem Infinitivum in *تن ten*. Ea autem sunt Verba secundæ hujus Conjugationis, quæ ante *تن ten* Infinitivi habent consonantem aliquam duram, ut sunt *خ chy*, *س sin*, *ش sin*, *ف fe*, post quas, ut in prima parte dictum est, ipsum *د dal*, si adesset, legi deberet ut nostrum *t*. Unde omnia, quæ molliorem consonantem sive *gezmatam*, sive vocali affectam, aut quiescentem unam ex literis *ا و ي elif, waw, je* sunt primæ Conjugationis. Cujus Paradigma ponemus more Arabico, incipiendo à tertia persona Præteriti utriusque numeri, tum ad secundas, & primas, pergendo sic ad Futurum, Imperativum, Infinitivum, Participia.

Paradigma primæ Conjugationis.

رسیدن residen, pervenire, attingere.

Præteritum.

	<i>Sing.</i>	<i>Plur.</i>
3	<i>رسید resid</i> , pervenit.	<i>رسیدند residend</i> , pervenerunt.
2	<i>رسیدی residi</i> , pervenisti.	<i>رسیدید residid</i> , pervenistis.
1	<i>رسیدم residem</i> , perveni.	<i>رسیدیم residim</i> , pervenimus.

Futurum, seu Aoristum.

	<i>Sing.</i>	<i>Plur.</i>
3	<i>رسد resed</i> , pervenit, nient, niat.	<i>رسند resend</i> , perveniunt, nient, niant.
2	<i>رسی resi</i> , pervenis, nies, nias.	<i>رسید resid</i> , pervenitis, nietis, niatis.
1	<i>رسم resem</i> , pervenio, niam, niam.	<i>رسیم resim</i> , pervenimus, niemus, niamus.

Imperativus modo nostro.

رس res, & cum incremento *برس bires*, perveni.

Infinitivus, ut supra.

رسیدن residen, pervenire.

Participium Præsens.

رسنده resende, *رسان resân*, *رسا resâ*, & in compositione *رس res*, perveniens.

Participium Præteriti temporis, & Passivum.

رسید reside, qui pervenit, affecutus.

Formatur itaque Præteriti tertia persona ab Infinitivo abjecto *ن* cum præcedente *فتہا fetâ*, in cujus locum succedit *gezma*, ut à *رسیدن residen*, pervenire, fit *رسید resid*, pervenit. Præfigitur interdum *ب bi* vel aliquando ex usu *bü*, quod dici potest incrementum magisque perfectionem indicat, sic *برسید biresid*, pervenit, sic *بمرد bümürd*, mortuus est, *بگفت bügüft* dixit, & hoc incrementum, seu *ب bi* præfixum locum habet in omnibus temporibus respectivè, ut mox distinctè explicabitur.

Quòd si præfigatur huic Præterito particula *می mi*, etiam aliquando *همی hemî*, induit notionem nostri Imperfecti, ut *میرسید miresid*, *همی رسید hemî resid*, perveniebat, *میرسی miresi*, perveniebas, &c.

Sciendum verò dari alterum Perfectum formatum à participio præteriti temporis seu passivo, & verbo substantivo, quod sic conjugatur.

رسیده است reside est (& sine *est* *رسیده reside*) pervenit, *رسیده اند reside end*, pervenerunt, *رسیده ای رسیده ای, seu usit. رسیده رسیده رسیده*, pervenisti, *رسیده اید reside id*, perve-

pervenistis, رسیدہ ام *reside em*, perveni, رسیدہ ایم *reside im*, pervenimus. Responderque Turcico Perfecto secundo, ut hic ایر شمش در *irismistür*, vel ایر شمش *irismiš*.

Si autem huic participio præteriti temporis addatur præteritum substantivi, fiet Plurquamperfectum nostrum, hoc modo رسیدہ بودند *reside būd*, pervenerat, رسیدہ بودند *reside būdend*, pervenerant, رسیدہ بودی *reside būdī*, perveneras, رسیدہ بودید *reside būdid*, perveneratis, رسیدہ بودیم *reside būdim*, perveneramus.

Et hæ sunt regulæ generales in omnibus.

Futurum seu Aoristus formatur ab Imperativo additâ characteristicâ personæ, ut hic رسید *res*, perveni, fit رسید *resed*, perveniet, perveniat, pervenit.

Cum autem dictum sit hoc tempus æquivalere Futuro Arabico مضارع *muzāryā* dicto, adeoque includere etiam præsens, sic determinabitur ad futurum præfixione particulæ ب *bi*, vel ب *bū*; ad Præsens autem præfixâ particulâ می *mī*, vel می *hemī*, & sic pro præsentis dices, رسید *mī resed*, pervenit, رسید *mī resend*, perveniunt, رسید *mī resi*, pervenis, رسید *mī resid*, pervenitis, رسید *mī resem*, pervenio, رسید *mī resim*, pervenimus. Pro Futuro autem رسید *birsed*, perveniet, رسید *būresend*, pervenient, رسید *biresi*, pervenies, &c. Non rarò tamen accidit, ut una pro altera particula ponatur, & sic رسید *mī* præfigatur Futuro, ut secus رسید *bi* Præsentis. Sed tu ab his abstine.

Datur etiam aliud Futurum Persis usitatissimum, quod formatur ab Infinitivo detracto ن *nun* finali, seu, quod idem est, à tertia Præteriti invariata & à Futuro seu Aoristo per suas personas conjugato verbi خواهیدن *chāhiden*, seu, ut aliis placet, خواستن *chāstēn*, velle, hoc modo:

خواهند رسید *chāhed resid*, perveniet, q. vult pervenire, er will hinkommen. خواهند رسید *chāhend resid*, pervenient, خواهی رسید *chāhi resid*, pervenies, خواهید رسید *chāhid resid*, pervenietis, خواهیم رسید *chāhem resid*, perveniam, خواهیم رسید *chāhim resid*, perveniamus.

Imperativus fit hic ab Infinitivo, sublato یدن *iden*, ut رسیدن *residen*, pervenire, رسید *res*, perveni, cui sæpe præfigitur ب *bi* diciturque رسید *bires*, perveni aut pervenias. Reliquæ personæ sunt idem cum Aoristo seu Futuro.

Imperativus autem habens pro finali ی *je* consonantem, sæpe illam abjicit, ut à گویدن *gūiden*, quærere, fit گوئی *gūj*, & گو *gū*, quære. Sic شویدن *šūiden*, lavare, fit شوی *šūj*, & شو *šū*, lava; ab آیدن *ajiden*, vel, ut alii, ab آمدن *ameden*, venire, fit آئی *aj*, vel بیای *bijāj*, & آ *ā*, vel بیا *bijā*, veni. Immo etiam nomina omnia in ی *je* consonantem desinentia possunt quoque eam abjicere, ut خدای *chudāj*, & خدا *chudā*, Deus, پای *pāj*, & پا *pā*, pes, & sic de cæteris.

Porro Imperativus negativus seu prohibitivus fit præpositâ particulâ negativâ نه *ne*, vel usit. conjunctim نه *me*, ut رسید *meres*, non perveni, ne pervenias. Aliis autem temporibus non præponitur نه *me* pro negatione, sed نه *ne* separatum, aut sæpius نه *ne* conjunctum, ut رسید *ne resid*, non pervenit, رسید *ne resed*, non perveniet.

Quòd si verbum, cui præfigitur hujusmodi particula نه *me*, نه *ne*, aut رسید *bi*, رسید *bū*, incipiat ab ل *elif*, interseritur رسید *je* consonans, ut رسید *bijā*, veni, رسید *mejā*, noli venire, رسید *nejāmed*, non venit.

Infinitivus thema est Verbi, ut apud nos, demitur autem plerumque ن finale post Verba خواستن *chāstēn*, velle, ut in Futuro secundo habuisti, توانیدن *tūwāniden*, posse, ut نتواند کرد *netuwāned kerd*, non poterit aut non potest facere, &c. Immo etiam absolute invenitur sic detruncatum instar Præteriti pro Infinitivo, seu actione verbali, ut خریدن *chyrīdū fūrūcht*, significat emit & vendidit; item est Infinitivus, seu nomen actionis, emere & vendere, seu emptio & venditio.

Ipse autem Infinitivus integer nominalis, & actionem verbalem significat, ideoque admittit affixa pronominalia personæ, ut رسیدن *residenem*, meum pervenire, seu mea perventio. Plurima autem Verba formant hoc nomen verbale actionis ab Imperativo addito

dito

dito ش *is*, ut à بين *bīn*, vide, fit بینش *bīnīs*, visio, visus; à Verbo minùs usitato بینیدن *bīniden*, seu, ut alii volunt, à دیدن *dīden*, videre.

Participium Præsentis temporis ab Imperativo formatur dupliciter; primò affixo ان *ān*, ut à رس *res*, perveni, fit رسان *resān*, perveniens. Sic à رو *rew*, eas, روان *rewān*, iens, cui aliquando additur otiosum & ه *he*, روانه *rewāne*, iens: ab افت *ūft*, cade, افتان *ūftān*, cadens: à ترس *ters*, time, ترسان *tersān*, timens: à کن *kūn*, fac, کنان *kūnān*, faciens. Sed hæc Participia redolent Gerundia nostra in *do*, uti dicitur و افتان *ūftān* و خیزان *ūftānū chīzān*, quod Turca reddit دوشرك قالقرق *dūšerek kalkarak*, cadens & surgens, *h. e.* modò cadendo, modò surgendo. Sæpe autem huic detrahitur finale ن *nun*, ut رسا *resā*, perveniens, افتا *ūftā*, cadens, کنا *kūnā*, faciens, *pro* رسان *resān*, افتان *ūftān*, کنان *kūnān*. Immo ipse Imperativus nudus sumitur sæpe, præsertim in compositione, *pro* Participio, seu nomine Actoris, ut دست رس *destres*, cujus manus est perveniens, attingens, *h. e.* qui potest aliquid efficere, aut potitus, assecutus, compos, qui sibi quid comparavit, کام یاب *vel کامیاب kāmīāb*, qui quod desiderat invenit & consequitur, voti compos, felix. Rariùs hoc absolutè invenitur, ut خواه و ناخواه *chābū nā chāb*, volens, nolens.

Secundò formatur Participium Præsentis, seu propriè nomen Actoris, quod Latinis est in *tor*, ab eodem Imperativo, adjecto نده *ende*, ut à رس *res*, perveni, fit رسنده *resende*, perveniens, *q.* perventor. Sic à کن *kūn*, fac, کننده *kūnende*, faciens, factor, à در *dirēw*, metè, درونده *dirēwende*, metens, messor.

Participium Præteriti temporis, & Passivum fit ab Infinitivo, loco ن *nun* finalis, posito & ه *he*, ut à رسیدن *resīden*, pervenire, fit رسیده *resīde*, qui pervenit, assecutus. Sic ab omnibus Verbis intransitivis, & passivæ significationis, ut افتاده *ūftāde*, lapsus, ab افتادن *ūftāden*, cadere, labi: خسته *chaste*, vulneratus, à خستن *chasten*, vulnerari. A Verbo autem Transitivo promiscuam habet significationem activam, vel passivam, ut کشاده *kūšāde*, aperiens, seu qui aperuit, & apertus, *a, um*. Sensu autem discernuntur, & sæpe per Verba Substantiva بودن *būden*, esse, *pro* Activo, شدن *sūden*, کشتن *gēsten*, کردن *gerdīden*, esse, fieri, evadere, effici, *pro* Passivo, *v. g.* کشاده است *kūšāde est*, vel کشاده بود *kūšāde būd*, aperiens fuit, aperuit (potest tamen etiam significare apertus est, erat) کشاده شد *kūšāde sūd*, apertus fuit. Sic nihade است *nihāde est*, vel nihade بود *nihāde būd*, posuit, nihade شد *nihāde sūd*, positus fuit. داده است *dāde est*, dedit, داده شد *dāde sūd*, datus fuit, دانسته بود *dānīste būd*, cognovit, vel cognoverat, دانسته شد *dānīste sūd*, cognitus fuit.

Observe itaque tempora Verbi omnia à duobus formari, nempe ab Infinitivo & ab Imperativo; & hujusmodi quidem terminationis Verba, *pec.* polysyllaba omnium regularissimè formant Imperativum ab Infinitivo, rejecto یدن *īden*, ut & pauca polysyllaba in ادن *āden*, ut ab افتادن *ūftāden*, cadere, fit افت *ūft*, cade; ab ایستادن *īstāden*, stare, ایست *īst*, sta, نهادن *nihāden*, ponere, نه *nih*, pone, فرستادن *firīstāden*, mittere, فرست *firīst*, mitte. Cætera ferè omnia non admittunt regulam hanc, sed aliter & aliter formant Imperativum, eum plerumque mutuando ab aliis ejusdem significationis seu primæ formæ Verbis licèt non admodum usitatis, aut penitus aboletis. Sic docet eruditissimus *Sūdi* multorum librorum Persicorum commentator: vult enim, *v. g.* Imperativum کن *kūn*, fac, formari ab Infinitivo quantumvis aboletito کنیدن *kūnīden*, licèt plerique alii Lexicographi Persici dicant esse Imperativum Verbi کردن *kerden*, facere, quod ex Indice paulò post secuturo apparebit,

PASSIVUM propriè distinctæ formæ non habent Persæ, sed nonnulla habent sub terminatione activa passivæ significationis, ut کردیدن *ker*, vel گردیدن *gerdīden*, fieri, effici, evadere: ac dici possunt Passivo-neutra, aut Neutro-passiva. Multa etiam habent communia, *scil.* activæ & passivæ significationis promiscuè, ut آمیختن *āmīchten*, miscere, & misceri, آمیختن *āmīchten*, discere & docere. Cæterum reddunt sæpe Passivum more Italicorum, Gallorum, &c. per Verbum Substantivum شدن *sūden*, fieri, & Synonyma, ac Præteritum Participii proprii Verbi, ut خوانده شدن *chānde*, vel *chunde sūden*, legi, خوانده شد *chānde sūd*, lectus est, خوانده می شد *chānde mī sūd*, legebatur, خوانده بشود *chānde būšewed*, vel خوانده خواهد شد *chānde chāhed sūd*, legetur, خوانده می شود *chānde būšewed*, legitur, تاخوانده شود *tā chānde sūwed*, ut legatur, & sic de reliquis.

Paradigma secundæ Conjugationis.

شناختن *šinächten*, intelligere, cognoscere.

Præteritum.

شناخت *šinächt*, cognovit,
شناختی *šinächtî*, cognovisti,
شناختم *šinächtem*, cognovi,شناختند *šinächtend*, cognoverunt.
شناختید *šinächtîd*, cognovistis.
شناختیم *šinächtîm*, cognovimus.

Futurum.

شناسد *šināsed*, cognoscet, cat, cit,
شناسی *šināsî*, cognoscetis, cas, cis,
شناسم *šināsem*, cognoscam, co,شناسند *šināsend*, cognoscent, cant, cunt.
شناسید *šināsîd*, cognoscetis, catis, citis.
شناسیم *šināsîm*, cognoscemus, camus, eimus.

Imperativus.

شناس *šinās*, و شناس *bîšinās*, cognosce, intellige.

Participium Præfens.

شناسان *šināsân*, شناسا *šināsâ*, شناس *šinās*, شناسنده *šināsende*, cognoscens.

Participium præter.

شناخته *šinächte*, qui cognovit, و cognitus.

Præteritum & Participium præter. eâdem ratione formantur ab Infinitivo, ut in prima Conjugatione. Futurum autem, seu, à quo formatur, Imperativus, fit plerumque à supposito altero ejusdem significationis Verbo in *یدن* *iden*, sive usitato, sive obsoleto & irreperibili, ut hic شناختن *šinächten*, intelligere, cognoscere, mutuatur Imperativum, & consequenter Futurum, seu Aoristum, ac Participia Præfentis temporis à synonymo Verbo minus usitato شناسیدن *šināsîden*, intelligere, cognoscere, ita ut rarò hujus ultimi Verbi in usum veniant Præterita, Infinitivus, & Participium Præter. sed semper Futurum, Imperativus, & Participia Præf. etiam in altero شناختن *šinächten*. Quod intellige de aliis omnibus, quorum Index sequitur.

Index Verborum Aoristum irregulariter formantium.

آجستن *ājisten*, plantare, آج *āj*, planta, q. ab آجیدن *ājîden* inusit.
آختن *āchten*, stringere gladium, و intendere hastam in aliquem, assequi, &c. آخ
آخ, stringe, &c. q. ab آخیدن *āchîden*, Idem.
آراستن *ārâsten*, ornare, instruere, آرای *ārâj*, ab آراییدن *ārâjîden*, Idem.
آزدن *ezden*, و آزدن *āzden*, و آزدن *āzden*, infingere cultrum, و confuere, از *az*, ez,
آز, infige, confue, ab آزدن *āzîden*, Idem.
آزاردن *āzârden*, & usit. آزدن *āzûrden*, offendere, increpare, infestare, &c. آزر
آزار, offende, increpa, &c. ab آزاریدن *āzârîden* inusit.
آزمودن *āzmûden*, probare, experiri, آزمای *āzmâj*, experire, ab آزماییدن *āz-
mâjîden*.
آزندن *ājenden*, uti آزندن *ājden* superius.
آسودن *āsûden*, quietere & quietare, آسای *āsâj*, vel contractè آسا *āsâ*, quiete,
ab آساییدن *āsâjîden*, Idem.
آسوفتن *āsûften*, و آسوفتن *āsûften*, conturbare, conturbari, &c. آشوب *āsûb*,
conturba & bare, ab inus. آسوبیدن *āsûbîden*, Idem.
آغشتن *āghysten*, و آغشتن *āghysten*, و آغشتن *āghysten*, dissecare, و ma-
cerare, ac Pass. macerari, &c. آغیش *āghîs*, macera, macerare, ab آغیشیدن *āghîsî-
den*, Idem.
آغوشتن *āghûsten*, ut usitatum آغوشیدن *āghûsîden*, amplecti.
آفرآختن *efrâchten*, & rariùs آفرآشتن *efrâšten*, exaltare, efferre, و efferri, effer-
re se, exaltari, آفرآز *efrâz*, exalta. &c. ab آفرآزیدن *efrâzîden*, Idem.

افروختن

افروختن *efrūchten*, splendere, ardere, & urere, illuminare, افروز *efrūz*, arde, ure, ab افروزیدن *efrūziden*, Idem.

آفریدن *āferiden*, creare, آفرین *āferīn*, crea, ab *inuf.* آفرینیدن *āferīniden*.

افزودن *efzūden*, augere, & crescere, افزای *efzāj*, cresce, ab افزایدن *efzājiden*, Idem.

افشاردن *efsārden*, inania loqui, افشار *efsār*, inania loquere, ab *inuf.* افشاریدن *efsāriden*.

افشاندن *efsānden*, spargere, افشان *efsān*, sparge, ab افشانیدن *efsāniden*, Idem.

افشردن *efsūrden*, exprimere succum ex fructibus, افشار *efsār*, & *efsūr*, exprime, ab *inuf.* افشردیدن *efsūrīden*.

افکندن *efkenden*, dejicere, disjicere, افکن *efken*, disjice, ab *inuf.* افکنیدن *efkeniden*, Idem.

آکندن *ākenden*, ut آکنیدن *ākenīden*, implere, infarcire.

آلودن *ālūden*, polluere, inquinare, آلائی *ālāj*, inquina, ab آلایدن *ālājiden*, Idem.

آمادن *āmāden*, & آمودن *āmūden*, paratum esse, & parare, آماز *āmāz*, ab *inuf.* آمازیدن *āmāziden*.

آموختن *āmūchten*, *āmūchten*, contractum ab آموختن

آمدن *āmeden*, venire, آی *āj*, veni, ab آیدن *ājiden*, Idem.

آموختن *āmūchten*, discere & docere, آموز *āmūz*, discere, doce, ab آموزیدن *āmūziden*, Idem.

آمیختن *āmīchten*, miscere, & misceri, آمیز *āmīz*, misce, & miscere, ab آمیزیدن *āmīziden*, Idem. & sic de reliquis, quorum tantum Imperativum dabo.

انباشتن *embāsten*, implere, انبار *embār*, imple.

انداختن *endāchten*, jaculari, jacere, انداز *endāz*, jaculare, jacias.

اندوختن *endūchten*, lucrari, اندوز *endūz*, lucrare.

اندودن *endūden*, illinire, incrustare, اندای *endāj*, illinito.

انگاشتن *engāsten*, opinari, putare, انکار *engār*, puta.

انگیختن *engīchten*, concitare, extrahere, انگیز *engīz*, concita, extrahe.

اوباشتن *ewbāsten*, *ūbāsten*, i. q. اوباریدن *ewbārīden*, deglutire.

اوکندن *ewkenden*, pro superiori افکندن

آوردن *āwerden*, & *āwürden*, ferre, portare, adferre, آور *āwer*, & contractè آر *ār*, adfer, ter, à minus *usit.* آوردن *āwerīden*, & آریدن *ārīden*, Idem.

آویختن *āwīchten*, pendere, suspendere, آویز *āwīz*, suspende.

آهیدن *āhīchten*, i. q. آهیدیدن *āhīchīden*, intendere, & evaginare *gladium*, & ponderare, librare.

باختن *bāchten*, ludere, باز *bāz*, lude.

پالودن *pālūden*, colare, پالای *pālāj*, cola, percola.

بایستن *bājīsten*, oportere, convenire, بای *bāj*, convenito.

پایستن *pājīsten*, expectare, پای *pāj*, expecta.

بخشودن *bachsūden*, & بخشیدن *bachsīden*, condonare, بخشای *bachsāj*, & بخش *bachs*, condona.

پذیرفتن *pezīresten*, acceptare, admittere, پذیر *pezīr*, admitte.

پرداختن *perdāchten*, perpolire, پرداز *perdāz*, perpolias.

برداشتن *berdāsten*, auferre, tollere, بردار *berdār*, tolle. پرداختن *perdachten*, i. q. برداختن

بردن *bürden*, ferre, portare, بر *ber*, porta, fer.

برنیشتن *berništen*, conscendere, insidere, برنیش *berniš*.

پروردن *perwerden*, alere, educare, پرور *perwer*, educa.

پرهیزدن *perhīzden*, erudire, docere, پرهیز *perhīz*, doce.

پژمردن *pejmürden*, marcescere, پژمر *pejmür*, marcesce.

بستن *besten*, vincire, ligare, بند *bend*, liga.

پنداشتن *pendāsten*, & *pindāsten*, putare, existimare, پندار *pendār*, existima.

بودن *būden*, esse, بو *būw*, & *usit.* باش *bās*, *sis*, esto.

بیشتن *bīchten*, cribrare, بیز *bīz*, cribra. &

پیشتن *pīchten*, captivum reddere & impotentem.

- پیراستن *pīrasten*, concinnare, aptare, &c. پیرای *pīraj*, orna.
 پیوستن *pejwesten*, conjungi & conjungere, پیوند *pejwend*, conjungitor.
 تاختن *tāchten*, festinanter incedere, contorquere, تاز *tāz*, contorque.
 تافتن *tāften*, accendere & ardere, &c. تاب *tāb*, accende, &c.
 توختن *tūchten*, colligere & colligi paulatim, &c. توز *tūz*.
 جستن *giūsten*, quærere, &c. جوی *giūj*.
 چیدن *čiden*, legere, colligere, چین *čin*.
 خاستن *chāsten*, surgere, خیز *chīz*, surge.
 خواندن *chānden*, legere, & invitare, خوان *chān*, vul. *chūn*.
 خوردن *chorden*, comedere, خور *chor*, comede.
 دادن *dāden*, dare, ده *dib* & *deh*, da.
 داشتن *dāsten*, habere, tenere, دار *dār*, tene.
 دانستن *dānisten*, scire, دان *dān*, scito.
 دریافتن *derjāsten*, assequi, capere, intelligere, در یاب *der jāb*.
 دیدن *diden*, videre, بین *bīn*, vide.
 راندن *rānden*, abigere, agere, ران *rān*.
 رستن *resten*, dimitti, liberari, ره *reh*.
 رستن *rūsten*, crescere, روی *rūj*, cresce.
 رفتن *resten*, ire, incedere, ره *reh*.
 ریختن *rīchten*, fundere, &c. ریز *rīz*.
 ریستن *rīsten*, nere, suffurrum edere, &c. ریس *rīs*.
 زادن *zāden*, parere, & nāci, زای *zāj*.
 زدودن *zūdūden*, polire ex rubigine, زدای *zedāj*.
 زیستن *zīsten*, vivere, زی *zī*, vive.
 ساختن *sāchten*, facere, parare, effingere, ساز *sāz*.
 سپردن *sūpūden*, commendare, committere, سپار *sipār*, & سپر *siper*.
 سبوختن *sūbūchten*, & *sūpūchten*, pungere, سپوز *sūpūz*.
 ستدن *sīteden*, & سناشدن *sītāsten*, capere, ستان *sītān*.
 ستردن *sūtūden*, radere, deplumare, ستر *sūtūr*.
 ستودن *sūtūden*, laudare, ستای *sītāj*.
 سرشتن *sīrīsten*, subigere, commiscere, سریش *sīrīs*.
 سفتن *sūften*, perforare, سنب *sūneb*.
 سوختن *sūchten*, urere, & *uri*, سوز *sūz*.
 سوندن *sūden*, palpare, &c. سای *sāj*.
 شانیدن *šānden*, & شانیدن *šanīden*, pectere.
 شتافتن *šitāsten*, festinare, شتاب *šitāb*.
 شدن *šūden*, fieri, esse, شو *šew esto*, fias.
 شستن *šūsten*, lavare, شوی
 شکافتن *šikāsten*, findere, findi, شکاف *šikāf*.
 شکردن *šikerden*, venari, شکر *šiker*.
 شکستن *šikesten*, frangere, & *frangi*, شکن *šiken*.
 شکفتن *šikīsten*, mirari, شکیب *šikīb*, & *šūkuften*, aperiri florem, florescere.
 شمردن *šūmūden*, numerare, شمار *šūmār*.
 شناختن *šināchten*, intelligere. شناس *šinās*, intellige.
 شنیدن *šinūden*, & شنافتن *šināsten*, & شنودن *šinūden*, audire, pro شنیدن *šinīden*.
 غنودن *ghunūden*, dormitare, i. q. غنودن *ghynewīden*.
 فرکندن *ferkenden*, rivum fodere, i. q. فرکندیدن
 فرمودن *fermūden*, jubere, فرمای *fermāj*.
 فروختن *fūrūchten*, vendere, فروش *fūrūs*, vende; nam فروش *fūrūz est* accende, & accendere.
 فریفتن *fīrīsten*, decipere, فریب *fīrīb*.
 فرودن *fūzūden*, augeri, فرای *fezāj*.
 فسردن *fūsūden*, congelari, فسر *fūsūr*.
 فشردن *fūsūden*, & *fīsirden*, exprimere, & stringere, فشار *fīsār*, & فشر *fīser*.
 فکندن

فکندن *fikenden*, abjicere, فکن *fiken*.
 کادن *kāden*, coire, congregi cum muliere, کای *kāj*.
 کاستن *kāsten*, diminuere, diminui, اک *kab*.
 کداختن *gūdāchten*, liquefacere, & liquefieri, *i. q.* کدازیدن *gūdāziden*.
 گذاشتن *gūzāsten*, relinquere, dimittere, eliberare, transire, گذار *gūzār*,
 گذاشتن *gūzāsten*, transire, گذر *gūzer*.
 کردن *kerden*, facere, کن *kūn*, fac.
 گرفتن *giristen*, capere, گیر *gīr*, گری *gīr*.
 گریختن *gīrichten*, fugere, گریز *gīrīz*.
 گریستن *gīristen*, flere, گری *gīrj*.
 گزاردن *gūzārden*, solvere, præstare, گزار *gūzār*.
 گستریدن *kūsteriden*, sternere, *i. q.* گستریدن *kūsteriden*.
 گسیختن *kūsichten*, گسیختن *kūsīsten*, rumpere & rumpi, کسیل *kūsīl*,
 کسیل.

کشادن *kūsāden*, گشودن *kūsūden*, aperire, کشای *kūsāj*.
 کشتن *kīsten*, serere, کار *kār*, tere. گشتن *kūsten*, occidere, کش *kūš*, occide. Item
 گشتن *gēsten*, reverti, converti, evadere, fieri, esse, گش *gēs*, fias r.
 کسفتن *kūsūften*, dispergere, کسوف *kūsūf*.
 گفتن *gūften*, dicere, گوی *gūj*, dic.
 گماشتن *gūmāsten*, dimittere, missum facere, & applicare, گمار *gūmār*.
 کندن *kenden* & گندن *genden*, pro گندیدن *gēndiden*, گندیدن *kēndiden*, putrescere.
 لاندن *lānden*, movere, agitare, *i. q.* لاندیدن *lānidēn*.
 ماندن *mānden*, manere, ماندن *mānisten*, similem esse. مان *mān*, mane, &
 fimilis esto.

مردن *mūrden*, mori, میر *mīr*.
 نوشتن *nūbīsten*, & *nībīsten*, scribere, نوشت *nūwīs*.
 نشاستن *nīsāsten*, jubere sedere, نشان *nīsān*, نشینان *nīsīmān*.
 نشاندن *nīsānden*, figere, infigere, signare, & jubere sedere, نشان *nīsān*.
 نشستن *nīsēsten*, sedere, نشین *nīsīn*, sede.
 نگرستن *nīgerīsten*, aspicere, فکر *nīger*.
 نمودن *nūmūden*, ostendere, نمای *nūmāj*.
 نواختن *nūwāchten*, demulcere, نواز *nūwāz*.
 نوشتن *nūwīsten*, vul. *nūwīsten*, scribere, نوشت *nūwīs*.
 نهادن *nībāden*, ponere, نه *nīb*, pone.
 نهفتن *nībūften*, latere, delitescere, & abscondere, نهین *nībēn*.
 هشتن *hīsten*, deponere, demittere, هیش *hīs*.
 یافتن *jāften*, invenire, یاب *jāb*.

Haftenus de verbis Perficis. Redeamus tandem ad Turcica, & in eorum secundæ conjugationis paradigmate, nostratum methodo, exponamus etiam, quomodo Arabes & Perisæ singula cujusque modi tempora exprimere soleant.

CAPUT SEPTIMUM

Secunda Turcicorum Verborum Conjugatio, variis linguis explicata.

Duas esse diximus adhuc in Capite secundo hujus quartæ Partis Verborum Turcicorum Conjugationes, prima Infinitivum habentium in مک *mek*, quorum Paradigma exposuimus Cap. 4. nempe سومک *sewmeḳ*. Secundam verò esse diximus Verborum Infinitivum in مک *mak* habentium, quorum hoc capite Paradigma exhibemus, nimirum بقیق *bakmak*, cum concordantia aliarum linguarum Arab. نظر *nez. erün*, seu نظر *nezera*. Pers. نگرستن *nīgerīsten*, & نگرستن *nīgerīsten*, & نگریدن *nīgerīden*, vel نکاد کردن *nīgāh kerden*. Lat. Aspicere. Germ. Schauen. Ital. Guardare, mirare. Gall. Regarder. Pol. Patrząć / poglądać.

Indi-

Indicativi tempus praesens.

بقرم *bakarüm*. Arab. انظر *enzuru* (aliis *enzürü*) Pers. می نگریم *mī nigerem*, نگاه میکنم *nigāh mī künem*. Lat. Aspicio. Germ. Ich schaue. Ital. Guardo, miro. Gall. Je regarde. Pol. Patrzam / patrze / pogladam.

بقرسن *bakarşyn*. تنظر *tenzuru*. می نگریم *mī nigeri*. Aspicias. Du schauest. *Guardi, miri*. Tu regardes. *Patrzasz / patrzyś / pogladasz*.

بقر *bakar*. ينظر *ienzuru*. می نگرید *mī nigered*. Aspiciat. Et schauet. *Guarda, mira*. Il regarde. *Patrza / patrzy / poglada*.

بقرز *bakaryz*. ننظر *nenzuru*. می نگریم *mī nigerim*. Aspiciamus. Wir schauen. *Guardiamo, miriamo*. Nous regardons. *Patrzamy / patrzymy / pogladamy*.

بقرسز *bakarşyz*. تنظرون *tenzurune*. می نگرید *mī nigerid*. Aspiciatis. Ihr schauet. *Guardate, mirate*. Vous regardez. *Patrzacie / patrzycie / pogladacie*.

بقرلر *bakarler*. ينظرون *ienzurune*. می نگرند *mī nigerend*. Aspiciunt. Sie schauen. *Guardano, mirano*. Ils regardent. *Patrzają / patrzają / pogladają*.

Si actio realis Praesentis determinanda sit, erit, ut supra dictum est, *vel بقه یورم bakajürüm, & bakjürüm*. Aspicio. Ich thue schauen. *Stò, vel vado mirando, guardando*. Et circa formationem hujus ac reliquorum temporum est eadem ratio, quae in prima Conjugatione, observatis tantum vocalibus & loco *e*, *y* loco *i*, & *u* loco *ü* hic efferendis.

Präteritum Imperfectum.

بقردم *bakardüm*. كنت انظر *küntü enzuru*. می نگرستم *mī nigeristem*. Aspiciebam. Ich schauete. *Guardauo, ua*. Je regardois. *Patrzalem*.

بقردک *bakardün*. كنت تنظر *küntü tenzuru*. می نگرستی *mī nigeristi*. Aspiciebas. Du schauetest. *Tu guardau*. Tu regardois. *Patrzal*.

بقردی *bakardy*. كان ينظر *kāne jenzuru*. می نگرست *mī nigerist*. Aspiciebat. Et schauete. *Guardaua*. Il regardoit. *Patrzal*.

بقردق *bakarduk*. كنا ننظر *kunnā nenzuru*. می نگرستیم *mī nigeristim*. Aspiciebamus. Wir schaueten. *Guardauamo*. Nous regardions. *Patrzalishny*.

بقردکز *bakardün-üz*. كنتم تنظرون *küntüm tenzurune*. می نگرستید *mī nigeristid*. Aspiciebatis. Ihr schauetet. *Guardauate*. Vous regardiez. *Patrzalishcie*.

بقرلردی *bakarlardy*. كانوا ينظرون *kānū vel kāne jenzurune*. می نگرستند *mī nigeristend*. Aspiciebant. Sie schaueten. *Guardauano*. Ils regardoient. *Patrzali*.

De aliis Imperfectis *bakajurdüm, & bakarmişem, &c.* eadem est ratio, ut in prima Conjugatione. In aliis autem Linguis idem sunt cum praecedenti.

Präteritum perfectum primum.

بقدم *baktüm*. نظرت *nezertü*. نگرستم *nigeristem*, نگاه کردم *nigāh kerdem*. Aspexi. Ich hab geschauet. *Guardai*. Je regarday. *Patrzylem*.

بقدک *baktün*. نظرت *nezerte*. نگرستی *nigeristi*. Aspexisti. Du hast geschauet. *Guardasti*. Tu regardas. *Patrzyles*.

بقدی *bakty*. نظر *nezere*. نگرست *nigerist*. Aspexit. Er hat geschauet. *Guardo*. Il regarda. *Patrzyl*.

بقدق *baktuk*. نظرنا *nezernā*. نگرستیم *nigeristim*. Aspeximus. Wir haben geschauet. *Guardammo*. Nous regardâmes. *Patrzylishny*.

بقدکز *baktün-üz*. نظرتم *nezertüm*. نگرستید *nigeristid*. Aspexistis. Ihr habt geschauet. *Guardaste*. Vous regardâtes. *Patrzylishcie*.

بقدیلر *baktyler*. نظروا *nezerü*. نگرستند *nigeristend*. Aspexerunt. Sie haben geschauet. *Guardarono*. Ils regardèrent. *Patrzyli*.

Präteritum perfectum secundum.

بقدشم *bakmysem*. نظرت *nezertü*. نگرستدم *nigeriste em*, نگاه کرده ام *nigāh kerde em*. Aspexi. Ich hab geschauet. *Hò guardato*. J'ay regardé. *Patrzylem*.

بقدشمن

بگشش *bakmys'syn*. نظرت *nezarte*. نگرسته *nigeristei*. *Aspexisti*. Du hast geschauet.
Hai guardato. Tu as regardé. *Patrzyłeś*.

بگشدر *bakmys'tür*. نظر *nezera*. نگرسته است *nigeriste est*. *Aspexit*. Er hat geschauet.
Hà guardato. Il a regardé. *Patrzył*.

بگشتر *bakmys'iz*. نظرنا *nezernü*. نگرسته ایم *nigeriste im*. *Aspeximus*. Wir haben
 geschauet. *Habbiamo guardato*. Nous avons regardé. *Patrzyłismy*.

بگششز *bakmys'iz*. نظرتم *nezertüm*. نگرسته اید *nigeriste id*. *Aspexistis*. Ihr habt
 geschauet. *Hauete guardato*. Vous avez regardé. *Patrzyłiscie*.

بگشدر *bakmys'lerdür*. نظر و *nezarü*. نگرسته اند *nigeriste end*. *Aspexerunt*. Sie
 haben geschauet. *Hanno guardato*. Ils ont regardé. *Patrzyli*.

Præteritum plusquamperfectum.

بگش ایدم *bakmys'idüm*. کنت نظرت *küntü nezartü*. نگرسته بودم *nigeriste büdem*.
Aspexeram. Ich hatte geschauet. *Haucuo guardato*. J'avois regardé. *Patrzyłem był*.

بگش ایدک *bakmys'idün-*. کنت نظرت *küntezarte*. نگرسته بودی *nigeriste büdi*.
Aspexeras. Du hattest geschauet. *Haucui guardato*. Tu avois regardé. *Patrzyłeś był*.

بگش ایدی *bakmys'idü*. کان نظر *käne nezera*. نگرسته بود *nigeriste büd*. *Aspexerat*.
 Er hatte geschauet. *Haucua guardato*. Il avoit regardé. *Patrzył był*.

بگش ایدک *bakmys'idük*. کتا نظرنا *künnä nezernü*. نگرسته بودیم *nigeriste büdüm*. *Aspe-*
xeramus. Wir hatten geschauet. *Haucuamo guardato*. Nous avions regardé. *Patrzyłismy byli*.

بگش ایدکر *bakmys'idün-üz*. کتم نظرتم *küntüm nezertüm*. نگرسته بودید *nigeriste bü-*
did. *Aspexeratis*. Ihr hattet geschauet. *Haucuate guardato*. Vous aviez regardé. *Patrzyli byli*.

بگش ایدی *bakmys'ler idü*. کانوا نظر و *känü nezarü*. نگرسته بودند *nigeriste büdend*. *As-*
pexerant. Sie hatten geschauet. *Haucuano guardato*. Ils avoient regardé. *Patrzyli byli*.

Futurum, ut Præsens.

بقرم *bakarüm*. انظر *anzuru*, vel سانظر *seanzuru*, سوف انظر *sewfe anzürü*. بنکر *binigerem*,
binigerem, نگاه بکنم *nigäh bükünem*, & خواهم نگرست *chähem nigerist*. *Aspiciam*. Ich
 werde schauen. *Guarderò*. Je regarderai. *Bede patrzal/patrząc bede / y popatrze/spatrze*.

بقرسن *bakar'syn*. تنظر *tanzuru*, ستنظر *setanzuru*. بنگری *binigeri*, & خواجی *chähem*
binigeri. *Aspicias*. Du wirst schauen. *Guarderai*. Tu regarderas. *Bedzieš*
patrzal / popatrzyś.

بقر *bakar*. ينظر *janzuru*, سينظر *sejanzuru*. بنگرد *binigered*, خواهد نگرست *chä-*
bed nigerist, *Aspiciet*. Er wird schauen. *Guarderà*. Il regardera. *Bedzie patrzal/spatrzy,*

بقرز *bakar'yz*. نظر *nanzuru*, سوف نظر *sewfe nanzuru*. بنکریم *binigerim*.
 خواهیم نگرست *chähim nigerist*. *Aspiciemus*. Wir werden schauen. *Guarderemo*. Nous
 regarderons. *Bedziemy patrzali / spatrzymy*.

بقرسز *bakar'syz*. تنظرون *tanzurüne*, ستنظرون *setanzurüne*. بنگردید *binigerid*,
 خواهید نگرست *chähid nigerist*. *Aspicietis*. Ihr werdet schauen. *Guarderete*. Vous regar-
 derez. *Bedzicie patrzali / spatrzycie*.

بقرلر *bakar'ler*. ينظرون *janzurüne*, سينظرون *sejanzurüne*. بنگردند *binigerend*,
 خواهند نگرست *chähend nigerist*. *Aspicient*. Sie werden schauen. *Guarderanno*. Ils re-
 garderont. *Beda patrzali / patrząc beda / spatrza*.

Alia Futura *bakaim*, بقیم *bakaim*, بقسم کرک *bak'sam gerek*, بقیسرم *bak'serem*, بقیلوایم
bakmalü im, بقیاق ایم *bak'agiäk ym*, seu بقیاقیم *bak'agiaghym*, non habent correspon-
 dentia in aliis Linguis, nisi dicas Arabicè انظر انظر *ene muzmyghun en anzura*,
 Latinè oportet aspiciam, aspecturus sum. Germ. Ich hab zu schauen / ich soll / ich muß
 schauen. Ital. Ho da guardare, sono per guardare, deuo guardare. Gall. J'ay a regarder,
 ie dois regarder, il faut que ie regarde, ie suis pour regarder. Pol. Mam / musze patrzac/
 trzeba mi patrzac. Optimè autem redduntur Persicè per secundam formam Futuri خواه
 چاهم *chähem nigerist*. Illa autem alia tempora composita ex Verbo Substantivo pos-
 sunt quidem eodem ferè modo reddi Arabicè per Substantivum کان *käne*, & Participium
 aut per tempus proprii Verbi, sed rariùs: commodiùs autem Persicè reddentur per Verba
 کنت ناظرأ *bakar oldüm*. بودن *büden*, شدن *süden*, esse, vel fieri. Sic

تا *hattā en tanzure* حتى ان تنظر , *litanzure* لتنظر , *tāki bakafyn* تا كه بقه سن
 تا *tābinigeri*. Ut, donec aspicias. Damit/biß du schäuest. *Acciò che, finche tu*
guardi, Afin que, iusqu'a ce que tu regardes. *Abyś / aźbyś patrzył/c*.

Præsens & Imperfectum.

ليتني *lejtenī nāzyrūn*, ليتني ناظر *bulajki bakajdum* بولاكي بقه ايدم بقيدم
lejtenī en anzuro, ليتما انظر *lejtemā anzuru* (*plānē ut in præcedenti, aut certē*
dices ut in Plusquam perfectō, vel etiam huic adjunges Verbum كان *kāne*, ليتما كنت انظر
lejtemā küntū anzuru) كاشكه بنكرم *kāsiki binigerem* (*ut in præcedenti, vel*
 كاشكه مي *kāsiki mī nigeristem*, *ut in Imperfectō Indicativi*) *Utinam aspicerem. Wolte*
 Gott daß ich schäue. *Dio volesse ch'io guardassi.* Pleust a Dieu que ie regardasse.
 Oby patrzał / dalby Bog abym patrzał.

كاشكه مي نكرستي *lejtemā tanzuru* ليتما تنظر *bulajki bakajdūn* بولاكي بقيدك
kāsiki mī nigeristi. *Utinam aspiceres. Wolte* Gott daß du schäuest. *Dio volesse che tu*
guardassi. Pleust a Dieu que tu regardasses. Obyś patrzał.

كاشكه مي نكرست *lejtemā janzuru* ليتما ينظر *bulajki bakaidy* بولاكي بقيدي
kāsiki mī nigeristi. *Utinam aspiceret. Wolte* Gott daß er schäue. *Dio volesse ch'egli guar-*
dasse. Pleust a Dieu qu'il regardast. O by patrzał.

كاشكه مي نكرستيم *lejtemā nanzuru* ليتما ننظر *bulajki kakaidük* بولاكي بقيدك
kāsiki mī nigeristim. *Utinam aspiceremus. Wolte* Gott daß wir schäueten. *Dio volesse che*
guardassimo. Pleust a Dieu que nous regardassions. O bysiny patrzałi.

كاشكه مي *lejtemā tanzurūne* ليتما تنظرون *bulajki bakaidūn-üz* بولاكي بقيدكن
kāsiki mī nigeristid. *Utinam aspiceretis. Wolte* Gott daß ihr schäuetet. *Dio vo-*
lesse che guardaste. Pleust a Dieu que vous regardassiez. O byście patrzałi.

كاشكه مي *lejtemā janzurūne* ليتما ينظرون *bulajki bakalar idy* بولاكي بقه لرايدي
kāsiki mī nigeristend. *Utinam aspicerent. Wolte* Gott daß sie schäueten. *Dio vo-*
lesse che guardassero. Pleust a Dieu qu'ils regardassent. O by patrzałi.

Imperfectum alterum Italis in *rei*, Gallis in *rois*, Turcis est ipsum Imperfectum In-
 dicativi, Arabibus plerumque Perfectum, Persis Imperfectum Indicativi, aut sæpe Per-
 fectum adjecto *ي* *ī*, ut sit

nigeristem, *vel* *mī nigeristem* مي نكرستم *nazartū* نظرت *bakardum* بقردم
Aspicerem. Ich schäue. Guarderei. Ie regarderöis. Patrzał bym.

mī nigeristi (*مي sine mi*) مي نكرستي *nazarte* نظرت *bakardūn* بقردك
Aspiceres. Du schäuetest. Guarderesti. Tu regarderöis. Patrzał byś.

mī nigerist, *ust* مي نكرست *nazare* نظر *bakardy* بقردي
Aspiceret. Er schäuet. Guarderebbe. Il regarderöit. Patrzał by.

mī nigeristim, *ust* مي نكرستيم *nazarnā* نظرنا *bakarduk* بقردك
Aspiceremus. Wir schäueten. Guardereffimo. Nous regarderions. Patrzałi bysiny.

mī nigeristid. *Aspiceretis. Ihr* *nazartū* نظرتم *bakardūn-üz* بقردكن
schäuetet. Guardereste. Vous regarderiez. Patrzałi byście.

mī nigeristend, *ust* مي نكرستند *nazarū* نظروا *bakarlardy* بقرلردي
Aspicerent. Sie schäueten. Guarderebbero. Ils regarderöient. Patrzałi by.

Nota hic quod hoc Imperfectum Persicum cum addito *ي* *ī*, est etiam usitatum in
 narrationibus pro nostro Imperfecto Indicativi, ut hic *nigeristi*, *aspiciebat.*
nigeristendi, *aspiciebant, &c.*

Præteritum Perfectum futuro mixtum.

ليتني ان كنت ناظر *lejtenī en küntū nā-*
zartū, *vel* ناظرًا *nāzyren*, ليتما كنت ناظر *lejtemā küntū nazartū* (*مي sine*
küntū) كاشكه نكرستند باشم *kāsiki nigeriste bāsem*. *Utinam aspexerim. Gott* gebe daß ich
geschäuet habe. Faccia Dio ch'io habbia guardato. Dieu vueille que i'aye regardé. *Godattem*
patrzał.

ليتما كنت ناظر *lejtemā künte nāzar-*
te. كاشكه نكرستند باشي *kāsiki nigeriste bāsi*. *Utinam aspexeris. Gott* gebe daß du ges-
 schäuet

schauet hast. *Faccia Dio che tu habbi guardato.* Dieu vueille que tu ayes regardé. *Bod*
daies patrzył.

bakmys'ola. کان نظر *kāne nazera.* نگرسته باشد *nigeriste bāsed.* Aspexerit.
Daß er geschauet hat. *Egli habbia guardato.* Il ait regardé. *Boday* patrzył.

bakmys'olawuz. کتا نظرنا *kūnnā nazaru.* نگرسته باشیم *nigeriste bā-*
šim. Aspexerimus. Daß wir geschauet haben. *Habbiamo guardato.* Nous ayons regardé.
Bodaiesim patrzyli.

bakmys'olasyz. نگرسته نظرتم *küntüm nezertüm.* نگرسته باشید *nigeriste*
bāsid. Aspexeritis. Daß ihr geschauet habt. *Habbiate guardato.* Vous ayez regardé. *Bod*
daiesicie patrzyli.

bakmys'olalar. لیتما کانا نظر و *leitemā kānū nazaru.* نگرسته باشند *nigeriste*
bāsend. Aspexerint. Daß sie geschauet haben. *Habbiano guardato.* Ils ayent re-
gardé. *Boday* patrzyli.

Plusquamperfectum.

bulajki bakmys'olaidüm. بولا یکی نگرسته نظرتم *jā lejte küntü na-*
zertü. کاشکه نگرسته می شدم *kāški nigeriste mi südem,* vel بود می *südem,* vel بود می *büdem.*
Ultinam aspexissem. Wolte Gott daß ich geschauet hette. *Dio volesse ch'io haueffi guar-*
dato. Pleust a Dieu que i'eusse regardé. *Bodajm byl patrzył / boday bym byl patrzył /*
obym byl patrzył.

bakmys'olaidün. نگرسته نظرتم *künte nezarte.* نگرسته بودی *nigeriste*
büdi. Aspexisses. Du hettest geschauet. *Tu haueffi guardato.* Tu eusses regardé. *Obyš*
byl patrzal.

bakmys'olaidy. کان نظر *kāne nazera.* نگرسته بودی *nigeriste büdi.*
Aspexisset. Er hette geschauet. *Haueffi guardato.* Il eust regardé. *Oby byl patrzył.*

bakmys'olaidük. کتا نظرنا *kūnnā nazaru.* نگرسته بودیم *nigeriste*
büdimi. Aspexissemus. Wir hette geschauet. *Haueffimo guardato.* Nous eussions regar-
dé. *Byšiny byli patrzyli.*

bakmys'olaidün-üz. نگرسته نظرتم *küntüm nezertüm.* نگرسته می بودید *nigeriste*
mikeriste mi büdid. Aspexissetis. Ihr hette geschauet. *Haueste guardato.* Vous eussiez
regardé. *Byšicie byli patrzyli.*

bakmys'olalaridy. کانا نظر و *kānū nazaru.* نگرسته بودندی *nigeriste*
büdendi. Aspexissent. Daß sie geschauet hetten. *Haueffero guardato.* Ils eussent re-
gardé. *Oby byli patrzyli.*

Alterum Plusquamperfectum *Italis in rei redditur sæpe per Imperfectum Indicativi*
بقدم *bakardum,* ut & in Persicis & Arabicis. Aliàs dici potest

bakmis'olurdum, نگرسته نظرتم *küntü nezertu* (ut in precedenti) نگرسته
بود می *nigeriste büdem.* Aspexissem. Ich hette geschauet. *Hauerei guardato.* J'aurois re-
garde. *Patrzył bym byl.*

bakmys'olurdün- نگرسته اولوردی *bakmys'olurdy,* &c.

Nec tantum hoc Plusquamperfectum sed & alterum adhibetur pro Imperfecto, aut
é contra Imperfectum pro Perfecto & Plusquamperfecto. Ac sic sæpe hæc tempora con-
funduntur, etiam in Indicativo, ubi sæpissimè in Arabicis præsertim & Persicis Præsens ad-
hibetur pro Imperfecto, *Item Perfectum pro Imperfecto & Plusquamperfecto.*

Subjunctivi seu Conditionalis Modi Præsens & Futurum..

گر نگر *in nezertü,* ان نظرت *in anzur,* ان انظر *eger bakarsam.* اگر بقرسم
ger nigerem, گر نگریم *ger binigerem.* Si aspiciam. *So/wann ich schaue/ oder schauen wer-*
de. *Se guardo, ò se guarderò.* Si te regarde. *Jeśli patrze/ albo patrzac bede.*

گر نگر *in nezerte,* ان نظرت *in tanzur,* ان تنظر *eger bakarsan-*
ger nigeri. Si aspicias. *Wann du schauest / oder schauen werdest.* *Se tu guardi, ò garde-*
rai. Si tu regardes. *Jeśli pogladasz.*

گر نگر *ger nigered.* Si aspiciat. *Wann*
er schauet / oder schauen wird. *Se guarda, ò guarderà.* S'il regarde. *Jeśli poglada.*

اگر

اگر بفرستد *eger bakarsak*. ان نظر *in nanzur*. اگر نکریم *ger nigerim*. Si aspiciamus. Wann wir schauen / oder schauen werden. *Se guardiamo, ò guarderemo*. Si nous regardons. *Jeśli pogladamy*.

اگر بفرستد *eger bakarsen-üz*. ان نظر *in tanzurü*. اگر نکرید *ger nigerid*. Si aspiciatis. Wann ihr schauet / oder schauen werdet. *Se guardate, ò guardarete*. Si vous regardez. *Jeśli popatrzyć*.

اگر بفرستد *eger bakarsa*. ان نظر *in jenzurü*. اگر نکرند *ger nigerend*. Si aspiciant. Wann sie schauen / oder schauen werden. *Se guardano, ò guarderanno*. S'ils regardent. *Jeśli popatrza*.

Sic هر نه زمان بفرستد *her ne zemān bakarsa*, vel هر قچان بفرستد *her kacian bakarsa*, *nige bakarsa*, هر کیم بفرستد *her kim bakarsa*. *mehmā ienzur*, *kejfemā tanzur*, *men ienzur*. هر بار که نکرد *her bār ki nigered*, هر که نکرد *her ki nigered*. Quotiescunque, quodocunque & quicunque aspiciat, aspexerit. So oft er schauet / wann er auch schauet / ein ieder der schauet / oder schauen wird. *Ogni volta che, chiunque guarderà, ò guarda*. Toutes & quantes fois que, quiconque regarde, ou regardera. *Ziedykolwiek / ktokolwiek popatrzy / ic*.

Præsens & Imperfectum.

بکسام *baksam*. ان نظر *in anzur*, ان نظرت *in nazartü*, و لو نظرت *lew nazartu*. اگر نکریم *ger nigerem*, vel اگر نکرستمی *nigeristemī*. Si aspiciam, & aspicerem. Wann ich schau oder schauete. *Sio guardi, ò guardassi*. Si ie regarde, ou si ie regardois. *Jeśli popatrze / jeśli bym patrzył*.

بکسان-، بکسا، &c.

Imperfectum & Plusquamperfectum.

بکسایدیم *baksaidum*. لو نظرت *lew nazartü*, & interdum لو کنت نظرت *lew kuntü nazartü*. اگر نکرستمی *eger mi nigeristem*, vel اگر نکرستمی *ger binigeristem*, & usitat. *ger nigeristemī*, aut rarius اگر نکرستمی *nigeriste būdemī*. Si aspicerem, & si aspexissem (nam, ut sapius dictum est, confunduntur in his Linguis hæc duo tempora, ut & in Polonica.) Wann ich schauete / vnd geschauet hette. *Se guardassi, & se hauessi guardato*. Si ie regardois, & si i'eusse regardé. *Jeżeli bym patrzył / y jeżeli / gdybym był patrzył*.

بکسایدن- *baksaidün-*. لو نظرت *lew nazarte*. اگر نکرستمی *ger nigeristi*, vel اگر نکرستمی *nigeriste būdi*. Si aspiceres, & aspexisses. Wann du schauetest / vnd geschauet hettest. *Se tu guardasti, & hauesti guardato*. Si tu regardois, & si tu eusses regardé. *Ziedy byś patrzył / kiedy byś patrzył*.

بکسایدی *baksaidy*. لو نظرت *lew nazara*. اگر نکرستمی *ger nigeristi*. Si aspiceret, & aspexisset. Wann er schauete / vnd geschauet hette. *Se guardasse, & hauisse guardato*. S'il regardoit, ou s'il eust regardé. *Ziedy by patrzył / gdyby był patrzył*.

بکسایدوک *baksaiduk*. لو نظرت *lew nazarnā*. اگر نکرستمی *ger nigeristimī*. Si aspiceremus, & aspexissemus. Wann wir schaueten / vnd geschauet hetten. *Se guardassimo, & hauessimo guardato*. Si nous regardions, & si nous avions regardé. *Ziedy byśmy patrzyli / kiedy byśmy byli patrzyli*.

بکسایدن-üz *baksaidün-üz*. لو نظرت *lew nazartüm*. اگر نکرستمی *ger nigeristidī*. Si aspiceretis, & si aspexissetis. Wann ihr schauetet / vnd geschauet hettet. *Se guardaste, & haueste guardato*. Si vous regardiez, & si vous eussiez regardé. *Gdy byście patrzyli / gdy byście byli patrzyli*.

بکسالردی *baksalerdy*. لو نظرت *lew nazarü*. اگر نکرستمی *ger nigeristendī*. Si aspicerent, & si aspexissent. Wann sie schaueten / vnd geschauet hetten. *Se guardassero, & hauessero guardato*. S'ils regardoient, & s'ils eussent regardé. *Ziedyby patrzyli / kiedyby byli patrzyli*.

Præteritum perfectum.

بکسایدیم *baksaidim* (& بکسایدیم *baktum ise*, ac بکسایدیم *bakty isem*, atque بکسایدیم *baktum isem*) ان نظرت *in nazartü*. اگر نکرستمی *ger nigeriste būsem*.

sem, vel *nigeriste em*. Si aspexerim. Wann ich geschauet hab. *Se hò*, ò *se habbia guardato*. Si i'ay regardé. *Ješli patrzysem*.

bakmys isen. ان نظرت *in nazarte*. گەر نگرسته باشی *ger nigeriste bāsī*, feu *nigeriste i*. Si aspexeris, vel si aspexisti. Wann du geschauet hast. *Se tu hai*, ò *habbi guardato*. Si tu as regardé. *Ješli patrzył*.

bakmys ise. ان نظرت *in nazera*. گەر نگرسته باشد *ger nigeriste bāsed*, vel *est*. Si aspexerit. Wann er geschauet hat. *Se hā*, ò *habbia guardato*. S'il a regardé. *Ješli patrzył*.

bakmys isek. ان نظرت *in nazernā*. گەر نگرسته ایم *ger nigeriste im*, vel *bāsim*. Si aspexerimus. Wann wir geschauet haben. *Se habbiamo guardato*. Si nous avons regardé. *Ješliśmy patrzyli*.

bakmys isen-üz. ان نظرت *in nazertüm*. گەر نگرسته اید *ger nigeriste id*, vel *bāsid*. Si aspexeritis. Wann ihr geschauet habt. *Se hauete*, ò *habbiate guardato*. Si vous avez regardé. *Ješliście patrzyli*.

bakmysler ise. ان نظرت *in nazerü*. گەر نگرسته اند *ger nigeriste end*, vel *bāsend*. Si aspexerint. Wann sie geschauet haben. *Se hanno*, ò *habbiano guardato*. S'ils ont regardé. *Ješli patrzyli*.

Plusquamperfectum alterum.

bakmys olsaidüm. لوکنت نظرت *lew küntü nāzyren*, vel *lew küntü nazertu*. گەر نگرسته بودم *ger nigeriste būdem*, vel *nigeriste mī sūdem*. Si amavissem. Wann ich hette geschauet *Se haueffi guardato*. Si i'eusse regardé. *Kiedy bym był patrzył*.

bakmys olsaidün. گەر نگرسته اولسیدم *bakmys olsaidy*, &c.

Futurum præterito mixtum.

bakmys olursam. ان نظرت *in nazertu*, ان نظر *in anzur*, گەر نگرسته باشم *ger nigeriste bāsem*. Si aspexero. Wann ich werde / oder würde geschauet haben. *Se*, ò *quando hauerò guardato*. Si, ou quand i'avray regardé. *Ješli popatrze/przypatrowawşy się*.

bakmys olursen. ان نظرت *in nazerte*. گەر نگرسته باشی *ger nigeriste bāsī*. Si aspexeris. Wann du würdest geschauet haben. *Se haurai guardato*. Si tu auras regardé. *Ješli popatrzyś / patrzywşy*.

bakmys olurse. ان نظرت *in nazera*. گەر نگرسته باشد *ger nigeriste bāsed*. Si aspexerit. Wann er würde geschauet haben. *Se haurà guardato*. S'il aura regardé. *Ješli popatrzy*.

bakmys olursak. ان نظرت *in nazernā*. گەر نگرسته باشیم *ger nigeriste bāsim*. Si aspexerimus. Wann wir würden geschauet haben. *Se hauremo guardato*. Si nous aurons regardé. *Ješli popatrzymy*.

bakmys olursen-üz. ان نظرت *in nazertüm*. گەر نگرسته باشید *ger nigeriste bāsid*. Si aspexeritis. Wann ihr würdet geschauet haben. *Shaurere guardato*. Si vous aurez regardé. *Ješli popatrzyć*.

bakmys olurlerfe. ان نظرت *in nazerü*. گەر نگرسته باشند *ger nigeriste bāsend*. Si aspexerint. Wann sie würden geschauet haben. *Se hauranno guardato*. S'ils auront regardé. *Ješli popatrza*.

Infinitivus.

bakmak. نظر *nazarün*. نگرستن *nigeristen*, vel *nigeriden*, نگریدن *nigeriden*, نگاه کردن *nigāh kerdn*. *Aspicere, intueri. Schauen / ansehen. Guardare, mirare. Regarder. Patrzać / pogladac*.

bakmys olmak, reddi potest *nigeriste būden*. Aspexisse. Geschauet haben. *Hauer guardato. Avoir regardé. Deest in Polonico; sic etiam Futurum bakagiak olmak. خواستن نگرستن chāsten nigerist. Aspeturum esse. Sollen schauen. Hauer da guardare, esser per guardare, douer guardare. Avoir a regarder, devoir regarder. Mieć patrzać. Decli-*

Declinari pariter hinc potest Infinitivus ut in prima Conjugatione **بَقِيَ** bakmak. **النظر** ennezari. **نكرستن** nigeristen. **تَو** aspicer. Das Schauen. **Il guardare.** **بَقِيَ** bakmaghun. **النظر** ennezari. **از نكرستن** ez nigeristen. **تَس** aspicer, aspiciendi. Des Schauens. **Del guardare.** **بَقِيَ** bakmagha. **النظر** linnezari. **نكرستن** nigeridenra vel **بنكرستن** benigeriden. **تَو** aspicer, aspiciendo. Dem Schauen. **Al guardare.** **بَقِيَ** bakmaghy. **النظر** ennezara. **نكرستن** nigeristenra. **تَو** aspicer, aspiciendum. Das Schauen. **Il guardare.** **بَقِيَ** bakmakten. **النظر** minen-nezari. **از نكرستن** ez nigeristen, (vel ubique **نكرستن** nigeristen) **اَو** aspicer, ab aspiciendo. Vom Schauen. **Dal guardare,** &c. Aut detracto **ق** kaf finale **بَقِيَ** bakma, **بَقِيَ** bakmanün. **بَقِيَ** bakmaja, &c.

Item cum præpositione **بَقِيَ** bakmakte, & **بَقِيَ** bakmakten. **در نكرستن** der nigeriden. In aspiciendo. In dem Schauen. **Nel guardare.** **بَقِيَ** bakmakten. **سون-را** son-ra. **النظر** ba-den-nazari. **پس از نكرستن** pes ez nigeriden. Post aspicer, post aspectum. Nach dem schauen. **Doppo'l guardare.** **بَقِيَ** bakmakten ewwel, & **بَقِيَ** bakmadan ewwel. **النظر** kablen-nazari. **پیش از نكرستن** pîs ez nigeriden. Ante aspectum. Vor dem Schauen. **Auanti il guardare, auanti di guardare.** Avant que regarder. **Przed patrzeniem.** **بَقِيَ** bakmaghile. **النظر** bin-nazari. **بَا** bā, vel **بِن** be nigeriden. Cum aspicer, seu aspiciendo, cum aspiciam, aspicerem, aspererim, is, it, imus, &c. Mit dem Schauen. **Col guardare, guardando, per hauer guardato.** En regardant, pour avoir regardé. **Patrzeniem / patrzenia.** **بَقِيَ** bakmak icün. **النظر** lin-nazari. **برای نكرستن** berāi nigeriden. Ad, propter aspiciendum. Zum schauen / zu schauen. **Per guardare.** Pour regarder. **Do / dla patrzenia.** **بَقِيَ** bakmak üzre. **النظر** ælen-nazari. Juxta aspicer, cum pacto aspiciendi, & usque ad aspiciendum. **Secondo'l guardare, con patto di guardare, & sino al guardare.** **بَقِيَ** bakmaghyn autem potest reddi **النظر** lin-nazari, vel **لأن نظر** lienne nazare, **نظر** nezarte, &c. **چون** ciün, vel **چونکه** ciünki nigerist, **نكرستن** nigerist, &c. **Et quod, vel quia** aspxi, isti, it, aspiciabam, as, aspicio, is, it, &c. **Weil er geschauet hat / ic.** **Per hauer guardato, con guardare, con hauer guardato, perche hò, hai, hà guardato, &c.** **Pour avoir regardé, d'autant que j'ay regardé, ie regarde, tu regardes, &c.** **Zem patrzył / 3es patrzył / ic.**

Admittit porrò Infinitivus Affixa personalia **بَقِيَ** bakmam, **نظري** nazari, **نكرستنم** nigeridenem, meum aspicer, **il mio guardare.** **بَقِيَ** bakman-, **نظرك** nezariüle, **نكرستن** nigeridenet, tuum aspicer. **Il tuo guardare.** **بَقِيَ** bakmasi, **نظره** nazariuhu, **نكرستنم** nigeridenes, vel **نكرستنم** nigerideni o. Ejus aspicer. **Il suo guardare, &c.**

Gerundia.

Gerundium in **di** dixeramus reddi per Infinitivum, quod intellige per Genitivum ejus sive determinatum suâ terminatione in **ك** uz- vel **نك** nün-, sive indeterminatum, hoc est in terminatione Nominativi, ut **بَقِيَ** bakmak zemāni, **وقت نظر** waktü nezarin, **وقت نكرستن** wakti nigeriden. Tempus aspiciendi. **Zeit zu schauen. Tempo di guardare.** Temps de regarder. **عزاس** patrzác. **بَقِيَ** bakmanün-sebebī, **سبب** sebebī. **بَقِيَ** bakmanün-sebebī, **سبب نظر** sebebī nigeriden. Causa aspiciendi. **Die Ursach des Schauens. La cagione del guardare. Le lieu de regarder. Przyczyna patrzenia.** **بَقِيَ** bakagiak zeman, & **مهال** Arabicè uno nomine redditur **منظر** menzarün, (quamvis in hoc verbo propriè aspectum, faciem significet) **وقت نكرستن** wakti nigeriden. Tempus & locus aspiciendi. **Zeit / oder Orth zu schauen. Tempo, e luogo di guardare.** Temps & lieu de regarder. **Czas y mieysce do patrzenia. Vide primam conjugationem.**

بَقِيَ bakarken, vel **بَقِيَ** bakariken, **بَقِيَ** bakarak, & **بَقِيَ** bakmaghile. **بَقِيَ** binnezari, vel **انظر** iz nezartu, & **بَقِيَ** nazyren, **نكرستن** nigeran. Aspiciendo, cum aspiciam, as, &c. **Schauend. Guardando, mentre guardo, i, &c.** En regardant. **Patrząc.** **بَقِيَ** bakub, **بعد النظر** ba-den-nazari, vel **لأنظر** lemmā nezartu, **لَا** izā anzur, **تنظر** tenzur, &c. **پس از نكرستن** pes ez nigeriden. Intuitus, postquam aspxi, isti, &c. **Nachdem ich geschauet hab / hast / ic. Hauendo guardato, doppo hauer guardato. Ayant regardé, apres avoir regardé. Patrzywszy. Et eodem modo reddi possunt**

possunt reddi بقدره *baktukta*, بعقب *bakygiak*, postquam aspexero, is, &c. At quando hoc Gerundium in وب *üp* copulativè ponitur, exprimenda est in aliis linguis (præter Polonicam) copula, ut بقوب بدم *bakup bildüm*, نظرت وعلمت *nazartü we älimtü*, دانستم و نگاه کردم *nigâh kerdemü dânistem*. Aspexi, & cognovi. Ich hab es angeschauet / vnd gefennet. *L'hò guardato*, e conosciuto. Je l'ay regardé & cogneu. Patrzywszy poznalem.

Participia بقار *bakar*, بقان *bakan*, باقبجي *bakygi*. ناظر *näzyrün*. نگران *nigerân*, نگرنده *nigerende*. Aspiciens, qui aspicit, spectator. Schauend / der schauet / Schauer. *Che guarda*. Qui regarde. Patrzający.

بقش *bakmyš*. ناظر *näzyrün*, الذي نظر *ellezi nazara*. نگرسته *nigeriste*. Qui aspexit, intuitus. Der geschauet hat. *Che bâ guardato*. Qui a regardé. Kto patrzył.

بقسر *bakysr*, بعقب *bakagiak*, بقدم *bakmalü*. Aspecturus, aspiciendus & aspectu dignus. Item بقو *bakalu*, & بقادن برو *bakalden berü*. A quo aspexi, &c. Vide in prima Conjugatione.

Verbum Negativum secundæ Conjugationis.

بقم *bakmamak*, non aspicerè.

Indic. Præf.

بقم *bakmam*. ما انظر *mā anzuru*. نمی نگرم *ne mi nigerem*, نگاه نمی کنم *nigâh ne mi künem*. Non aspicio. Ich schaue nicht. *Non guardo*. Je ne regarde pas. *Üie patrzam / nie patrzę*.

بقزسن *bakmazsyn*. ما تنظر *mā tanzuru*. نمی نگری *nemi nigeri*. Non aspicias. Du schauest nicht. *Non guardi*. Tu ne regardes pas. *Üie patrzasz*.

بقز *bakmaz*. ما ينظر *mā ianzuru*. نمی نگرند *nemi nigered*. Non aspiciat. Er schauet nicht. *Non guarda*. Il ne regarde pas. *Üie patrza*.

بقزیز *bakmazyz*. ما ننظر *mā nanzuru*. نمی نگریم *nemi nigerim*. Non aspiciamus. Wir schauen nicht. *Non guardiamo*, Nous ne regardons pas. *Üie patrzamy*.

بقزیز *bakmazyz*. ما تنظرون *mā tanzurüne*. نمی نگرید *nemi nigerid*. Non aspiciatis. Ihr schauet nicht. *Non guardate*. Vous ne regardez pas. *Üie patrzacie*.

بقزیز *bakmazler*. ما ينظرون *mā janzurüne*. نمی نگرند *nemi nigerend*. Non aspiciunt. Sie schauen nicht. *Non guardano*. Ils ne regardent pas. *Üie patrzają*.

Imperf.

بقزدم *bakmazdüm*. ما کن انظر *lem ekün anzuru*, vel ما کننت انظر *mā küntü anzuru*. نمی نگریدم *nemi nigeristem*. Non aspiciebam. Ich schauete nicht. *Non guardauo*. Je ne regardois pas. *Üie patrzalem*.

بقزدم *bakmazdün*. ما کننت تنظر *mā künte tanzuru*. نمی نگرستی *nemi nigeristi*. Non aspiciebas. Du schauetest nicht. *Non guardavi*. Tu ne regardois pas. *Üie patzales*.

بقزدم *bakmazdy*. ما کان ينظر *mā kâne janzuru*. نمی نگرست *nemi nigerist*, & usitat. نمی نگرستی *nigeristi*. Non aspiciebat. Er schauete nicht. *Non guardava*. Il ne regardoit pas. *Üie patzalı*.

بقزدم *bakmazduk*. ما کننا ننظر *mā künnä nanzuru*. نمی نگرستیم *nemi nigeristim*. Non aspiciebamus. Wir schaueten nicht. *Non guardauamo*. Nous ne regardions pas. *Üie patzalısimy*.

بقزدم *bakmazdün-üz*. ما کننتم تنظرون *mā küntüm tanzurüne*. نمی نگرستید *nemi nigeristid*. Non aspiciebatis. Ihr schauetet nicht. *Non guardauate*. Vous ne regardiez pas. *Üie patzalıście*.

بقزدم *bakmazlerdy*. ما کانوا ينظرون *mā kânü*, vel کان *kâne janzurüne*. نمی نگرستند *nemi nigeristend*, vel usit. نمی نگرستندی *nemigeristendi*. Non aspicebant. Sie schaueten nicht. *Non guardavano*. Ils ne regardoient pas. *Üie patzalı*.

Per-

sewileidüm, amarer. *bakylaidüm*, aspicerer. *sewilmis olam*, amatus fuerim. *bakylmys olam*, aspectus fuerim. *sewilmis olardüm*, amatus fuisset. *bakylmys olaidüm*, aspectus fuisset. *sewilyürsem*, si amer. *bakylürsem*, si aspiciar. *sewilssem*, si amarer, & si amarer. *bakylsem*, si aspiciar, & si aspicerer. *sewilsidüm*, si amarer, & si amatus fuisset. *bakylseidüm*, si aspicerer, & aspectus fuisset. *sewilmis isem*, si amatus fuerim & fuero. *bakylmys isem*, si aspectus fuerim & fuero. *sewilmis olsaidüm*, si amatus fuisset. *bakylmys olsaidüm*, si aspectus fuisset. *sewilmis olurssem*, si amatus fuero. *bakylmys olurssem*, si aspectus fuero. *sewilinge*, donec amarer, amarer, eris, &c. *bakylinge*, donec aspiciar, aspicerer, eris, &c. *sewilyürken*, dum amor, cum amarer, amarer, &c. *bakylürken*, cum aspicerer, eris, &c. *Effendo amato, guardato, &c. planè ut in Activo.*

Multa tamen Verba loco *ل* *il* assumunt *ن* *in* ante suum *مك* *mek*, vel *مق* *mak*, quæ terminatio *ن* *in* est aliàs Verbi Reciproci, seu Deponentis mox explicandi. Talia sunt Verba omnia, quæ habent ante *مك* *mek*, vel *مق* *mak* vocalem, seu literam vocali affectam, ut à *ديك* *dimek*, vul. *demek*, dicere, fit *دينمك* *dinmek*, vul. *denmek*, dici, *دينورم* *dinürüm*, dicor (vulgò etiam dicitur *دينلمك* *dinilmek*, seu *denilmek*, *دينلورم* *dinilürüm*, *denilürüm* dicor) ab *او قومق* *okumak*, legere, vocare. *او قونمق* *okunmak*, legi, vocari, *او قونورم* *okunürüm*, legor, vocor: à *سوېلمك* *sojlemek*, loqui, dicere, *سوېلمك* *söjlemek*, dici, *سوېلنورم* *söjlenürüm*, dicor. Item quæ ante *مك* *mek*, vel *مق* *mak*, habent *ل* *lam*, ut à *بولمق* *bulmak*, invenire, *بولنمق* *bulunmak*, inveniri, *بولنورم* *bulunürüm*, invenior: à *چالمق* *cialmak*, percutere, pulsare, *چالنمق* *cialynmak*, percuti, *چالنورم* *cialynürüm*, percutior: ab *المق* *almak*, accipere, *النمق* *alynmak*, vul. *alunmak*, accipi, *النورم* *alünürüm*, accipior: à *گلمك* *gelmek*, venire, *گلنمك* *gelinmek*, veniri, *گلنورم* *gelinür*, venitur: à *بلمك* *bilmek*, scire, cognoscere, *بلنمك* *bilinmek*, sciri, cognosci, *بلنورم* *bilinürüm*, scior, cognoscor. Et hæc vides singula habent præsens in *ürüm*, ut & cætera Derivativa; habentque singula sua negativa & impossibilia, ut antea dictum est, sic *سولممك* *sewilmemek*, non amari, *باكلمامق* *bakylmamak*, non aspici, *سولمم* *sewilmem*, non amor, non amabor, *سولممزسن* *sewilmmezsyn*, non amaris, non amaberis, *باكلمام* *bakylmam*, non aspicior, ar, *باكلمامزسن* *bakylmazsyn*, non aspiceris, non aspiceris, &c. Ita *سولممزدüm* *sewilmmezdüm*, non amabar, *سولممدم* *sewilmmedüm*, non amatus sum vel fui, &c. prout in Negativo Activi. *سولمممك* *sewilememek*, non posse amari, *باكلماممق* *bakylmamamak*, non posse aspici, *سولمممم* *sewilememem*, non possum amari, *باكلماممم* *bakylmamamam*, non possum aspici. *سولمممزسن* *sewilemezsyn*, non potes amari, *سولمممزدüm* *sewilemezdüm*, non poteram amari, & sic usque ad finem, ut in Negativo.

Secundò ab omni verbo simplici sive Neutro, sive Activo, immò etiam aliquando à Passivo fieri possunt Verba transitiva simpliciter quidem à Neutris, & transitiva in secundum ab Activis; quæ tamen universim Transitiva voco, nam à Turcis, Persis & Arabibus vocantur *متهدى* *mute-æddi*, quod est transitivum. Et regulariter quidem fiunt inserta ante *مك* *mek*, vel *مق* *mak* particulâ *در* *dür*, ut à *سومك* *sewmek*, amare, fit *سودرمك* *sewdürmek*, facere vel finire ut quis amet, seu, ut loquimur: facere amare, *far amare, lasciar amare*, faire aimer, &c. Sic à *بكمق* *bakmak*, aspiciere, *بكدرمق* *baktürmek*, facere, aut finire ut quis aspiciat, facere aspiciere, *far guardare*, faire regarder. In Indic. *سودررم* *sewdürürüm*, facio amare, *faccio amare*, ie fais aimer, *بكدررم* *baktürürüm*, facio aspiciere, *faccio guardare*, ie fais regarder. Verba autem habentia vocalem, vel *ر* *re* consonantem ante *مك* *mek* vel *مق* *mak*, loco *در* *dür* assumunt tantum *ت* *t* vel *د* *dal* in formatione hujus Transitivi, v. g. à *سوېلمك* *söjlemek* loqui, *سوېلممك* *söjletmek*, facere loqui, & examinare, *فار پارلمق* *far parlamak*, *سسولمدرم* *ssöjledürüm*, facio loqui, seu jubeo & sino loqui. *Ych laß reden. Faccio, e lascio parlare.* *سسولمدرسن* *ssöjledürsyn*, &c. Sic ab *او قومق* *okumak*, legere & invitare, vocare, fit *او قونمق* *okutmak*, jubere legi, vocari, invitari, facere legere, finire legere, *فار leggere, far chiamare, far invitare, او قوندرم* *okudürüm*, facio legere, *faccio leggere*: à *چاغرتمق* *ciaghyr-*
mak,

mak, *ciğhyrmak*, clamare, & vocare, fit *ciğhyrtmak*, facere clamare, & jubere vocari, *far gridare*, & *far chiamare*, *ciğhyrdürüm*, jubeo clamare, vel vocari, *faccio gridare*, & *faccio chiamare*. Sic à *çikarmak*, extrahere, expromere, *çikartmak*, facere expromere, jubere extrahi, *far cauare*, *çikardürüm*, facio expromere, jubeo extrahi, *faccio cauare*. Ubi nota Infinitivi in Præsenti Indicativi temporibusque inde formati mutari in *dal*, quod in plerisque etiam simplicibus evenit, ut ab *aitmek*, facere, *iderüm*, facio, à *gitmek*, ire, *giderüm*, eo, &c. Præterea verba quæ habent ante *mek* & *mak*, *çim*, *çim*, aut *sin*, ut plurimum euphoniæ gratiâ seu ad vitandam duritiem duarum consonantium assumunt tantum *ür*, ut à *şasmak*, percelli, confundi, turbari, fit *şasürmak*, facere confundi, seu confundere, *şasürürüm*, confundo: à *geçmek*, transire, *geçürmek*, vel *geçürmek*, facere transire, trajicere, prætermittere, *geçürürüm*, trajicio, *faccio passare*, *lascio passare*.

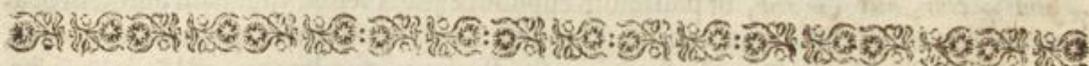
Tertiò à quolibet verbo simplici fieri potest Reciprocum personæ, seu Deponens, posito ante *mek* vel *mak* *n* in præcedente consonante, ut à *sewmek*, amare, *sewinmek*, amare se ipsum, *sich lieb haben* / *amarşi*, *amar se stesso*, *s'aimer*, *tochac sie w sobie* / sed in hoc Verbo raro usitatur in hac significatione, nam *sewinmek*, propriè significat, *letari*, *vallegrarsi* *sewinürüm*, lætor. At à *bakmak*, aspicere, *bakynmak*, aspicere se ipsum, *sich selbst anschauen* / *guardarsi*, *mirarsi*, se regarder, *bakynürüm*, aspicio me ipsum, *mi guardo*, ie *mē* regarde: sic ab *oğmek*, laudare, *oğünmek*, quod propter *ö* præcedens legitur ferè *oğünmek*, laudare se, jactare se, *lodarsi*, *vantarsi*, se vanter. *oğünürüm*, me laudo, jacto. Sed non omnia Verba faciunt hoc Reciprocum, & in nonnullis adhibetur pro Passivo, ut *okunmak*, legi. Nam verba quæ habent vocalem ante *mek* vel *mak*, Passivum habent hujus formæ, ut supra dixi, *söjlenmek*, dici, *esser detto*, & *parlarşi*, *dirşi*. Sic *beslenmek*, educari, *esser alleuato*, *alleuari*, à *beslemek*, educare, & sic de aliis. Multa autem inveniuntur verba hujus formæ (sed quæ leguntur *enmek*, non *inmek*) quæ non sunt hujus classis; sunt enim aut primitiva, à quibus solummodò Transivum fit, aut derivata ab aliquo nomine addito *lenmek*, vel *lanmak*, ut sunt *oğrenmek*, discere, *oğrenmek*, fastidire, abhorrere. Sic ab *öke*, ira, *ökelenmek*, irasci, ab *at*, equus, *atlanmak*, equitare, equum conscendere: quorum Transitiva sunt *oğretmek*, facere discere, docere, *oğretmek*, facere abhorrere, aut fastidire, *ökeltmek*, facere irasci, iram movere. Omnia tamen uti derivativa formant Præsens in *ürüm*, *oğrenürüm*, discam, *oğrenürüm*, abhorreo, *ökelenürüm*, irascor, irascar, &c.

Quartò & ultimò, posito ante *mek*, vel *mak* *is*, vel post vocalem *s*, fit Verbum Reciprocatum, seu Cooperativum respondens Latinorum compositis *ex con*, & Græcorum *ex ovv*, ut à *sewmek*, amare, *sewişmek*, coamare se, amare se mutuo & reciprocè. *Amarşi l'un l'altro*. *sewişürler*, amant se mutuo: à *söjlemek*, loqui, *söjleşmek*, colloqui: à *bakmak*, aspicere, *bakışmak*, aspicere se invicem. *Guardarsi l'un l'altro*: à *bulmak*, invenire, *buluşmak*, invenire se invicem, convenire, congregari. *Trouarsi l'un l'altro*, *abbocarsi insieme*, & *hauer audienza*. Vide Caput primum hujus Partis.

VERBO Impersonali propriè carent Turcæ, illud enim superius *wardür*, est, est propriè compositum à *war*, quod videtur Participium, *existens*, quod est, & à *dür*, quod significat, est, tertia nempe Substantivi Verbi, quæ sæpe, ut dictum est, supprimitur. *gerek* autem, oportet, videtur quoque Adjectivum significans, *necessarius*, *a*, *um*, *conveniens*, *debens*, ut *gitmek gerek*, sic absolute reddi potest *oportet ire*, quasi dicas, *ire est necessarium*; nam optime etiam additur *dur* *gitmek gerektür*. Aliàs dicitur quoque *gitmek geregim*, debeo ire, *gitmek gereksyn*, debes ire, &c. per omnia tempora Verbi Substantivi.

Pro latinis *pluit*, *grandinat*, *ningit*, & similibus dicunt *yagmur yaghar*, quasi pluvia pluit, *dolu yaghar*, q. grando pluit, *grandinat*, *kâr yaghar*, q. nix pluit, *ningit*, &c.

Loco autem Verbi Impersonalis Passivi, quod Germani per *man* / Itali per *si*, Galli per *on*, *l'on*, Poloni per *a* / *ano* / reddunt, Turcæ adhibent tertiam pluralem activam, ferè, ut Poloni, & non rarò Itali, v. g. *دیرلر dirler*. Dicunt, aiunt, dicitur. *Man sagt*. *Si dice*, *dicono*. On dit, l'on dit. *Powiadają*. *دیرلردی dirlerdy*. Ajebant, dicebatur. *Man sagte*. *Si diceua*, *diceuano*. On disoit. *Powiadano*. Sic *گیدلر giderler*. Eunt, itur. *Man geht*. *Si va*. L'on va. *Ida* / *idzie się* / *ic*. Aut certè id reddunt per tertiam singularem passivam, ut *دینور dinür*. Dicitur. *Man sagt* / *ic*. *گیدیلر gidilür*. Itur. *Man geht*. *Si va*, &c.

GRAMMATICÆ TURCICÆ

P A R S Q U I N T A

De Reliquis partibus Orationis.

DE Participio nihil restat dicendum; quòd enim Participia sint nomina Adjectiva in constructione indeclinabilia, extrà autem & cum affixis declinabilia, tum quid significant, aut quomodo adhibeantur, jam satis fuse in præcedentibus explicatum. Quare sit

C A P U T P R I M U M

De Adverbio.

DE Adverbio, ut parte orationis distinctâ, nulla apud Turcas, Arabes, Persas mentio. Adverbia enim nostra qualitatis, quantitatis, loci, temporis & alia referunt ad nomina, quippe quæ sunt declinabilia. Reliqua autem adscribunt particulis quas vocant *الحروف elhurûfû*, seu in singulari *الحرف elherf*, ut *pec.* dicuntur Præpositiones, Conjunctiones, & Interjectiones, de quibus infra. Hic autem per nostrorum Adverbiorum classes discurremus tantisper, & quomodo nostris linguis Orientalibus exprimentur examinabimus.

Adverbia qualitatis.

Pro adverbiiis qualitatis sæpe ponunt Turcæ cum Persis mera adjectiva, uti *گوزل güzel* . *خوب chüb* p. Pulcher & pulchrè, bellè & bene. Sic *ایو eju* . *خوش choş* p. Bonus, & bene, *فنا fena* vel *کم kem* . *بد bed* p. Malus & malè, *طوغری doghry* . *راست rāst* p. Rectus & rectè: & in diminutivis & comparativis eadem est ratio quæ adjectivorum, *کوزلجه küzelge*, *خوبچه chubçe*, bellulus & bellulè, pulchellus & pulchellè, & perpulchrè, & pulchriusculè, sic *خوشچه choşçe*, *بر خوشچه bir choşçe*, benulè, perbene & meliusculè, *طوغروجه doghryge*, rectulè, rectè, rectiusculè. Sic dicitur *اکری akry* *اوتور طوغری سوزله egri otur doghry sölle*, obliquè sedes, rectè loquaris. Aut ea circumscribunt per nomina abstracta addita præpositione *ایله ile*, aut aliquando *اوزه uzre*, ut *دلیلک ایله vel دلیلکله deliligile*, stultè, q. cum stultitia, *دوستلق اوزره dostlyk üzre*, amicè, q. juxta amicitiam. Sic *ایله عظمت ezamet ile*, magnificè, cum magnificentia, *ری-نیت ایله ry-niet ile*, *اکرام بیر ایله ikrām bir ile*, honorificè, cum honore & observantia. Utuntur etiam certis nominibus & participiis Arabicis adverbialiter positis seu in Accusativo in *en*, ut *خصوصاً chufusen*, quod & *خصوصاً chufusā*, particulariter, specialiter, præsertim, *اصلاً aslen*, *vel usit.* *اصلاً aslā*, *قطعاً kat-en*, *vel kat-ā*, *vel simul* *اصلاً و قطعاً aslā we kat-ā*, planè, cum negatione nullo penitus modo. Sic *غالباً ghāliben*, seu *usit.* *غالباً ghālibā*, potissimum, à potiori, omnino, probabilissimè. Dicunt præterea cum Arabibus *سما و طاعة sem-en we tā-eten*, libentissimè q. audiendo & obediendo, *ری-نیت ry-njeten*, honorificè, honoris causa, observantia ergo, *constr. cum dat. persona*